de la ora 4 după-amiază. La un bar de noapte, un prestidigitator își arată iscusința în ritmul unui vals lent, în timp ce în vitrinele librăriilor, luminate pînă tîrziu, reproducerile după Rembrandt îți reamintesc că unul din celebrele portrete ale Saskiei e aici, în capitala vechii Saxonii.

Cel care vizitează astăzi această „Florența pe Elba" — cum e pe drept cuvînt supranumită Dresda — va aprecia efortul extraordinar prin care acest oraș, în condițiile socialismului, a renăscut la o viață nouă, adăugînd aurei vechilor capodopere restaurate și calmului citadin regăsit, notele inedite ale unui oraș, viguros construit pe coordonatele unei dezvoltări moderne, ale unui centru economic și comercial de meritată faimă internațională. Renumele Dresdei nu e legat numai de cel al celebrei galerii de pictură și al cunoscutelor lăcașe de artă, dar și de faptul că despre ea se poate vorbi ca despre un remarcabil „nucleu" al științei și culturii din Republica Democrată Germană. Pentru a face numai o simplă enumerare e de-ajuns să amintim că orașul de pe Elba adăpostește în afara Universității Tehnice — cel mai mare institut politehnic din Europa Centrală, frecventat de circa 17 000 de studenți germani și străini — o Facultate de transporturi, o școală superioară de muzică, Institutul de arte plastice, o academie de medicină, cunoscuta școală de dans a neuitatei Gret Palucca, o serie de școli de specialitate și institute de cercetări, printre care cel al fizicianului Manfred von Ardenne, iar în afara orașului — Institutul Central de Cercetări Nucleare al R.D.G.

■

Interlocutorul meu comentează comparativ. Berlinul a fost altceva. Este adevărat că regiunea de lacuri a Prusiei nu incită imaginația ca pădurile Saxoniei. Berlinul prusac n-a avut în trecut rafinamentul Dresdei, nici monumentele și tradițiile ei. Puterea militară a regilor prusaci dăduse pe timpuri o înfățișare sumbră capitalei, clădirile păreau cazărmi uriașe, totul era cenușiu.

În epoca sa nouă, socialistă, Berlinul navighează spre o altă concepție urbanistică. Karl Marx-Alee e un început. Marele bulevard, de o lărgime impresionantă, e construit din clădiri așezate pe nivele diferite și îmbrăcate în ceramică albă. Imensele vitrine de sticlă ale magazinelor, în decorații moderne, frescele supradimensionate aduc un aer de voioșie, de prospețime, orașului așezat pe malurile Spreei. Muzeele și-au recăpătat vechea strălucire. Sălile de teatru din Berlin pun la dispoziție spectatorilor 9 500 de locuri. Printre marile uzine ale Berlinului se numără cea de aparate electrice „Treptow", uzina de transformatori „Karl Liebknecht", de mașini grele „Bergmann-Borsig", de cabluri „Oberspree".

Alături de puternica industrie constructoare de mașini s-a dezvoltat industria chimică berlineză — ce fabrică, mai cu seamă, produse farmaceutice — cea poligrafică, livrînd aproape 30 la sută din produsele tipografice ale R.D.G. În fine, Berlinul posedă și o producție agrară destul de importantă, reprezentată mai ales de cooperativele ce se întind, în perimetrul exterior al orașului, spre nord și spre sud.

Pe Friederichstrasse se aflau bărcile atotputernice, hotelurile luxoase și berăriile celebre ale Berlinului, cabaretele. Unter den Linden aparținea aristocrației. Unter den Linden are astăzi clădiri moderne, în care sticla și aluminiul dețin întîietatea. Din Alexanderplatz — sau, mai scurt, Alex, cum îi spun berlinezii acestui important și animat centru al capitalei R.D.G. — începe un oraș în care nimic nu mai amintește de trecut. Într-adevăr, între Alexanderplatz și Karl-Marx-Alee nimeni nu ar bănui că, pe vremuri, aici se afla sumbrul și umilul cartier al săracilor din vechiul Berlin, așa cum l-a zugrăvit celebrul grafician german Heinrich Zille, la începutul secolului.

În apropiere de Alex se va ridica noul Turn al Televiziunii, circulația pe marile artere va fi înlesnită prin crearea unor pasaje subterane, de-a lungul străzilor se înșiră blocuri de locuințe înalte și luminoase, alături de ele s-au construit școli, cămine culturale, policlinici, terenuri sportive... Berlinul renaște, își schimbă tonalitatea, își mărește forța industrială. Același lucru se poate spune și despre Dresda, oraș al electronicii și electrotehnicii, al mecanicii fine și opticii, important centru comercial, favorabil plasat în spațiul economic al văii Elbei superioare. De industria din Dresda sînt strîns legate și întreprinderile orașelor vecine Freital, Radebeul și Coswig.

Dresda a fost creată pe vremuri pe alte premise, spirituale. Avea nu mai puțin de 1 939 de fîntîni, toate opere de artă. Weber e înmormîntat în cimitirul orașului. Arhitecții italieni au colaborat la ansamblul urbanistic al orașului și la varietatea lui de stil. În Dresda, vestiții maiștri lucrau bijuterii, instrumente de fizică și matematică, piane, culori și pînze pentru pictori, marochinerie, mătase, pălării de paie, ciorapi, faianță ; s-au construit rafinării de zahăr, fabrici de produse de aluminiu, de oțel, obiecte din fier forjat și enumerarea încă mai poate fi continuată. Dar tot la Dresda, în fața teatrului, au fost dăltuite în marmură statuile lui Goethe și Schiller, ale lui Gluck și Mozart, Molière și Aristofan, Shakespeare și Sofocle. O compoziție alegorică reprezintă puterea și farmecul muzicii. O alta, o scenă din Eumenidele lui Eschil. Dresda n-a fost lipsită de cultura antică.

Zwinger-ul trebuia să fie curtea unui castel, început de regele August al II-lea, dar care n-a mai fost terminat niciodată. A rămas numai ea, curtea, cu cele patru mari pavilioane în colțuri, o simplă galerie acoperită cu terase, un edificiu bizar, cu forme arhitectonice echivoce. E înțesat însă de capodopere. În sala cu „Madona Sixtină" a lui Rafael, am văzut oameni rămași într-o contemplare pioasă pînă la sfîrșitul zilei. Leonardo da Vinci, Rubens, Poussin, Jordaens, Breughel, Velasquez, Murillo, Cranach, Dürer... Fiecare pînză consumă ore întregi de meditație, așa încît vizita turistică e un sacrilegiu...

■

În drum spre Weimar și Meissen, micile orașe și comune se succed într-o sinteză barocă, după strălucirea și punga stăpînilor de altădată. Camera de la hotel „Elephant", din Weimar, avea ferestrele orientate spre centrul pieței. Examinam tapetul înflorat de pe pereți, patul larg din bare de alamă și somnul m-a furat cu gîndul la Goethe și Schiller, la porțelanul de Meissen.

Nu se luminase de ziuă cînd acordurile sonore și ritmate bătăios ale unui marș m-au adus, plin de curiozitate, la fereastra camerei. Exact în mijlocul pieței, pe caldarîmul acela format din bucăți late de piatră, o fanfară civilă anunța, se pare, un eveniment. Altfel nu se explica prezența ei acolo și la ora aceea, cînd zorii abia își făceau apariția. Peste puțină vreme străzile se umplură de fanfare. Marșurile, uverturile și săltărețele melodii saxone se amestecau într-o tulburătoare încrucișare sonoră. Bărbații erau îmbrăcați în costume negre, strînse pe corp, cu pălării largi, de care atîrnau panglici multicolore. Ghirlande mari acopereau stîlpii de pe străzi, intrările magazinelor și ale vechilor clădiri. În plin centru se improvizase un adevărat tîrg. Eram martor al unei străvechi sărbători a recoltei.

Printre tarabele de legume, cu împletituri de rafie, cu fructele bogatei toamne germane, am văzut și celebrele vaze de Meissen, cu cele două spade albastre încrucișate, semnul distinctiv al producției de porțelan, desenat prima oară de meșterul Johann Gregorius Höroldt. La casa lui Goethe, pelerinajul continua ca și cum afară nu s-ar fi petrecut nimic. Locuitorii Weimarului vin mereu aici, deși cunosc fiecare amănunt. Faimoasa clădire din Frauenplan, construită cu simplitate și bun gust, a cunoscut și altfel de pelerinaje. Portretele de pe pereți sînt grăitoare. Madame de Stäel, Adam Mickiewicz, Mendelssohn-Bartholdy, Heine, Thackeray. Weimarul, paradoxal oraș de curte provincială, capitala unui mic ducat, cu filistinismul și psihologia numeroaselor tîrguri asemănătoare, avea să rămînă în istorie legat de numele unor mari personalități artistice ca Goethe și Schiller. Parcurgînd camerele spațioase unde sînt rînduite celebrele colecții ale lui Goethe și biblioteca — optsprezece mii de piese numai în colecțiile de roci, sute de monezi și medalii, aparate și instrumente de fizică, peste șase mii de cărți — ai imaginea acelei minți atotcuprinzătoare și cercetătoare ca și a spiritului său ordonat.

La Schiller te întîmpină modestia. Pe masa autorului lui Don Carlos, un manuscris cu o frază neterminată. Alături, un pat sărăcăcios. Există o compensație a tuturor lucrurilor.

Am fost și la Meissen, oraș ca și cele din jur cu o piață și o catedrală care domină acoperișurile caselor. Dar oboseala drumurilor bătute m-a dus direct la Weistube Vinzenz Richter. Vechea familie Richter a născocit aici cel mai ademenitor han pe care l-am văzut pînă acum. E strîmt, afumat, cu ferestre mici, ca niște ochi pe jumătate închiși și încărcat ca un muzeu cu panoplii de arme, căști de fier, fragmente de zale, testamente ale cavalerilor morți pentru gloria Weimarului, străvechi decrete pentru decorații, scrisori îngălbenite, rafturi cu pocale pentru bere din cel mai fin porțelan și sculptate cu figurine colorate.

■

Am părăsit această regiune — a Dresdei, a Weimarului, a Meissenului — cu impresia covîrșitoare a unei diversități păstrate cu migală, tenacitate și gust, de oameni care au știut să refacă și să cultive trecutul în ce are el mai uman și original, și, în același timp, să construiască un viitor pe dimensiunile noi — moderne și socialiste —, care au darul să investească aceeași pasiune și pricepere atît în fragilul și tradiționalul porțelan de Meissen, ca și în impunătoarele edificii ale Dresdei de azi.

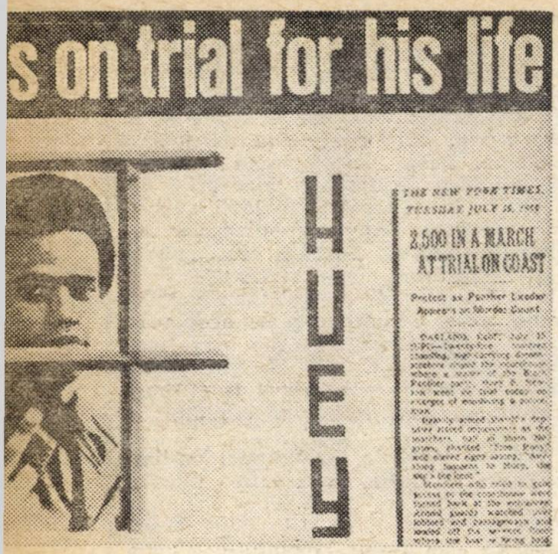

Mărturii din Oakland

Pavel Constantinescu

Un manifest pentru eliberarea lui Huey

Se întîmpla în fața Palatului de Justiție. Echipa de filmare a studioului „American Documentary Films" cu care venisem, consemna pe peliculă un nou moment dramatic din lupta negrilor.

Vedeam pentru întîia oară, cu ochii mei, un crîmpei din lupta îndelungată și aprigă a celor 20 de milioane de negri din S.U.A. pentru libertate și egalitate în drepturi.

În succesiunea evenimentelor zilei am notat cîteva impresii care mi s-au întipărit în minte.

15 iulie 1968, Oakland

Din zorii zilei, în fața Palatului de Justiție se adunau negrii. Mulți, foarte mulți din ei, tineri și tinere. Frumos construiți, sobri și demni, tinerii negri purtau haine scurte din piele neagră, svetere albastre și berete negre cu cocarde, semn distinctiv al organizației „Panterele Negre".

Aliniați în fața clădirii, păreau să facă un zid de nepătruns.

În liniștea acelei dimineți, doar vocile lor ce scandau ferm : „Libertate pentru Huey", dominau atmosfera străzii.

În incinta Palatului, completul de judecată începuse dezbaterile. Se judeca procesul lui Huey P. Newton, conducătorul lor. Cine erau acești oameni ? Ce vroiau ?

Erau „Panterele Negre".

Membrii acestei organizații s-au inspirat în lupta lor de caracteristicile proprii panterelor : un animal liniștit ce nu atacă pe nimeni, se ferește cînd este atacat, dar atunci cînd agresorul persistă, el se repede cu furie și luptă necruțător pînă cînd își zdrobește adversarul.

Ce vor „Panterele Negre" ?

În acea zi, ei cereau libertate pentru conducătorul lor, a cărui soartă se hotăra în spatele acelor ziduri groase, unde strigătele lor de protest nu puteau pătrunde.

Ei cereau dreptate... O judecată cinstită. Să fie tratați ca toți cetățenii țării, să înceteze abuzurile albilor.

Ei știau că Huey era în legitimă apărare, că fusese hărțuit de polițiștii albi și atras într-o cursă.

În cadrul procesului ce se desfășura, avocatul Charles R. Garry demonstra Curții nevinovăția lui Huey. Eroarea judecătorilor și a juraților, care nefăcînd parte din lumea lor — lumea negrilor obidiți — sînt gata să osîndească fără vină pe cei de altă culoare.

De ce este acuzat Huey ?

El este acuzat de a fi ucis un polițist alb, John Frey, și a fi rănit pe un altul într-o încăierare pe străzile Oaklandului în seara de 28 octombrie 1967.

Cine a provocat această încăierare ?

„Panterele Negre" susțin că Huey a fost provocat, că poliția îl urmărea de mult din pricina situației lui bine cunoscute de luptător pentru dreptatea negrilor. Ajuns la disperare, Huey a tras. Dar există un polițist alb care afirmă că nu a văzut nici un fel de armă în mîna lui Huey, deși fusese martor la acea încăierare. Huey însuși a fost grav rănit.

Ce doresc Huey și organizația lui în apărarea negrilor din S.U.A. ?

El vrea, în primul rînd, egalitate. Ca toți negrii să aibă posibilitatea să muncească, să nu fie supuși nedreptăților și samavolniciei polițiștilor albi.

Locuințe acceptabile și școli în care copiii să poată căpăta o educație bună. Posibilitatea pentru toți tinerii negri de a beneficia de învățămîntul superior.

Acestea erau, pe scurt, datele problemei consemnate de mine.

Echipa începuse lucrul. Filma Stephan Lichtel, însoțit de un redactor și un tehnician de sunet. Reporterii de la televiziune și fotografii s-au pus și ei în mișcare.

Tumultul străzii creștea cu fiecare ceas. Printre negrii ce demonstrau, se aliniau mereu mai mulți albi, purtînd pancarte. Negrii și albii cereau în cor eliberarea tînărului Huey.

O lozincă mare purtată de doi tineri indică prezența la demonstrație a Uniunii tineretului socialist.

În mijlocul lozincii, o panteră. Un semn al solidarității dintre negri și albi.

Polițiștii pe motociclete apar și dispar ca niște năluci. Unii din ei au plantat tăblițe cu inscripția : „Interzis a staționa", „Interzis a fuma" etc. Dar nimeni nu i-a luat în seamă.

Demonstranții, negri și albi, agitînd steaguri și strigînd lozinci, se roteau în jurul clădirii. Undeva sus, la ultimul etaj, se desfășura în umbra zidurilor răfuiala cu negrii ce-și cereau dreptul la viață.

Negrii și negresele, din cordonul instalat în fața clădirii, scandau lozincile. Coloana manifestanților în mișcare răspundea din mers. Ca într-un ritual sălbatic, „Panterele" se legănau într-un dans vorbit, comunicînd la unison cu demonstranții. De pe o clădire alăturată, filma și poliția.

Zidurile clădirii au rămas mute pînă tîrziu, sub seară. Nimeni nu știa nimic din cele ce se petreceau dincolo de ele. Judecătorii se temeau de adevăr, de oameni. Se pare că completul de judecată s-a evacuat printr-un tunel ce ieșea pe o altă arteră.

Manifestația se stingea treptat. În fața clădirii au rămas doar „Panterele Negre". Pe străzile din jur continua să se vîndă portretele tînărului negru aflat între zidurile groase ale temniței.

Spectrul morții planează asupra lui. Milioane de oameni din America, negri și albi, așteaptă cu inima strînsă verdictul.

Cu Stephan Lichtel (cel care a făcut imaginea filmului „Surori și frați", premiat cu Marele premiu la Festivalul de la Leipzig — 1967), unul din numeroșii cineaști progresiști care luptă cu aparatul împotriva războiului din Vietnam, am părăsit Oaklandul în acea seară.

Imaginile filmate vor întregi cu noi mărturii lupta dusă de Huey și compatrioții săi, solidaritatea tuturor forțelor progresiste ale Americii cu această luptă dreaptă a populației negre.

Sînt imagini ce vor întregi noul film despre Huey, pe care colegii de la studioul „American Documentary Films" îl pregăteau și care la ora actuală vorbește poporului american de pe toate ecranele.

A fost într-o zi caldă de iulie — 1968, în Oakland, în compania unor colegi cineaști americani care luptă cu ardoare pentru triumful adevărului.

În așteptare, în fața Palatului de Justiție

După cum relatează agenția France Presse într-o știre datată 28 septembrie, Huey Newton, în vîrstă de 26 de ani, conducătorul „Panterelor negre" și fondatorul acestei organizații de autoapărare în 1966, a fost condamnat recent la o pedeapsă de 2—15 ani închisoare pentru pretinsa asasinare a lui John Frey, un polițist alb. Acesta a încetat din viață în urma rănilor primite în cursul unei ciocniri între membri ai „Panterelor negre" și poliție care a avut loc la 28 octombrie 1967 într-un cartier din Oakland.

Potrivit legii californiene, durata exactă a pedepsei cu închisoarea va fi stabilită ulterior de către un organism special. Avocatul apărării, Charles Garry, a anunțat că va face apel împotriva sentinței la Curtea Supremă a S.U.A.

Pierre Salinger

despre fraţii KENNEDY

Pierre Salinger a fost ziarist înainte de a deveni unul din colaboratorii intimi ai fraţilor Kennedy şi secretarul de presă al defunctului preşedinte. Deşi propria lui carieră politică nu a înregistrat triumfuri — a candidat fără succes la alegerile senatoriale din 1964 — politica îl pasionează. Cînd Robert Kennedy a hotărît să intre în competiţie pentru alegerile prezidenţiale, Salinger a pus în slujba acestei lupte, căreia al doilea Kennedy avea să-i cadă victimă, talentul lui şi toată experienţa lui. E gata să facă la fel dacă şi cînd Edward Kennedy se va hotărî la rîndul lui să candideze.

Instalat pentru moment la Paris, unde conduce pentru Europa campania vicepreşedintelui Humphrey el a acordat săptămînalului parizian „Le Nouvel Observateur" un amplu interviu, a cărui primă parte e consacrată actualei campanii electorale şi cîntăririi şanselor comparative ale adversarilor. În continuare, Salinger vorbeşte pe larg despre relaţiile lui cu „clanul" Kennedy şi despre momentele importante în care s-a găsit alături de John şi de Robert Kennedy.

— Exista oare o mare antipatie personală între Bob Kennedy şi Johnson ?

PIERRE SALINGER — Da, nu se iubeau. Eram convins că Bob Kennedy va fi candidat. Îmi amintesc de un dejun cu el, în decembrie 1967. Îl încurajasem să-şi pună candidatura. Dar altcineva i-a spus: „Gîndeşte-te la viitorul tău politic, 1968 nu este anul potrivit, aşteaptă 1972, e mai sigur". În cele din urmă, Bob Kennedy a răspuns : „Nu-mi pasă de viitorul meu politic, America nu mai poate trăi încă patru ani cu Johnson ! Ea nu poate supravieţui patru ani !". Această idee se afla într-adevăr la baza hotărîrii lui.

— Credeţi că Bob Kennedy ar fi fost ales preşedinte ?

PIERRE SALINGER — Este neîndoielnic că ar fi fost desemnat şi ales, am înţeles acest lucru încă din seara alegerilor preliminare din California. Cu 2 sau 3 ore înainte de moartea lui, am vorbit cu el şi i-am spus : „Am cîştigat !"

El era într-adevăr un fenomen în viaţa politică americană. Avea multe din calităţile fratelui său, dar şi multe altele. Era angajat în problemele S.U.A. şi se bucura de încrederea tinerilor, săracilor, negrilor, indienilor, mexicanilor : ei îl credeau atunci cînd spunea că va face cutare sau cutare lucru. Azi, în America se petrece un lucru groaznic : afirmaţiile făcute de guvern nu sînt crezute.

— În Europa, avea mai degrabă reputaţia de a fi un politician de profesie.

PIERRE SALINGER — Nu am cunoscut niciodată o reputaţie atît de departe de realitate ca cea a lui Bob Kennedy. Am fost decepţionat de ceea ce s-a scris despre Bob Kennedy în Europa, chiar şi de acei care afirmau că-i sînt prieteni. Nu l-aţi înţeles. Cîtuşi de puţin. Dacă afirm că ar fi fost ales, o fac deoarece oamenii din America începeau în sfîrşit să înţeleagă ceea ce era şi ceea ce spunea. Nu avea uşurinţa fratelui său John. Teddy o are. Bob era totdeauna cam nervos în

Pe canapea, Pierre Salinger şi Bob Kennedy

cursul campaniei sale. Era prima mare campanie electorală pe care o făcea pentru el însuşi. Fusese candidat la New York, dar era altceva, acum era candidat naţional. Înfrîngerea în alegerile preliminare din Oregon l-a ajutat mult în California. A pierdut aşa cum a cîştigat, deoarece era un om de calitate, ştia să cîştige şi ştia să piardă. În ultima săptămînă a alegerilor preliminare din California, se simţea în largul lui, mulţimea era alături de el. Peste două săptămîni, urmau să aibă loc alegerile preliminare din New York, în care ar fi cîştigat cu o foarte mare majoritate.

— Eraţi împreună cu Bob Kennedy cu cîteva minute înainte de a fi asasinat...

PIERRE SALINGER — Da, mă aflam în aceeaşi încăpere cu el. Aveam un mic birou de presă care da în bucătăria în care a fost asasinat. Am fost printre primii lîngă el, eu am chemat medicii. Apoi am plecat cu el la spital, şi soţia mea a fost trimisă de doamna Kennedy la hotel, împreună cu cosmonautul John Glenn, pentru a spune copiilor că tatăl lor fusese asasinat. Dormeau, aşa că i-au lăsat să doarmă pînă a doua zi dimineaţă, şi li s-a spus atunci cînd s-au deşteptat.

Era de necrezut. După Dallas, părea imposibil. Şi o singură dată este prea mult, dar de două ori este monstruos.

— În acel moment, aţi crezut că va putea să scape ?

PIERRE SALINGER — Poate că am avut cîteva momente de speranţă dar, ştiţi, Bob Kennedy nu vorbea — s-a spus că vorbea, dar nu este adevărat — şi, după o oră petrecută la spital, nu se mai punea problema să poată supravieţui, ci doar în cît timp va muri.

→

Funeraliile senatorului au fost un lucru uimitor; de-a lungul căii ferate, între New York și Washington, se adunaseră mii de oameni. Erau poporul, săracii, negrii, — cei care îl speraseră pe Bob Kennedy.

M-am gîndit totdeauna că este cam trist că în America nu se mai călătorește aproape de loc cu trenul, deoarece trenurile parcurg cartierele sărace și cînd ești în tren îți amintești că există săraci în această țară care este atît de bogată, dar cînd iei avionul, de pildă, de la New York la Los Angeles, de la 10 000 de metri altitudine nu vezi nimic, nu vezi săracii.

Dar atunci, din trenul acela, îi vedeai, treceai prin cartierele lor. Se aflau acolo cu pancarte: „La revedere, Bob..." Era de neuitat.

— Cum a reacționat Bob Kennedy în momentul asasinării pastorului Martin Luther King?

PIERRE SALINGER — Eram împreună cu el, la Indianapolis, cînd a aflat. Urma să țină o cuvîntare chiar în aceeași seară într-un cartier al negrilor; îl așteptau cel puțin 5 000 de negri care nu știau că pastorul King încetase din viață. În mașină, noi am încercat să scriem cîteva rînduri pentru Kennedy, dar el n-a vrut. Se așteptau tulburări. Cînd a sosit, Kennedy a spus: „Sînt sigur că mulți dintre voi nutresc ură împotriva albilor, deoarece pastorul King a fost ucis de un alb, dar vă pot spune că cineva care îmi era foarte aproape a fost ucis de asemenea de un alb. Acum, ne vom întoarce cu toții la casele noastre și ne vom ruga pentru pastor". Toți s-au împrăștiat. În seara aceea, ca urmare a asasinatului de la Memphis, au avut loc răscoale în multe orașe dar la Indianapolis nu s-a întîmplat nimic.

— Bob Kennedy se temea oare că va fi ucis?

PIERRE SALINGER — Nu. Știa că cineva va încerca în mod cert ceva, i se spusese acest lucru, dar avea un singur om pentru paza lui personală și spunea: „Ca să faci cu adevărat politică, trebuie să fii cu poporul, trebuie să-l vezi, trebuie să fii alături de el. Nu poți să mergi de la o bază militară la alta... așa cum face acum președintele Johnson".

Cu zece zile înainte de asasinarea lui am luat amîndoi dejunul cu scriitorul Romain Gary. S-a vorbit deschis despre acest subiect. Romain Gary își exprima certitudinea că cineva va încerca să-l omoare pe senator. Bob a răspuns că știe, dar că, pentru a fi președinte, joci un joc de noroc: cîștigi sau pierzi. Fratele său știa și el acest lucru. Am discutat subiectul de mai multe ori cu John Kennedy. În ciuda membrilor serviciului secret din jurul său, el spunea totdeauna că dacă cineva vrea să-l asasineze, este suficient să fie dispus să-și dea viața. Avea dreptate.

— Ancheta cu privire la asasinarea lui Bob Kennedy este bine efectuată?

PIERRE SALINGER — Am impresia că da și de aceea n-am spus niciodată nimic în această privință: am încredere în poliția din Los Angeles și în procurorul districtual al orașului. Cred că procesul va avea loc luna viitoare. Vom vedea atunci. Există indicii care au fost descoperite, fotografii ale lui Sirhan Sirhan în mijlocul mulțimii care îl aștepta pe Bob Kennedy înainte de seara asasinatului. Înseamnă deci că el se afla acolo înainte de ultima seară. Dar prefer să nu vorbesc despre acest lucru...

— Ce părere aveți despre Comisia Warren?

PIERRE SALINGER — Am susținut totdeauna raportul Warren. Am considerat totdeauna că Oswald este într-adevăr omul care l-a asasinat pe președinte și că l-a asasinat singur. Dar după moartea lui Bob Kennedy, am început să mă îndoiesc. Totuși, nu dispun de informații, pot spune doar că nu am de loc încredere în acest domn Garrison.

Bob Kennedy considera și el că concluziile raportului Warren sînt juste. În cursul campaniei electorale, a fost întrebat dacă ar redeschide dosarul în cazul în care ar fi ales președinte. A răspuns: „Nu, deoarece sînt convins că Oswald este omul care l-a ucis pe fratele meu". Cînd se vorbește despre raportul Warren, se uită un lucru: că pe atunci Bob era ministrul justiției și că a citit toată documentarea adunată de F.B.I. în această privință. Or, eu am considerat totdeauna că dacă el ar fi avut cea mai mică îndoială, ar fi acționat. Înțeleg că aici, în Europa, nimeni nu crede în raportul Warren. Este o problemă de temperament.

— Poate, dar dacă în Franța există prea mulți oameni care nu cred în raportul Warren, în schimb în S.U.A. există mult prea mulți care au acceptat în mod docil teza oficială.

PIERRE SALINGER — Acum această situație a dispărut. Peste 50 la sută din americani nu mai cred în raportul Warren. Ultimul sondaj a fost efectuat în urmă cu mai puțin de șase luni.

— Dumneavoastră faceți deci parte din cei 50 la sută care cred în raport?

PIERRE SALINGER — Da, pînă în prezent fac parte din cei 50 la sută care cred.

— Asasinarea lui Bob Kennedy a fost pentru dv. un șoc la fel de mare ca moartea lui John Kennedy?

PIERRE SALINGER — Eram mult mai apropiat de Bob decît de președinte. Eram într-adevăr un prieten intim al lui Bob Kennedy, îl cunoșteam de mai multă vreme. El este acela care îmi procurase slujba pe care am avut-o pe lîngă John Kennedy. L-am cunoscut la Washington, în 1956, cînd eram ziarist. Pe atunci lucram pentru o revistă care a dispărut: „Collier's". Tocmai făcusem o anchetă timp de cinci luni cu privire la conducătorul sindicatului șoferilor de camioane, Jimmy Hoffa. Cînd am citit într-un ziar că Bob Kennedy fusese numit șeful unei misiuni de investigații a Senatului cu privire la sindicatele americane, i-am făcut o vizită pentru a-l întreba cînd va începe ancheta, deoarece doream să-mi public articolele concomitent. Am petrecut două ore cu el și nu am avut timp să-i pun o singură întrebare: el le punea pe toate. Vroia să știe tot ce știam eu.

A doua zi după ce „Collier's" și-a încetat apariția, în decembrie 1956, am primit un telefon de la Bob Kennedy care m-a întrebat ce aveam de gînd să fac cu toată documentarea mea despre Hoffa. Am răspuns destul de evaziv. După șase săptămîni, mi-a telefonat din nou: „Comisia își începe activitatea peste două săptămîni, vrei să lucrezi pentru mine?"

Am răspuns afirmativ. În aceeași zi, am plecat la Washington. Era la 14 februarie 1957. Bob Kennedy m-a invitat să iau masa la el și, în mașină, mi-a spus: „Știi, am făcut o greșeală angajîndu-te; toate posturile de anchetatori în acest comitet sînt ocupate de foști agenți ai F.B.I., de foști agenți ai C.I.A. N-a existat niciodată un ziarist!"

Am răspuns că un ziarist poate să lucreze la fel de bine ca un fost agent al F.B.I.

Mi-am început activitatea chiar de a doua zi. Întîi l-am vizitat pe Jimmy Hoffa. Îl cunoscusem deja în calitate de ziarist, și ne înțeleseserăm foarte bine. Nu era mulțumit ca eu să întreprind ancheta, dar avusese o atitudine destul de binevoitoare. De data aceasta mă aflam în fața lui și aveam din partea guvernului un act care mă autoriza să-i cer toate dosarele, toate registrele de conturi. Tremura de furie. M-a privit cu ochii săi pătrunzători și mi-a spus: „Într-o bună zi, am să pun mîna pe tine!".

Abia peste doi ani, în septembrie 1959, John Kennedy m-a anunțat că se va prezenta în alegeri și mi-a propus să colaborez la campania sa.

— Ce părere aveați, pe atunci, despre „clanul Kennedy", despre familia Kennedy, despre mitul Kennedy?

PIERRE SALINGER — La început, cînd senatorul John Kennedy era membru al Comisiei pentru care lucra Bob Kennedy, ceea ce m-a izbit era superioritatea lui asupra tuturor celorlalți membri ai Comisiei: își cunoștea subiectele, le pregătea, punea întrebările cele mai inteligente. Vitalitatea sa, tinerețea sa, mintea sa deschisă mă făceau să consider că reprezenta o nouă direcție în politica americană. Totuși, lucrasem pentru Stevenson în 1952 și 1956, și după părerea mea era cert că el se va prezenta din nou în 1960; intelectualii erau împotriva lui Kennedy...

Apoi, în octombrie 1959, am plecat pentru prima oară din Washington împreună cu John Kennedy, care își începea campania și după o săptămînă eram absolut convins că acest om avea să fie președinte. Am trimis chiar scrisori la zeci de prieteni de-ai mei în care le spuneam: „Am petrecut această săptămînă cu viitorul președinte al S.U.A." Mi-au răspuns că sînt nebun.

Prima mea întîlnire cu întreaga familie a avut loc cu prilejul celei de-a 70-a aniversări a lui Joe Kennedy. Bob mă rugase să-i sugerez un cadou „deosebit" pentru tatăl său — care avea tot ce se poate închipui. I-am propus să comande un album fotografic cu întreaga familie Kennedy și l-am rugat pe Jack Lowe, un fotograf american care trăiește acum la Paris, să se ocupe de acest lucru. Albumul nu a fost gata decît în ziua aniversării. Bob, care se afla deja la Hyannisport, m-a rugat să aduc albumul și să rămîn acolo pentru week-end. Era prima oară cînd făceam cunoștință cu întreaga familie. Mie nu-mi plac prea mult sporturile, am petrecut acolo cele mai epuizante două zile din viața mea: fotbal, curse de înot... Erau într-adevăr uimitori.

— Cum era tatăl?

PIERRE SALINGER — ...Formidabil, foarte deschis. Nu l-am cunoscut pe vremea cînd se spunea că era un pirat din Wall Street, dar cînd l-am cunoscut...

— Nu a fost doar un pirat din Wall Street ci şi ambasador la Londra în timpul războiului. Şi un ambasador foarte discutat...

PIERRE SALINGER — Da... Cînd l-am cunoscut eu, înainte de a se îmbolnăvi, în 1961—1962, era formidabil. Desigur, vroia ca fiul său să fie ales preşedinte şi era deci foarte amabil cu oamenii care lucrau pentru el. Îmi telefona tot timpul pentru a şti cum merge campania. Cînd îi spuneam că se ivise un obstacol, urla o înjurătură la telefon şi închidea.

— Şi competiţia din sînul familiei ?

PIERRE SALINGER — Există o competiţie, e adevărat. Este o competiţie pe planul calităţii. După părerea acestei familii, poţi face o greşeală cinstită, dar nu este permis să faci o prostie. Fireşte, poţi să faci o greşeală, dar nu de două ori aceeaşi.

— Care era funcţia dv. exactă după alegerea lui John Kennedy?

PIERRE SALINGER — Secretar de presă ; aceasta consta în conducerea serviciului de informaţii al Casei Albe şi în coordonarea cu serviciile de presă ale tuturor ministerelor. Coordonarea era menită să evite repetarea gafelor de genul aceleia făcute în 1960 în cursul crizei provocate de avionul U-2 cînd, în decurs de 48 de ore, patru ministere au prezentat patru versiuni diferite ale incidentului !

Preşedintele ţinea o conferinţă de presă cam la 10 zile, iar eu ţineam două pe zi — una la ora 11 dimineaţa, cealaltă la ora 4 după-amiază — în cursul cărora comunicam informaţii cu privire la activităţile preşedintelui, la personalităţile cu care se întîlnea, dar trebuia de asemenea să fiu în stare să răspund la eventuale întrebări cu privire la orice subiect. Un număr de 100-150 de ziarişti pe zi este un lucru destul de periculos, în special atunci cînd nu vorbeşti în numele tău, ci în numele preşedintelui S.U.A.

Singura mea gafă groaznică am făcut-o aici, la Paris, în 1961, cînd am anunţat asasinarea lui Rafael Trujillo. Este o poveste destul de ciudată. Preşedintele se afla la Quai d'Orsay, iar eu la Hotel Crillon cu ziariştii. Primesc un telefon de la Washington, de la unul din consilierii preşedintelui — nu-i voi spune numele — care-mi spune doar : „Dean Rusk nu vine mîine". Îl întreb de ce, şi-mi răspunde : „Din cauza asasinării lui Trujillo", şi aceasta pe un ton foarte firesc, ca şi cum ar fi fost vorba de o ştire bine cunoscută.

Tocmai mă îmbrăcam pentru dineul de gală pe care generalul de Gaulle îl oferea în cinstea preşedintelui Kennedy la Elysée. La plecare, trec prin sala de conferinţe rezervată presei. Ziariştii îmi pun cîteva întrebări, nu prea importante, şi în cele din urmă unul din ei mă întreabă cînd soseşte Dean Rusk. Răspund : „Nu va fi aici mîine". Întrebat de ce, spun : „Din cauza evenimentelor din Republica Dominicană". Şi dintr-o dată mă simt antrenat, nu mă mai pot opri şi spun : „Asasinarea preşedintelui Trujillo". Şi-mi dau seama că am anunţat lumii asasinarea preşedintelui Trujillo. Ziariştii fug spre telefoane, aproape răsturnîndu-mă.

Cînd sosesc la Quai d'Orsay, preşedintele nu este de loc mulţumit. Nu-mi amintesc exact, dar m-a tratat probabil de idiot, apoi mi-a spus : „Ai şi alte informaţii ? Poate că Trujillo n-a murit !..." I-am răspuns : „Domnule preşedinte, ori el a murit, ori eu sînt un om mort!".

În cursul dineului, unul din chelneri vine să mă caute : Rusk mă cheamă la telefon de la Washington. Urla în telefon, urla atît de tare încît nici n-aveam nevoie de telefon, puteam să-l aud direct de la Washington ! Ziarele americane scoseseră o ediţie specială, cu manşeta : „Salinger declară că Trujillo a fost asasinat".

Apoi, spre ora 11, guvernul dominican anunţă că Trujillo a murit... Atunci, am ieşit să mă plimb prin Paris pînă la ora 6 dimineaţa. A doua zi, cineva spunea că eu organizasem asasinarea lui Trujillo, de vreme ce cunoşteam ştirea înaintea tuturor !

— Pentru că vorbiţi de o greşeală — cum s-a petrecut aventura de la Playa Giron ?

PIERRE SALINGER — Era o greşeală a lui John Kennedy. O greşeală de apreciere, urmată de o uriaşă greşeală a C.I.A. care considera că dacă vor fi trimişi 1 000 de fugari în Cuba, se va produce o revoluţie împotriva lui Castro. Ei au apreciat greşit prestigiul lui Castro asupra poporului cuban.

Există şi acum o controversă cu privire la trimiterea de avioane americane pentru a sprijini invazia cubanilor, dar eu am citit mesajele secrete dintre preşedinte şi echipa emigranţilor cubani în care el arăta : „Vă spun încă o dată, pentru ultima oară, că nu veţi avea avioane americane ; vreau să fiu sigur că înţelegeţi acest lucru. Consideraţi oare că puteţi efectua această invazie fără avioane americane ?" Şi am citit răspunsul pe care l-a primit : „Nu vom avea probleme, chiar şi fără avioane".

— Presa continuă să aibă aceeaşi importanţă în America ?

PIERRE SALINGER — Presa televizată mult mai mult decît presa scrisă. Politicienii americani încă nu au devenit conştienţi de ceea ce reprezintă acest raport dintre opinia publică şi guvern.

Astfel, unele persoane îşi formează o părere potrivit imaginilor pe care le văd, fără să reflecteze vreodată, fără să încerce să facă o sinteză. Tocmai această simplificare explică, în politică, succesul unor oameni ca Reagan sau Wallace.

— Cît costă timpul la televiziune pentru un om politic ?

PIERRE SALINGER — Vă dau exemplul meu : în cursul propriei mele campanii pentru Senat, în 1964, am cheltuit o sumă de 2 milioane dolari, din care jumătate pentru televiziune. Douăzeci de secunde costă 2 500 de dolari la o reţea mare din Los Angeles. Pentru a face o emisiune de o jumătate de oră, ca aceea a lui Wallace de săptămîna trecută, la cele trei mari reţele americane, costul este de 250 000 de dolari.

— După eşecul înregistrat de dv. în alegerile senatoriale din 1964, vă veţi prezenta din nou ?

PIERRE SALINGER — Nu, nu cred. Dar politica mă pasionează şi sînt gata să-l ajut pe Ted Kennedy, dacă doreşte să devină candidat în 1972. Şi sînt sigur că va dori. Am vorbit cu el la telefon ieri seara, totul merge bine.

reflector

DANIEL JOHNSON

„Mă simt periculos de bine" declarase premierul Quebecului, Daniel Johnson, la 25 septembrie, ziariştilor cărora le acorda un interviu televizat despre intenţia sa de a face o vizită la Paris în octombrie şi de a-l invita pe preşedintele de Gaulle să viziteze provincia Quebec. A doua zi, primul ministru urma să participe la inaugurarea barajului de la Manicouagan. Întrebarea privind starea sănătăţii sale îi fusese adresată deoarece se afla la prima întîlnire cu presa după două luni şi jumătate de repaus : în iulie avusese un atac de cord. Insănătoşirea nu era însă decît aparentă. În aceeaşi noapte, după ce anunţase o ştire care avea să producă senzaţie, ţinînd seama de stadiul actual al relaţiilor canadiano-franceze, a murit în somn. „Sînt convins, mai spusese Daniel Johnson, că, strîngînd legăturile sale culturale şi ştiinţifice cu Franţa şi cu celelalte ţări de limbă franceză din lume, Quebecul serveşte în acelaşi timp propriile sale interese, pe cele ale Canadei şi ale întregului continent american".

Dispariţia subită a lui Daniel Johnson, apreciat de primul ministru al Canadei, Pierre Trudeau, ca „unul dintre interlocutorii valabili la importantul dialog prin care canadienii încercau să găsească valorile comune de natură să unească ţara", deschide o perioadă de incertitudine în relaţiile intercanadiene. Daniel Johnson reprezenta un element moderator. Fără a ceda în privinţa nici uneia dintre revendicările fundamentale ale canadienilor de origine franceză, el izbutise să ţină în frîu tendinţele separatiste cu un succes pe care nu se ştie dacă urmaşul său îl va putea reedita. Fiu al unui irlandez şi al unei canadiene de origine franceză, Daniel Johnson şi-a început cariera politică în 1946, cînd este ales membru al parlamentului provincial. Ajunge ministru abia în 1958. În 1959, partidul său a trecut în opoziţie pînă în 1966, cînd, în urma succesului obţinut în alegeri, Daniel Johnson a fost desemnat prim-ministru al provinciei. Succesorul său imediat este Jean-Jacques Bertrand, în vîrstă de 52 de ani, pînă acum ministru al justiţiei. Dar abia la Congresul extraordinar al Uniunii naţionale va fi desemnat primul ministru care va participa la următoarea bătălie electorală.

DILEMA „CITROEN"

Tot în legătură cu problema concentrării în mari unităţi a firmelor franceze s-a născut şi dilema „Citröen" : fuzionarea cu „Fiat", propusă de firma italiană, sau cu tandemul „Renault" — „Peugeot" ? Primei variante mulţi îi opun argumentul „oalei de tuci şi oalei de lut" : firma italiană este de cîteva ori mai puternică decît cea franceză, care mai are şi importante datorii ; în plus, adversarii fuziunii adaugă că nu se poate tolera ca slujbele unui număr de aproximativ 50 000 de muncitori francezi să depindă de hotărîri luate în străinătate.

Alternativa ar fi ca firmele „Peugeot" şi „Renault" să ia în mîinile lor destinele firmei „Citröen". Dar asocierea „Peugeot" — „Renault" se află ea însăşi abia la primele începuturi şi încă nu se ştie sigur dacă va duce cîndva la o adevărată fuzionare.

Destinul firmei „Citröen" este încă sub semnul întrebării.

septembrie 1968

CRONICĂ SECUNDARĂ

Montaj de Radu Cosașu

bărbați

● *Generalul-medic Leonard Heaton socotește că miraculoasa vindecare a fostului președinte Eisenhower, după seria de atacuri cardiace, e urmarea rugăciunilor înălțate la cer pentru dînsul. Președintele Johnson e de aceeași părere.*

● *Italianul Gigi Rizzi, patron a două cabarete de pe Coasta de Azur, dezminte categoric la Buenos Aires că idila dintre el și Brigitte Bardot s-ar fi sfîrșit. „E o minciună, vorbim zilnic la telefon și așteptăm ca oamenii să se calmeze... Brigitte e un produs național francez și, din acest punct de vedere, o sursă bună de devize, dar sînt unii patrioți care vor s-o apere folosind fie și minciuni"....*

● *Celebrul teolog catolic olandez, părintele Schillebeeckx, va fi judecat ca eretic de către Congregația pentru doctrina credinței.*

● *Pentru prima oară un negru, Arthur Ashe, cîștigă campionatele internaționale de tenis ale Statelor Unite. La conferința de presă, imediat după finală, Ashe nu discută despre meciul final ci : „Nu pot spune dacă sînt conservator sau moderat în problemele rasiale. Nu sînt nici partizan*

al violenței sau asasinatului. Nu împărtășesc vederile lui Rap Brown sau Stokeley Carmichael. Totuși ar trebui vreo patru-cinci ca ei pentru a ajuta oamenilor să se trezească".

● *10 la sută din deținuții închisorilor britanice beneficiază de o reducere a pedepsei, dar majoritatea refuză să părăsească închisorile înainte de termen : „Să te urci din nou în autobuze, să cauți din nou un loc în metrouri, iar să te așezi la coadă, iar să dai telefoane, e îngrozitor...".*

● *Băile bisăptămînale ale regelui Frederic al Danemarcei — (lunea și vinerea, cîte două ore), strict private, în piscina publică a Institutului de sport din Copenhaga — trezesc protestele studenților și ale opoziției. Guvernul urmează a fi interpelat în această problemă : are dreptul institutul să rezerve piscina unor băi private, fie ele regale, perturbînd orele de antrenament ale mulțimii de tineri ?*

● *Stephen Pollock, fiul și moștenitorul lordului englez Hanworth, anunță apropiata sa căsătorie cu o tînără rhodesiană de culoare. E prima oară cînd în aristocrația britanică apare o negresă.*

femei

● *D-na Couve de Murville cere o consultație astrologului André Barbault ; planetele par a fi favorabile soțului. Horoscopul nu exclude președinția republicii.*

● *Darald Elliott, profesoară în statul american Iowa, experimentează — după o idee proprie — „prima lecție de discriminare rasială" : o zi sînt favorizați elevii cu ochii albaștri, o zi sînt „superiori" cei cu ochii negri. D-na Elliott e stupefiată și îngrozită : cele două „rase" de copii dovedesc în respectivele zile de superioritate aceleași prejudecăți, aceeași intoleranță ca adulții.*

● *Marlène Dietrich intenționează să-l dea în judecată pentru calomnie pe scriitorul francez Roger Peyrefitte, autorul romanului „Americanii" : „Acest domn pretinde în cartea sa că am fost un fel de complice al lui Hitler, cînd se știe că Reichul m-a condamnat la moarte... Acest domn pune pe seama mea gîndul asasinării președintelui Johnson !"... Peyretitte : „Am citit asta într-un ziar, să dea în judecată ziarul ! Eu o admir pe Marlène Dietrich. E o femeie care a știut să rămînă tînără"...*

● *Miss Susan Garth, fondatoarea mișcării „Salvați Biafra", e primită în audiență la Buckingham Palace de ofițerii reginei. Ea le înmînează pentru suveran nu flori — cum își închipuiau dumnealor — ci o cutie în care se găsesc resturile unei fetițe biafreze ucisă, sub ochii ei, de obuze.*

● *„Trebuie să asculți conversațiile între tinere femei socotite inteligente ca să afli că într-o proporție înspăimîntătoare, ele n-au decît un singur țel : să slăbească. O singură mîndrie : de a fi slăbit. O obsesie : să nu se îngrașe... Această specie de ură față de propriul corp, contractată de orice femeie care se compară cu o alta mai slabă decît ea — căci totdeauna în acest sens se stabilesc comparațiile — nu poate fi învinsă prin rațiune, prin judecată". (Françoise Giroud, într-un editorial al revistei „L' Express" nr. 898).*

copii, bătrîni

● *Un băiat de 6 ani e găsit în viață sub ruinele casei — la 9 zile după cutremurul de pămînt din Iran.*

● *Maurice Chevalier își sărbătorește cu fast cei 80 de ani. „Voi cînta pînă la 90"... declară „Momo".*

● *Un antreprenor indian avînd în construcție un rezervor de apă, oferă zeilor drept ofrandă viața unui copil de 12 ani. Sacrificiul — anunță ministrul de interne Devpura — a avut loc în satul Kotra din districtul Ndaipur.*

animale

● *În plină zi, cimpanzeul uriaș Chico, 12 ani, peste o sută de kilograme, scapă din cușca sa aflată în parcul din Lyon. După ce rănește grav pe veterinarul-șef al „Zoo"-ului, Chico fuge ca un nebun pe alei și urcă în copaci, sărind din cracă în cracă ; urmează o vînătoare de o oră pentru a-l ucide. E găsit în clipa cînd escalada bariera unui cîmp pentru căprioare. O rafală lungă de mitralieră.*

● *Pentru prima oară s-a descoperit în regiunea cercului polar un gigantic cimitir de mamuți, cu o vechime de cel puțin 20 000 de ani.*

● *La vînzările de mînji din Keeneland (S.U.A.), o*

fiică a celebrului Sea Bird și a nu mai puțin faimoasei Libra e adjudecată la suma de 405 000 dolari. „Cum e posibil să se plătească 2 milioane de franci pentru un bebe-cal care n-a văzut în viața lui o pistă ? Care n-are nici măcar un nume ?" („Le Monde".) Proprietarul, M. P. Wendell Rosso, a făcut avere în comerțul alimentar — produse de plăcintărie.

natura

● Sub conducerea lui Haroun Tazieff, 20 de cercetători studiază gazele și energia Etnei, „în condiții favorabile : timp frumos și bunăvoință a vulcanului a cărui activitate s-a menținut în limite interesante". Dintre primele rezultate : că lava atinge 1 070°C (cu o imprecizie de plus sau minus 30° C).

● Ninsori abundente în munții Elveției. Pe versantul nordic al tunelului San Bernardino, zăpada blochează mașini.

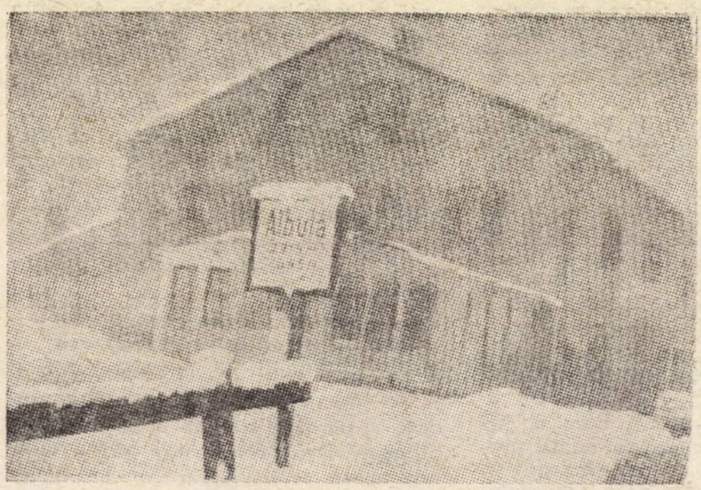

● Ipoteză a savantului sovietic Z. Furțev în problema cutremurelor : zonele de falii profunde în care se circumscriu „ruperile" ar corespunde unor regiuni pe unde pămîntul „respiră" mai ales vapori de mercur. Ar trebui să se stabilească o relație între activitatea seismică și concentrația variată a vaporilor de mercur ?

● Serviciul științific al revistei „Times-Nature" înclină să creadă că la ora actuală știința nu poate prevedea cutremurele. Sistemul stabilit în California, apt să anunțe cu 24 de ore înainte catastrofa, nu ar avea nici o valabilitate pentru Iran, de pildă. Totul ar fi pornit în urmă cu cîteva sute de milioane de ani, cînd continentul african și cel eurasian au început să se apropie unul de altul. În ultimul milion de ani, Africa s-ar fi apropiat de Eurasia cu 70 km, în timp ce Eurasia „n-a mișcat"...

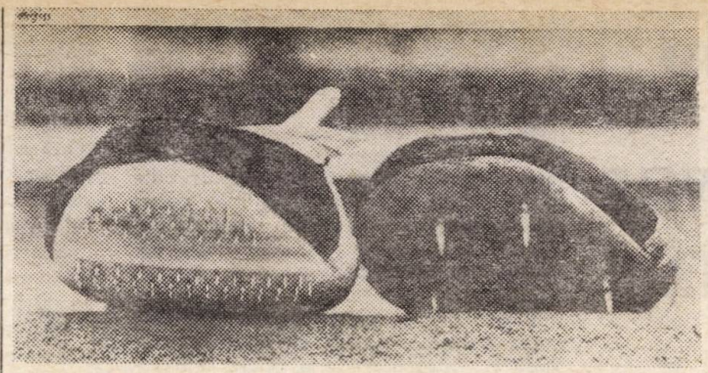

obiecte, mașini, lucruri

● Senzaționale recorduri ale atleților americani în concursul de selecție olimpică, pe pista de tatran de la South Lake Tahoe (2 200 m alt.). O explicație : cuiele pantofilor pentru alergări. Regulamentul prevede maximum șase cuie pe talpa unui sprinter. Recordurile s-au bătut cu pantofi „Puma", avînd 68 de cuie. Firma „Puma" aparține lui Rudolf Dassler și e rivala încrîncenată a celorlalte fabrici de încălțăminte sportivă „Adidas" care a lansat pantoful cu 42 de cuie. „Adidas" aparține lui Adolf Dassler, fratele mai mic al „Pumei". Războiul fratricid, dus cu cuie, durează din 1947.

● Medicii legiști care cercetează împrejurările în care a avut loc catastrofa Caravelei pe ruta Ajaccio-Nisa (95 de pasageri) constată că numeroase victime sînt secționate la înălțimea centurilor de siguranță. Comandantul de bord ar fi avut deci timpul să dea ordinul clasic pentru atașarea centurilor. Focul ar fi luat naștere în coada avionului... Din cele 42 de tone ale aparatului s-au pescuit doar 42 kg de lucruri.

● O companie auto din Danemarca pune la dispoziția cheflilor, care nu-și mai pot conduce noaptea mașinile, taxiuri S.O.S. cu doi șoferi. Unul din cei doi conduce pe cel „vesel" acasă, cu propria-i mașină, și i-o garează frumos. Succes mare.

● S-a încheiat reconstituirea templelor faraonice de la Abu Simbel, smulse Nilului și așezate pe înălțimi sigure. Blocurile — pentru a fi transportate — s-au tăiat în „felii" de cîte 25 tone. „Nici cei mai avizați vizitatori nu-și vor putea da seama care sînt liniile noii suduri a pietrelor" — declară arheologul U.N.E.S.C.O.-ului, Cristophe.

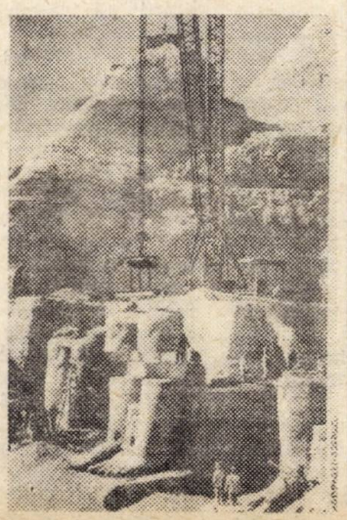

procese

● Societatea care difuzează discurile beatles-ilor în Franța dă în judecată pe cîntărețul Antoine pentru că melodia lui „Votați pentru mine" e un plagiat după „Submarinul Verde". „Aiurea — zice Antoine —, bucata lor e mult mai aproape de o sonată de Schubert decît de ideea mea"...

● „Premieră" mondială : pentru prima oară un călăreț e condamnat la o amendă pentru că a condus în stare de ebrietate. Polițiștii din Quilpie (Australia) au fost șocați de mersul animalului și au supus călărețul unui alcool-test. 125 franci amendă.

● Tribunalul din Toulon pedepsește cu cinci ani de închisoare pe corsicanul Paul Poggi, evadat în 1967 din penitenciarul de pe insula Elba, cu ajutorul a patru prieteni, condamnați și ei pentru complicitate. Poggi avea de stat 23 de ani între gratii, pentru un furt la Turin. „Nu trebuia să-i condamnați și pe ei — declară Poggi — ce vreți, li se strînge inima văzînd că un prieten de-al lor e obligat să trăiască un sfert de secol pe insula Elba, despre care istoria ne învață că nu e de loc bună pentru corsicani"...

din ideile lunii

● 14 savanți americani au acceptat să-și spună părerea în privința „lumii în anul 2018" : armele atomice vor fi „ușoare" și puțin costisitoare ; războaiele se vor duce fie între sateliți, fie sub mări ; indivizii vor pierde din inhibiția față de „șefi" și familie ; computerele-portabile, cît o cutie de pantofi, vor avea un rol decisiv. În cazul schimbării de guverne, ordinatorul va da oricărui om politic analiza comparativă dintre noul guvern și toate celelalte guverne posibile ; orice discurs va putea fi analizat în funcție de sutele de discursuri rostite în condiții analoge. Răspunsurile politice vor fi mai precise și mai rapide. Populația lumii se va tripla : 2 miliarde — în țările dezvoltate ; 7,7 miliarde — în cele subdezvoltate. Vor apărea — bineînțeles — noi probleme, - dacă asta mai trebuia precizat.

MUNDO OBRERO

IMPERATIVELE UNITĂȚII

Publicăm pozițiile adoptate de conducerea Partidului Comunist din Spania în problema cehoslovacă. Aceste atitudini publice au fost însoțite de demersuri directe care căutau o soluție pozitivă a problemei. Nu este ocazia și nici locul pentru a expune lucrurile în mod detaliat. Însă nu economisim eforturile, în cadrul posibilităților noastre, pentru a evita ceea ce noi considerăm o greșeală.

Poziția noastră nu este determinată de oportunism politic. După 30 de ani de dictatură franchistă, în urma unui război în care a trebuit să luptăm împotriva intervenției puterilor fasciste și a „neintervenției" Europei capitaliste și social-democrate, avînd ca singur ajutor îndepărtata Uniune Sovietică ; avînd o istorie de luptă care se apropie de aproape 48 de ani, în care am fost legali pentru scurte perioade de timp ; obișnuiți să îndurăm persecuția nu numai în Spania, ci și în țările capitaliste care se intitulează democratice ; cu această îndelungată experiență de luptă, comuniștii spanioli sînt suficient de călîți pentru a rezista nu numai propagandei ci și represiunii reacțiunii și imperialismului. Reacțiunea și imperialismul sînt dușmanii noștri și nu ne vom opri pînă nu-i vom înfrînge în țara noastră și, împreună cu forțele antiimperialiste și revoluționare, împreună cu mișcarea comunistă și muncitorească internațională, în lumea întreagă.

Considerăm ca ceva sfînt îndeplinirea îndatoririlor noastre internaționaliste. Sîntem marxiști-leniniști și nimic și nimeni nu ne va abate de la drumul ales. Sîntem încrezători în cauza noastră, în poporul nostru și în clasa noastră muncitoare, în victoria mondială a socialismului. Proclamăm și vom proclama întotdeauna cu mîndrie aderiunea noastră la glorioasa Revoluție Socialistă din Octombrie, solidaritatea noastră cu cuceririle poporului sovietic și ale P.C.U.S. și prietenia noastră cea mai scumpă față de Uniunea Sovietică. Condamnăm orice încercare de a folosi tragica greșeală comisă în Cehoslovacia pentru a denigra istoria glorioasă a P.C.U.S. și a poporului sovietic, eroismul și sacrificiul lor în război pentru a salva omenirea de hitlerismul barbar, solidaritatea lor cu popoarele care luptă — Vietnam, țările arabe, însăși Spania —, contribuția lor la construcția socialismului în alte țări și la dezvoltarea națiunilor eliberate de colonialism. Apărarea Uniunii Sovietice, apărarea revoluțiilor socialiste, înfăptuite pînă azi, fără excepție, sînt considerate de către partid ca o îndatorire indeclinabilă. Nici un obstacol, nici un pericol nu ne vor îndepărta de la îndeplinirea acestei îndatoriri.

Azi, continuăm această linie prin atitudinea adoptată de partidul nostru față de problema cehoslovacă.

...Toate partidele sînt în egală măsură răspunzătoare față de orientarea mișcării noastre. Toate partidele sînt datoare de a-și aduce propria contribuție la dezvoltarea marxism-leninismului. Toate partidele și chiar mai mult, toți comuniștii, trebuie să gîndească cu propriul lor cap. Marxism-leninismul nu este o religie depozitată într-o nouă Mecca proletară, față de care trebuie să se aducă adorarea din cele patru puncte cardinale ; el este un ghid, o metodă și un proces de continuă creație la care participăm cu toții.

...Cu alte cuvinte, în prezent, opțiunile pentru mișcarea noastră sînt mai puțin simple. Sarcina noastră primordială nu mai este de a apăra o revoluție blocată de forțele militare, economice și politice infinit superioare, așa cum se întîmpla în urmă cu 30 de ani. În prezent, există multe revoluții victorioase. Peste o treime din omenire trăiește în cadrul regimului socialist. Forța sa militară nu cedează în fața celei capitaliste. Acesta nu ar îndrăzni un atac global împotriva sistemului socialist fără a-și săpa astfel propria groapă. Pe de altă parte, unele state se îndreaptă spre o dezvoltare necapitalistă. Iar partidele comuniste și mișcările revoluționare din țările capitaliste au căpătat o amploare mult mai mare.

Fără a ne lăsa descoperiți în fața atacurilor și manevrelor imperialismului, fără a spune că nu ne mai îngrijim de apărarea tuturor cuceririlor actuale ale revoluției mondiale, avem azi o sarcină primordială : lărgirea acestor cuceriri, înfrîngerea oligarhiilor monopoliste reacționare și a sprijinitorilor lor, în țările unde încă nu a triumfat socialismul, înfăptuirea revoluției acolo unde încă nu s-a făcut. Nu mai sîntem azi simple grupuri de propagandiști ai realizărilor socialismului dintr-o țară sau din cîteva țări ; căutăm să înfăptuim propria noastră revoluție. Și pentru aceasta trebuie să atragem și să unim în aceeași luptă toate forțele dispuse să se declare în favoarea perspectivei socialiste. Înfăptuirea acestei sarcini cere în mod obligatoriu o linie care să țină seama de realitate și de perspectivele situației din țara noastră.

Experiența din ultimul timp a pus în fața comuniștilor foarte multe probleme la care nici nu ne gîndeam în urmă cu 30 de ani. Pe de o parte, victoriile revoluției în nenumărate țări, cu o dezvoltare diferită, au făcut să se ivească în mișcarea noastră deosebiri obiective care fără îndoială au fost complicate și otrăvite de factori subiectivi. Lenin prevăzuse, pînă la un anumit punct și în liniile lor generale, aceste deosebiri. Însă trebuie recunoscut că nu am studiat profund previziunile sale.

...Ar fi copilăresc să vrem să lichidăm deosebirile care există între dezvoltarea sovietică, chineză, cubaneză, vietnameză, română și acum cehoslovacă decretînd „inexistența" acestor deosebiri pînă nu vom termina cu imperialismul sau încercînd a le suprima prin forță. Pentru că aceste deosebiri sînt reale, ele nu pot fi ignorate iar folosirea forței nu le-ar lichida ci le-ar agrava numai, le-ar ascuți, le-ar transforma în antagonism, ceea ce ar fi o tragedie pentru socialism. Tocmai acestui lucru ne-am opus noi, comuniștii, în cazul Cehoslovaciei.

„Nu există decît un socialism" — se spune. Însă acesta este numai un adevăr relativ. Este un adevăr atunci cînd afirmația se opune experiențelor reformiste ale anumitor țări pe care social-democrația le prezintă ca „model de socialism", în care puterea politică și economică reală continuă să se afle ferm în mîinile capitalismului. Este un adevăr, atunci cînd se opune celor ce vorbesc de „socialism" fără să-și propună schimbarea din rădăcini a structurilor economice și politice ale imperialismului, fără o transformare radicală a societății ; cînd se opune celor ce neagă rolul conducător al proletariatului și al partidului său în lupta pentru socialism.

Însă acest adevăr nu mai este adevăr — și de aceea este relativ — dacă încearcă să nege realitatea diferitelor căi spre socialism, adaptate la caracteristicile și la dezvoltarea fiecărei țări. Diversitatea formelor socialismului — din care există deja și poate ieși victorios mîine în alte țări — este un fapt real, un adevăr obiectiv. Unitatea mișcării comuniste și muncitorești mondiale se va întări dacă se admite și se înțelege această diversitate, dacă se pleacă de la ea ; tot așa, unitatea va continua să se deterioreze dacă ne vom strădui să negăm, în vorbe sau în fapte, o asemenea diversitate.

Ne aflăm într-o epocă în care fiecare partid trebuie să gîndească cu capul său și să elaboreze în mod curajos și creator linia sa politică, forma cea mai aptă a socialismului în țara sa. Știm că inițiativa maselor în fiecare țară, particularitățile proprii, structurile unei anumite societăți imprimă un caracter și o formă originală fiecărei revoluții. Și pentru ca fiecare partid să fie capabil să conceapă și să-și înfăptuiască revoluția, există cerința fundamentală ca unitatea partidului să fie respectată și apărată, să se opună rezistență în mod energic oricărei inițiative scizioniste.

Intervenția în Cehoslovacia contravine acestor concepții ale noastre, ca și ale altor partide comuniste. Am fi putut tăcea ? Există oameni care gîndesc că da. Este teza sprijinului necondiționat. Da, această teză era admisibilă atunci cînd Uniunea Sovietică era singura țară socialistă, dar azi ea este depășită. A existat Congresul XX, tovarășii sovietici înșiși au sfărîmat-o. Și nu este vorba de a îngropa Congresul XX, ci de a-l dezvolta și completa.

Să se înțeleagă bine. Dezaprobăm intervenția în Cehoslovacia și cerem îndeplinirea acordurilor de la Moscova, îndeosebi în ce privește sprijinirea liniei plenarei din ianuarie a P.C. din Cehoslovacia și respectarea integrității teritoriale și a independenței Cehoslovaciei. Nu putem concepe și nici admite ipoteza — pe care dușmanii noștri o pot formula — și anume că ziua în care partidul nostru va ajunge la putere în Spania, în alianță cu forțele muncii și culturii, o altă putere socialistă, oricare ar fi, să ne dicteze politica și, mai puțin încă, să intervină din punct de vedere militar în țara noastră, fără rezistența noastră cea mai energică.

...Afirmăm că în fața imperialismului vom fi întotdeauna alături de Uniunea Sovietică, fără cea mai mică oscilare. Așa cum sîntem și vom fi alături de alte state socialiste.

Morning STAR

din presa partidelor comuniste și muncitorești

Jack Woodis

PRINCIPII COMPLEMENTARE

Întîlnirea de la Moscova dintre conducătorii sovietici și cehoslovaci a fost considerată de Comitetul Politic al partidului nostru, în declarația lui din 27 august, drept un prim pas spre rezolvarea problemelor ivite. Ea a constituit o bază de discuție și de acord asupra anumitor principii care au fost indicate în comunicatul publicat la Moscova la 27 august. Comunicatul prevedea sprijinirea de către tovarășii sovietici a politicii stabilite la ședințele din ianuarie și mai ale Comitetului Central al Partidului Comunist din Cehoslovacia și cuprindea declarația tovarășilor cehoslovaci că în activitatea lor vor urmări să slujească puterea socialistă, să asigure rolul călăuzitor al clasei muncitoare și partidului și să întărească relațiile cu Uniunea Sovietică și celelalte țări socialiste. Ținerea convorbirilor de la Moscova și reinstalarea conducătorilor partidului și guvernului în funcțiile lor au permis să se evite o catastrofă.

În momentul de față sarcina principală este de a rezolva problemele pendinte prin discuții politice și de a evacua trupele astfel încît Partidul Comunist din Cehoslovacia și guvernul cehoslovac să aibă posibilitatea ca, bucurîndu-se pe deplin de independența lor și de drepturile lor suverane, să-și continue politica pentru a întări democrația socialistă, a înfrînge forțele antisocialiste și a împiedica o revenire la situația dinainte de ianuarie.

Discuția a ridicat multe probleme importante și fundamentale, printre care problema drepturilor partidelor comuniste de a hotărî propria lor politică și problema drepturilor suverane ale statelor socialiste ; raportul dintre aceste drepturi și apărarea comună a socialismului pretutindeni.

Principiul drepturilor fiecărui partid este legat de concepția noastră marxistă că fiecare țară își va găsi propria ei cale spre socialism. Acest principiu a fost exprimat în Declarația adoptată în 1960 de cele 81 de partide comuniste și muncitorești participante la Consfătuirea de la Moscova : „Toate partidele marxist-leniniste sînt independente și au drepturi egale".

Același principiu a fost aprobat, de asemenea, cu o majoritate zdrobitoare de către cel de-al 30-lea Congres național al nostru din noiembrie 1967, atunci cînd a adoptat rezoluția cu privire la mișcarea comunistă internațională.

În ce privește relațiile dintre statele socialiste, aceasta este o problemă nouă care s-a ivit abia după al doilea război mondial, o dată cu apariția unui număr de state socialiste. După 1945 s-au făcut greșeli în această privință și de aceea în 1956 Congresul al XX-lea al P.C.U.S. a arătat că Uniunea Sovietică își desfășoară relațiile cu celelalte țări socialiste pe bază de egalitate. Ulterior, într-o declarație specială adoptată în legătură cu evenimentele din Ungaria, guvernul sovietic a proclamat că relațiile dintre țările socialiste nu se pot baza decît pe principiile „egalității absolute, respectului față de integritatea teritorială, independenței de stat și suveranității și neamestecului în treburile interne". În aceeași declarație se adăuga că „staționarea de trupe ale cutărui sau cutărui stat membru al Tratatului de la Varșovia pe teritoriul altui stat membru al Tratatului de la Varșovia are loc în baza acordului dintre toate statele membre și numai cu consimțămîntul statului pe teritoriul căruia, la cererea lui, aceste unități militare au fost, sau urmează să fie staționate".

Aceleași principii care guvernează relațiile dintre statele socialiste au fost expuse în Declarația adoptată de cele 12 țări socialiste, care au participat la Consfătuirea din 1957 a partidelor comuniste și muncitorești, și reafirmate în Declarația din 1960 a celor 81 de partide. În Declarația adoptată la 3 august 1968 la Bratislava, cu numai 17 zile înainte de intervenția din Cehoslovacia, aceleași principii au fost repetate.

De aceea, este clar că drepturile suverane ale statelor socialiste constituie un principiu acceptat al întregii mișcări comuniste internaționale. **Nu se poate sublinia îndeajuns că nu există document cunoscut al mișcării comuniste internaționale, sau al propriului nostru partid, sau al oricărui alt partid, care să declare că se admite încălcarea acestui principiu prin hotărîrea unuia sau mai multor partide comuniste.**

Unii au afirmat că acest principiu este doar relativ. Se spune că există un principiu mai important, și că atunci cînd unul intră în contradicție cu celălalt, „partea trebuie să cedeze locul întregului"...

Noi recunoaștem pe deplin că în Cehoslovacia au existat elemente antisocialiste și că ele erau active, așa cum conducătorii de partid cehoslovaci au subliniat nu o dată. Noi nu numai că înțelegem amenințarea imperialismului vest-german, ascensiunea neonazismului, rolul antisocialist agresiv al N.A.T.O., obiectivele imperialismului american și acțiunile și politica periculoasă a propriului nostru guvern în această privință, dar recunoaștem că, azi, acești factori sînt mai implicați ca oricînd. Iată de ce atîta timp cît aceste pericole există, organizația Tratatului de la Varșovia este esențială și trebuie să fie permanent întărită, așa cum s-a subliniat în comunicatul de la Moscova din 27 august.

Conducătorii partidului și guvernului cehoslovac au reafirmat acest lucru și au spulberat ei înșiși pe de-a întregul opinia că urmăreau neutralitatea. Dar apărarea comunității socialiste trebuie să se bazeze pe colaborarea voluntară a statelor socialiste, pe plan militar, economic și politic, sprijinită de solidaritatea mișcării muncitorești și progresiste internaționale. De aceea, este greșit ca principiul suveranității statelor socialiste să fie opus principiului apărării comune a socialismului. Ele nu sînt principii opuse ci principii complementare. Suveranitatea fiecărui stat socialist reclamă solidaritatea tuturor statelor socialiste și a partidelor comuniste ; în același timp, apărarea comună a socialismului se bazează pe colaborarea voluntară dintre statele socialiste și dintre partidele comuniste.

Întreaga problemă de mai sus ridică o altă chestiune fundamentală. Dacă se recunoaște dreptul de a încălca acest principiu, cine urmează să hotărască cînd anume apare datoria de a interveni ? Cine hotărăște dacă situația dintr-o țară primejduiește socialismul ? Au oare vreun partid sau vreun guvern socialist dreptul de a interveni în treburile altuia dacă, **după propria lor părere,** există un asemenea pericol ? Da ă ar urma să se accepte acest așa-zis principiu, el ar avea o valabilitate universală și ar putea fi folosit de orice partid comunist și guvern socialist. Acesta este un lucru imposibil și care nu ar putea fi acceptat vreodată de mișcarea comunistă internațională, deoarece el ar putea constitui o bază teoretică pentru războaie între state socialiste. Pe de altă parte, dacă se afirmă că un asemenea drept de intervenție aparține doar anumitor partide și anumitor state socialiste, această afirmație este la fel de necorespunzătoare și complet străină oricărui principiu stabilit al mișcării comuniste...

Indiferent de divergențele care pot exista în mișcarea comunistă internațională cu privire la evenimentele din Cehoslovacia, există necesitatea primordială și interesul comun ca toate partidele comuniste să stabilească cele mai strînse relații frățești și unitatea cea mai fermă pentru a frîna actele și planurile agresive ale imperialismului, a apăra socialismul mondial, a ajuta mișcările de eliberare națională și a salvgarda pacea și democrația...

(sublinierile aparțin autorului)

APELUL COMUNIȘTILOR PORTUGHEZI

Prin dispariția lui Salazar din viața publică, regimul intră într-o criză politică imediată. Iluzii în acest sens nu există. Moartea sau incapacitatea definitivă a lui Salazar nu înseamnă sfîrșitul fascismului. Fasciștii nu vor preda puterea de bună voie. Numai poporul

→

portughez, numai masele populare, numai acțiunea unită și organizată a democraților portughezi, numai dezlănțuirea unei mari și puternice mișcări naționale pentru libertate, vor putea înlătura fasciștii din guvern și instaura în Portugalia un regim democratic. Numai poporul portughez, prin lupta sa hotărîtă, curajoasă, insistentă, neobosită și încrezătoare, poate îngropa dictatura odată cu dictatorul.

Fasciștii se tem că moartea lui Salazar va da loc exploziei de revoltă a unui popor asuprit, terorizat de peste 40 de ani de către fasciști. Prezentînd soluții diferite pentru criza care se deschide prin moartea lui Salazar, fasciștii caută să săvîrșească provocări și să împiedice ridicarea maselor populare la lupta pentru libertate.

Este posibil ca diferitele clanuri fasciste să se înțeleagă între ele și să se unească în același guvern. Este posibil și ca ele să înceapă o luptă fracționistă. Cu toate acestea, folosind și căutînd să beneficieze de diviziunea din rîndul cercurilor guvernante, poporul portughez nu trebuie în nici un caz să aștepte de la ele democratizarea vieții politice.

Partidul Comunist Portughez avertizează împotriva afirmațiilor privind „liberalizarea", în spatele cărora un nou guvern va căuta să urmeze politica salazaristă fără Salazar. O asemenea manevră trebuie să fie întîmpinată cu aceeași opoziție în fața căreia s-a aflat, întotdeauna, guvernul Salazar.

Partidul Comunist Portughez avertizează împotriva pericolului real al formării, într-o perioadă mai scurtă sau mai lungă de timp, a unui guvern ultrareacționar sau militar, care să decreteze măsuri de urgență și să dezlănțuie o amplă ofensivă represivă. Un asemenea guvern, dacă se va forma, va deschide calea nu pentru soluționarea gravelor probleme naționale, ci pentru conflicte sîngeroase și război civil.

...Independent de oamenii care vor constitui guvernul, inițierea unui nou curs al vieții politice naționale va cere satisfacerea a două revendicări fundamentale ale poporului și națiunii:

1) Recunoașterea efectivă a dreptului de exprimare a gîndirii tuturor portughezilor, indiferent de opinia lor politică, ceea ce trebuie să însemne abolirea imediată a cenzurii, autorizarea întrunirilor publice, recunoașterea dreptului de organizare pentru forțele democratice.

2) Încetarea represiunilor politice, ceea ce trebuie să însemne punerea imediată în libertate a tuturor deținuților politici, reîntoarcerea exilaților, dizolvarea P.I.D.E. (poliția secretă), odios instrument de neliniște națională, de nesiguranță și teroare.

Adoptarea fără întîrziere a acestor măsuri este condiția indispensabilă pentru revenirea națiunii portugheze la o normalizare constituțională, la un climat de securitate individuală și de liniște publică... Fasciștii și reacționarii nu vor lua niciodată aceste măsuri de bună voie. Aceste măsuri vor putea fi luate dacă masele populare, forțele democratice le vor impune prin lupta lor.

Satisfacerea imediată a celor două revendicări semnalate poate permite începutul unui proces de democratizare a vieții politice. Este necesar să fie reinstaurate libertatea de constituire și activitate a partidelor politice, libertatea presei, dreptul la asociere, întrunire și manifestații, libertatea sindicală, dreptul la grevă. Este necesar să înceteze imediat războaiele coloniale și să se înceapă convorbiri cu reprezentanții mișcărilor naționale de eliberare din coloniile portugheze. Este necesar să se satisfacă revendicările economice fundamentale imediate ale clasei muncitoare, ale țăranilor și ale celorlalte pături muncitoare. În noua situație creată, este necesar să nu se permită imperialismului străin, care timp de 40 de ani l-a sprijinit pe Salazar, să intervină în vreun fel în politica portugheză. Acestea sînt condițiile pentru instaurarea unei politici democratice, care să permită poporului portughez să hotărască el însuși asupra destinului său.

...În fața poporului portughez se deschid noi și mari posibilități pentru a transforma situația politică. Dar nu va fi un drum ușor. Libertatea nu va fi acordată: ea va trebui cucerită. Poporul portughez are în față dure și dificile bătălii care cer curaj, hotărîre și deplină încredere în succes.

În cadrul acestui excepțional moment politic, o atitudine de expectativă ar fi de neiertat. Împotriva pasivității, a iluziilor, a aventurilor irresponsabile. Partidul Comunist Portughez atrage atenția asupra sarcinilor esențiale ale momentului, a căror realizare este indispensabilă pentru rapida dezvoltare și pentru victoria mișcării democratice naționale. **Unitatea.** Unitatea tuturor celor ce doresc să pună capăt dictaturii fasciste. Unitatea care rezistă manevrelor fasciste, promisiunilor, cererilor de „cooperare", facilităților pe care fasciștii le vor vîntura în rîndurile opoziției, cu scopul de a scinda democrații, de a izola comuniștii și sectoarele de stînga pentru a ataca mai ușor și pentru a lovi mai facil forțele antidictatoriale mai combative, pentru a paraliza mișcarea populară. **Organizarea.** Organizare care să iasă din limitele înguste impuse de ilegalitate, care să se dezvolte în forme noi adaptate la noile condiții, care să creeze cu curaj noi instrumente de mobilizare populară și conducere politică. **Lupta de masă.** Lupta de masă, care să se dezvolte într-o mare și puternică mișcare națională împotriva fascismului și pentru libertate.

Dispariția lui Salazar de pe arena politică provoacă o agravare subită a crizei generale a regimului. Mișcarea democratică, masele populare trebuie să folosească din plin lovitura pe care fascismul a primit-o prin dispariția șefului său, făcînd totul pentru ca el să nu-și mai poată reveni din această situație. Ar fi o greșeală fatală a forțelor democratice să aștepte desfășurarea evenimentelor și să se mențină în defensivă.

...În prezent, lupta politică a maselor populare este direcția fundamentală a acțiunii antifasciste. Să se promoveze peste tot, în fabrici, în întreprinderi, în școli, la orașe și la sate, ideea unor **întruniri ample** pentru a se discuta situația și marile probleme politice ale prezentului, pentru a se studia și hotărî formele de acțiune, pentru a se aproba inițiativele, pentru a se trasa sarcini. Pretutindeni, trebuie să se ia inițiativa organizării de **adunări în localuri publice,** chiar dacă autoritățile fasciste vor căuta să se opună. Fără a subaprecia alte forme de acțiune, **manifestațiile de stradă,** îndeosebi, să aibă obiective concrete, să fie bine organizate și conduse, ele reprezentînd o puternică armă pentru a impune o schimbare în politica națională, pentru a obține libertatea.

...Este de maximă importanță, pentru dezvoltarea luptei pentru libertate, să se recîștige poziții, să se obțină noi poziții, victorii, chiar mici și limitate. Este foarte important nu numai să se ceară, dar să se și ia inițiative practice în sensul înfrîngerii rezistenței fasciste față de un nou curs al politicii portugheze.

...Trebuie să se folosească cu hotărîre noua situație pentru a crea rapid, cu curaj și inițiativă, structuri organizatorice democratice, unitare, formînd, cu denumiri variate, comisii democratice la locurile de muncă, în profesiile cele mai variate, în școli, la sate și la orașe. Să se stabilească între ele **legături și întîlniri regulate...** Atenți față de evoluția situației, nu va trebui pierdută nici o ocazie pentru a lansa crearea unei organizații democratice legale cu caracter național.

...Ar fi o gravă greșeală dacă în focul luptei politice s-ar subaprecia lupta pentru revendicări economice în noua situație creată de dispariția lui Salazar de pe scena politică. Momentul este foarte favorabil luptei victorioase pentru revendicări economice imediate ale muncitorilor. Iar dezvoltarea luptei economice este, în etapa actuală, una din cele mai decisive forme de luptă împotriva fascismului, de participare la lupta politică a maselor largi muncitoare.

Există noi și ample perspective pentru dezvoltarea și victoria luptei care să pună capăt fascismului și să cucerească libertatea. Este necesar să se folosească cît mai bine noua situație, criza politică deschisă subit prin dispariția lui Salazar de pe scena politică... Momentul cere convingerea profundă că dispariția lui Salazar de pe scena politică, oricare ar fi acum reacția fascistă, creează o situație nouă care deschide ample posibilități de acțiune politică, dă o încredere și mai mare maselor populare, va schimba în scurt timp cursul politicii naționale, dacă forțele democratice, masele populare se vor lansa la luptă cu hotărîre, curaj și încredere.

Art BUCHWALD

Despre dreptul de a călca oameni cu mașina

În cele din urmă, fostul guvernator George C. Wallace a lămurit situația în privința campaniei prezidențiale din 1968. Principala problemă este următoarea : „Dacă ați fi președintele Statelor Unite, ați trece sau nu cu mașina peste cineva care stă în fața ei" ?

Wallace a cîștigat partida atunci cînd a spus :

— Primul anarhist care se va așeza în fața automobilului meu, după ce voi deveni președinte, se va fi așezat pentru ultima oară în fața unui automobil.

Această observație a determinat pe mulți americani să considere că, în cazul în care va fi ales, Wallace își va numi Administrația „Societatea lovește-și-fugi".

Este interesant de relevat că nici vicepreședintele Humphrey, nici Richard Nixon nu și-au precizat pozițiile în ce privește călcarea oamenilor cu mașina. Aceasta a constituit o mare dezamăgire pentru noi cei preocupați de problema „legii și ordinii". Adepții lui Nixon au lăsat să se înțeleagă că a călca cu automobilul anarhiști este o problemă locală și că hotărîrile trebuie să fie luate de populația din fiecare localitate. Pe de altă parte, adepții lui Humphrey sînt de părere că guvernul federal este cel ce trebuie să hotărască cine trebuie și cine nu trebuie călcat cu mașina de președintele Statelor Unite. Nici candidatul republican, nici candidatul democrat nu vor însă să ia o poziție publică în această problemă presantă și de aceea Wallace îi atrage de partea sa pe toți conducătorii auto neîndemînatici.

Unii experți în probleme constituționale au murmurat nemulțumiți că a călca anarhiști cu mașina nu este o funcție prezidențială. Ei subliniază că, ținînd seama de intensitatea actuală a circulației, e foarte greu să știi cine este anarhist și cine nu ; și că este foarte posibil ca un om nevinovat să fie zdrobit sub roți înainte ca președintele Wallace să-și dea seama că a greșit. Apoi, spun acești experți, chiar dacă Wallace nu ar ucide decît anarhiști, s-ar putea ca pe viitor un alt președinte să nu fie atît de selectiv și să-și folosească puterea pentru a călca pe cine vrea.

Adepții lui Wallace subliniază că în Constituție nu există nici o prevedere care să-l împiedice pe președintele Statelor Unite de a călca pe oricine se așază în fața automobilului său. În plus, spun ei, nu se va asigura respectul cuvenit funcției prezidențiale pînă cînd cîțiva anarhiști nu vor simți toată greutatea unei limuzine a Casei Albe.

La Washington se consideră că Humphrey și Nixon nu mai pot păstra mult timp tăcerea asupra problemei „dreptului de a călca cu mașina", pe care George Wallace a ridicat-o în mod atît de competent.

Opinia publică vrea să știe nu numai cine va ține degetul pe butonul atomic la Casa Albă, dar și cine va ține piciorul pe acceleratorul automobilului prezidențial.

(Din International Herald Tribune)

Newsweek
NEW YORK

Walter Lippmann

DIFICILA OPȚIUNE

CONFLICTUL și dezbinările din societatea americană de azi se manifestă deopotrivă în rîndul republicanilor și în rîndul democraților. Dar managerii republicani au dorit cel puțin o aparență de unitate a partidului și de aceea și-au ținut Convenția pe o insulă, la Miami Beach, unde demonstranții puteau fi lesne împiedicați să ajungă. Democrații nu au fost la fel de abili. Ei și-au ținut Convenția chiar în inima aglomerației și nemulțumirii urbane, unde între protestatari și Convenție nu se puteau interpune decît sîrmă ghimpată și polițiști. Democrații au vrut să dovedească faptul că o administrație municipală democrată poate menține legea și ordinea într-un mare oraș modern.

Platformele și candidații la președinție ai ambelor convenții au fost produsul managerilor partidului și ai șefilor și politicienilor locali. Toți aceștia erau convinși că totalul nemulțumiților din ambele partide nu reprezintă mai mult de 25 la sută din alegători. După părerea lor, marea majoritate este formată, potrivit expresiei lui Richard Scammon, din „nesăraci, netineri și nenegri". Dacă în această majoritate preponderentă existau nemulțumiți, ei s-ar fi putut adresa nu republicanilor lui Rockefeller sau democraților lui McCarthy, ci guvernatorului Wallace.

E posibil, dar nu e de loc sigur, ca aceasta să fie anatomia alegerilor din 1968. Marea nesiguranță provine din faptul că țara a intrat într-o perioadă de schimbare manifestă ale cărei desfășurare, sfîrșit sau consecințe nu le poate prevedea nimeni. Căci trăim azi într-o eră în care instituțiile centrale ale vieții tradiționale americane sînt tot mai incapabile să obțină fidelitatea oamenilor. Familia, oricare ar fi viitorul ei, este profund zdruncinată și nu mai poate constitui forța disciplinară care era în trecut. Biserica se află într-o stare de confuzie în urma cuceririlor științei în domeniul spațiului cosmic. Purtătoarele tradiției, școlile și bisericile, trec printr-o adîncă incertitudine în ce privește natura adevărului și selecționarea materialului pe care urmează să-l predea.

Aceste crize de bază contrastează cu promisiunile strălucitoare ale științei și tehnologiei — învingerea bolii, prelungirea vieții omului, perspectiva unor progrese radicale în domeniul comunicațiilor, în transporturi, în eliminarea muncilor grele. Majorității alegătorilor li se înfățișează înaintea ochilor o scenă descrisă cu peste patru secole în urmă de Erasmus ca „o iremediabilă confuzie în toate". Nu-i de mirare că autorii de sondaje de opinie au un an prost.

Cuvintele pe care le-am citat din Erasmus fac parte dintr-o scrisoare adresată lui Martin Luther în care se afirma că pentru confuzie „trebuie să mulțumim doar naturii noastre necontrolabile". Aceasta ne aduce la președintele Johnson care, deși are o natură necontrolabilă, nu este desigur răspunzător pentru dezbinarea și confuzia din mințile poporului american, care trebuie să înceapă să rezolve crizele din familie, biserică, stat și școală, și trebuie să facă față consecințelor economice și sociale ale noii tehnologii industriale și ale mobilității și expansiunii populației.

Ar fi echitabil să se spună că Lyndon Johnson, care înțelege în mică măsură politica internațională, a fost împins în mlaștina războiului din Vietnam de către consilierii pe care i-a moștenit de la președintele Kennedy. Dar Johnson însuși este acela care a hotărît să intre în acest război pe furiș, Johnson însuși este acela care a făcut greșeala extraordinară de a desconsidera

→

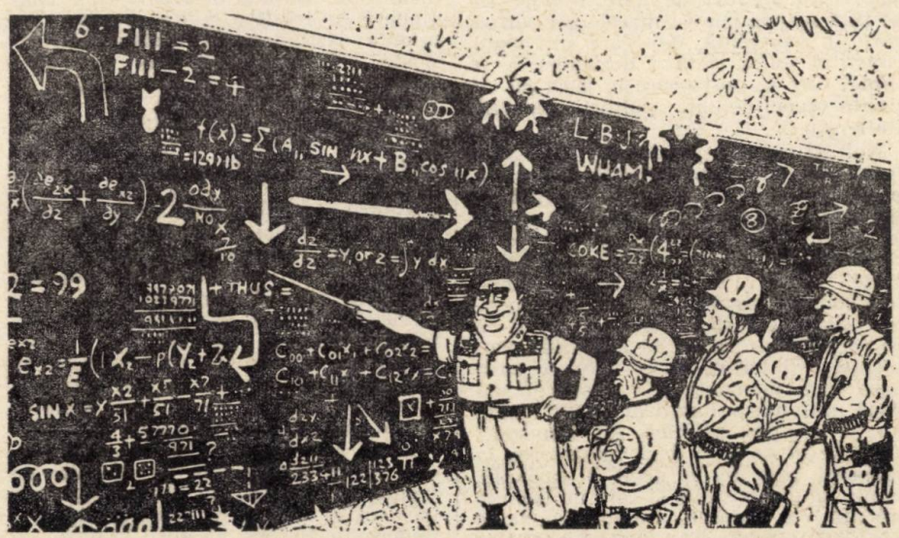

— Iată o explicație simplă și clară pentru toți cei ce întreabă care este situația pe care ne-o lasă Johnson în problema Vietnamului

(Din Illustrated London News)

experienţa vechilor puteri imperiale, Franţa şi Anglia.

S-ar părea că efectul marilor schimbări revoluţionare contemporane şi greşelile dezastruoase ale lui Johnson au zdruncinat vechiul sistem bipartizan. Consider că el va rămîne zdruncinat chiar dacă, aşa cum se întîmplă deseori în decursul istoriei, Nixon, de pildă, ar stabili temporar o coaliţie conservatoare oarecare, sau dacă Humphrey ar stabili o coaliţie anti-Nixon.

Cînd prietenii mei mă întreabă ce voi face în noiembrie, ocolesc problema afirmînd că nu este necesar să mă hotărăsc acum, în septembrie. Dar am ajuns la concluzia că, după Administraţia Johnson, democraţii merită să fie înlăturaţi de la putere şi ar avea de profitat dacă nu ar mai fi la putere. Toate acestea ar fi adevărate dacă Nixon nu ar fi, cum se spune, un „pragmatic", ceea ce înseamnă că este în stare de orice.

Rinascita

ROMA

VELEITĂŢI NEOATLANTICE

RELANSAREA atlantismului a găsit punctuali la întîlnire pe toţi exponenţii cunoscuţi a ceea ce se poate numi „partida atlantică". Şi încă o dată atlantismul îşi arată destul de transparent funcţia sa dublă de conservare internă şi internaţională.

Se naşte, desigur, în marginile sale extreme, tentaţia de reîntoarcere la anii „duri", iar excitatului apel al dreptei europene îi face ecou în S.U.A. candidatul republican Nixon, care propovăduieşte politica de „îngrădire" şi face din Foster Dulles emblema liniei sale. Sînt lucruri de care trebuie să se ţină seama, pentru marele pericol pe care îl reprezintă, dar care nu poate constitui unica ţintă a dezbaterii şi a luptei care se desfăşoară în legătură cu liniile generale ale politicii externe italiene.

Noi nu sîntem, desigur, atît de naivi încît să nu sesizăm diferenţele între o poziţie extremistă şi una moderată în interiorul alianţei atlantice. Dar caracterul dramatic al momentului, care a redeschis în termeni acuţi o veche discuţie, oferă multe motive serioase forţelor democratice şi de stînga pentru ceea ce tovarăşul Longo a definit ca „o reexaminare adîncită a tuturor problemelor internaţionale". Nu a sosit oare încă momentul de a se reflecta dacă extremismul radical al lui Nixon nu se aliniază politicii lui Johnson ? Trebuie să se vadă dacă întoarcerea la războiul rece nu e decît o variantă, implicită dar posibilă şi care nu trebuie trecută cu vederea, într-o viziune a raporturilor internaţionale bazată pe împărţirea lumii în sfere de influenţă, pe o gestiune bipolară, exprimată prin existenţa blocurilor militare. E momentul deci de a se începe o analiză curajoasă, care să meargă în profunzime, asupra problemelor mai generale ale păcii şi războiului şi, în special, ale raporturilor dintre S.U.A. şi Europa.

Să se privească reacţia americană la evenimentele recente : „necesitatea relansării atlantice şi continuarea dialogului". Ar putea să pară expresia a două exigenţe contradictorii : în realitate nu e aşa. Dimpotrivă, relansarea atlantică e complementară, în viziunea americană, „dialogului", înţeles în unica sa acceptiune de nemişcat statu quo internaţional. S.U.A. dau dovadă de o evidentă promptitudine în exploatarea ocaziilor ce li se oferă pentru depăşirea, dintr-o lovitură, a unuia din punctele slabe ale strategiei lor mondiale : criza politică internă a alianţei atlantice, crescînda nelinişte (a partenerilor europeni) în legătură cu raportul inegal în toate domeniile — economic, politic şi militar — dintre Europa şi Statele Unite, „delegate" să vorbească în numele întregului Occident, dar pe baza intereselor lor mondiale de mare putere. A face să coincidă din plin absolutismul conducerii militare a N.A.T.O. cu masiva invazie a capitalurilor americane în Europa, cu o nouă şi densă „unitate politică de interese", a frîna şi a desfiinţa orice tendinţe centrifuge făcînd să amorţească orice veleitate de partnership european — acesta este obiectivul explicit. Nu e spus că se va reuşi, dar aceasta se doreşte, exploatîndu-se în acest scop toate resursele atlantismului. Toate acestea trec prin perioade de înăsprire, cu folosirea tuturor mijloacelor pentru a obţine rectificări avantajoase chiar şi ale actualului echilibru mondial. Dar ceea ce nu se schimbă e cadrul general : anume acela exprimat, încă o dată, de secretarul de stat american al apărării Clifford, al tratativelor şi al dialogului purtat tot de pe „poziţii de forţă".

De fapt, dacă s-ar voi să se scoată în evidenţă politica mondială a S.U.A., în această perioadă de după război, s-ar observa imediat că constanta sa e raportul pur de putere, cel care reglementează orice iniţiativă. Nimeni nu vrea să nege trecerea importantă de la politica lui Dulles, de anulare a realităţii europene ca urmare a celui de-al doilea război mondial, la aceea de recunoaştere sau cel puţin de contestare nemilitară, iniţiată de Kennedy şi continuată de Johnson. S-a convenit să fie numită destindere şi, desigur, nu se poate subaprecia sfîrşitul războiului rece şi al cruciadei antisovietice în inima vechiului continent. Dar nimeni nu va putea să nege fragilitatea acestui proces de destindere şi disponibilitatea sa la tot felul de dezvoltări, în virtutea hinterlandului său de putere, de echilibru static bazat pe raporturi statale în interiorul logicii blocurilor. Pentru ce, de exemplu — şi aici reflecţia trebuie să fie într-adevăr profundă — unica politică concretă care ar fi putut să dea forţă destinderii continentale — politica de securitate europeană, de mai multe ori avansată de sovietici şi susţinută de toate partidele comuniste europene — nu a găsit în S.U.A. nici cel mai slab ecou ?

Pe de altă parte, aceasta nu e suficient şi trebuie privit şi dincolo de graniţele continentului nostru. Nu e un incident al istoriei că scînteile de destindere în Europa au fost însoţite, cu un sinistru dar izbitor sincronism, de o virulentă reluare a acţiunilor agresive ale S.U.A. în lume, de înflorirea unei strategii de jandarm universal, de obositoare iniţiative îndreptate toate spre acoperirea aşa-ziselor „goluri de putere". Vietnam, Orientul Mijlociu, lovituri de stat fasciste, transformarea N.A.T.O. într-un adevărat braţ militar al Casei Albe, sînt semnele cele mai evidente ale viziunii americane asupra dialogului.

Dacă vrei să o priveşti în tot ansamblul ei, niciodată ca în aceşti ani, logica blocurilor — căreia S.U.A. vor să-i încredinţeze destinele lumii — nu a pus în lumină atît de complet tăişul de brici pe care se află pacea mondială, trăsătura caracteristică pe care i-o dă sfidarea americană faţă de procesele continue de emancipare a popoarelor şi a claselor, semnul unei voinţe precise de a fixa în imobilitate nu numai raporturile dintre state, dar, de asemenea, raporturile sociale şi politice din interiorul oricărei ţări.

Stînga europeană însă, stînga europeană adevărată, e obligată să se măsoare cu altă dimensiune a problemei, mult mai pregnantă. Sînt trei trăsături.

Prima : antiteza, fie numai în dialoguri, a blocurilor este o garanţie de pace stabilă şi durabilă ? Răspunsul se pare că nu poate fi decît negativ, sau cel puţin nesigur. Dialogul S.U.A.—U.R.S.S. este, şi ar fi absurd să nu se vadă aceasta, una din condiţiile destinderii — dar nu e exhaustiv, şi nu e mai ales datorită semnificaţiei pe care înţelege să i-o dea politica americană. Din motive nu de principiu, ci derivate din realitatea concretă a lumii : o viziune bipolară se configurează tot mai mult ca o haină prea strîmtă pentru o umanitate care vrea şi trebuie să urmeze noi trepte în înaintarea sa şi în transformarea raporturilor actuale. Nu e întîmplător că tocmai greutatea de a îmbrăca lumea cu această haină a impus S.U.A. o serie de războaie coercitive, dar nu cîştigate (de aceea S.U.A. măsoară în Vietnam criza politicii lor imperiale), şi care, multiplicate încă în situaţia mondială, formează o spirală ce poate duce destul de departe. Tocmai pentru că noi credem în coexistenţa paşnică în accepţia sa nemistificată, negolită de elementul viu şi dinamic, de opţiunea strategică menită să împiedice imperialismul de a face ce vrea şi să lase loc liber transformării democratice şi socialiste a raporturilor umane, tocmai pentru aceasta credem că pacea nu poate fi încredinţată unei imposibile şi ireale stagnări. Pacea poate fi bazată numai pe mişcare.

A doua. Ce înseamnă „relansare", sau chiar numai „apărare" a alianţei atlantice, pentru Europa ? Nu se poate ignora, iar pericolul este sesizat chiar de sectoare ale burgheziei europene, că, într-o viziune bipolară a lumii, Europa occidentală e destinată să dispară politic şi economic. Politica americană are nevoie ca de aer, pentru a-şi impune „dialogul" său, de această Europă, ca de un bloc compact şi subordonat, absolut disponibil şi uşor de manevrat la dispoziţia sa, în orice parte a lumii. Acesta e crudul adevăr al preţului pe care Europa occidentală îl plăteşte, azi mai mult ca ieri, întăririi atlantismului. A vorbi despre visul unei comunităţi euro-americane este veleitate pură, dacă nu chiar vizibilă rea-credinţă. A relansa, cum fac socialiştii, „unitatea politică a Europei", extinsă şi la Marea Britanie, ca o alternativă a blocurilor, aceasta este nu numai o inconsistentă diversiune faţă de adevărata problemă pe

care stînga o are de rezolvat, dar și indiciul nepăsării față de împletirea de pe acum manifestă între rolul Europei în lume și lupta pentru transformarea sa socială, mai exact despre perspectivele avansării socialiste în „vechiul" continent.

Aici se conturează cea de a treia trăsătură. Problema care se pune, încă o dată, cu atîta energie e aceea a blocurilor militare ca obstacol — repetăm o frază cunoscută a lui Togliatti — pentru „dezvoltarea democratică și pentru înaintarea către un nou regim social", pentru temele „unei competiții libere între clase și a unei libere alegeri a națiunilor". În logica blocurilor, oricît de moderat ar fi atlantismul, nu e prea mult spațiu pentru această perspectivă.

Acesta e sensul cel mai profund al inițiativei noastre politice împotriva blocurilor. Nu ne-am agățat de această problemă împinși de un neutralism echivoc sau de o tentație de echidistanță. Nu vedem, deci, în polemica împotriva blocurilor, o atenuare sau dispariție, cum vor unii socialiști, a contradicției fundamentale a epocii noastre, între socialism și capitalism, socialism și imperialism. Dimpotrivă, dacă e o noutate care s-a maturizat în acești ultimi ani, e aceea că procesele fundamentale ale epocii noastre — avansarea socialistă în lume — încep să se găsească în fața unor scadențe și necesități nu numai istorice, dar și politice : și se mai vede că niciodată ca acum procesele revoluționare din lume nu au fost atît de diferite și în același timp atît de complementare, niciodată experiențele nu au fost atît de variate, originale și diferențiate — și în același timp atît de obiectiv unificate. Numai o analiză care și-a pierdut trăsăturile caracteristice de clasă poate să se apropie de concluzia că împotriva blocurilor se luptă pentru că antagonismul istoric al timpului nostru s-a pierdut în meandrele revoluției tehnologice și în dezvoltarea empirică a sistemelor sociale. Foamea sutelor de milioane de oameni, legile subdezvoltării care se schimbă numai distrugînd ordini sociale și dependențe economice, înăsprirea tensiunii sociale în occidentul capitalist, ne dau o realitate foarte diferită și scot în relief necesitatea unei amplasări precise în marea grupare antiimperialistă mondială, dau expresie necesității internaționalismului proletar. Pentru toate aceste motive, pe de altă parte, numai o judecată întîrziată, unilaterală și schematică, poate imagina că același antagonism trebuie să se identifice etern în formele (impuse printre altele de imperialism) și în frontierele geografice ale lagărelor socialist și capitalist. Nici unul din noi, care vrea să lupte serios împotriva imperialismului, nu poate să subaprecieze în lupta sa greutatea și importanța capacității militare defensive a lagărului socialist. Aceasta e o parte esențială în lupta antiimperialistă. Dar aceasta nu poate fi confundată cu logica blocurilor. Și numai imperialismul are nevoie de această logică, pentru cristalizarea unei puteri pe care o simte amenințată de procesele profunde. Ar putea, unora, să li se pară ireal faptul că tema centrală a lichidării blocurilor este abordată, în timp ce realitatea mondială pare dramatic dominată tocmai de „relansarea" lor. Și noi însine nu ascundem cît de dificil și chiar istovitor poate fi drumul pentru a se crea condiții pentru depășirea blocurilor. Dar nu credem că falsele lecții de „real-politik" (ceea ce, se știe, e cu totul altceva decît realismul politic), sau, pe de altă parte, o resemnată renunțare la luptă, pot fi acceptate de stînga italiană și europeană și aceasta pentru motive esențiale. Pentru că știm cît de profund e pericolul imediat care amenință țara noastră, în perspectivele interne și internaționale — datorită vîntului de atlantism care bate către noi. Pentru că la un examen mai aprofundat nu poate să nu se vadă semnul unei crize profunde a politicii americane bazată pe sistemul mondial al forței. Și pentru că realitatea se modifică prin acțiune și luptă.

Romano LEDDA

Le Monde
PARIS

PIAȚA COMUNĂ ȘI FANTOMA BRITANICĂ

ASEMENEA faimosului personaj al lui Eugen Ionescu, fantoma Marii Britanii se lungește neîncetat între cei șase membri ai Pieței comune. De un an, Franța încearcă să scape de ea pentru ca viața Comunității să pornească de la un nou început, dar partenerii o mențin, așa cum s-a văzut recent atît la Bruxelles, în cursul reuniunii miniștrilor afacerilor externe, cît și la Bonn, în cursul întrevederii de Gaulle-Kiesinger.

La actuala sesiune a Consiliului Pieței comune delegația vest-germană a încercat încă o dată să joace rolul de mediator între adepții îndîrjiți ai începerii de tratative cu Anglia și francezii a căror ostilitate față de intrarea rapidă a Marii Britanii în Piața comună nu a scăzut cîtuși de puțin în urma evenimentelor din mai și a evoluției recente a rolului internațional al lirei sterline.

Willy Brandt dorește și el lărgirea C.E.E. Dar diplomația sa nu se reduce la un joc tactic elementar ca manevra celorlalți patru parteneri ai Franței, în care albaștrii acționează împotriva roșilor, bunii împotriva răilor. Poziția vest-germană este deseori foarte neconfortabilă, și încercarea recentă a delegației R.F.G. de a elabora un program de acțiune acceptabil pentru toți a determinat-o să se îndepărteze de simplele propuneri de aranjamente comerciale concepute odinioară în colaborare cu Franța, dar considerate insuficiente de către englezi și de către adepții lor din Piața comună.

Michel Debré, pe deplin credincios ortodoxiei gaulliste, a dezvăluit fără întîrziere decalajul existent între planul vest-german și tezele franceze, Franța ridicîndu-se, în baza Tratatului de la Roma, împotriva oricărei sincronizări între dezvoltarea internă a Comunității și extinderea ei. Harmel, Luns, Grégoire și Medici au fost dispuși să accepte „fără entuziasm" proiectul prezentat de vest-germani. Subliniind cu toții că este vorba de o platformă „minimală", ei au solicitat cu îndrăzneală declarațiile lui Brandt. Această aprobare zgomotoasă era, desigur, penibilă pentru ministrul federal. Deoarece nu putea să-și renege proiectul, el a fost nevoit să se alăture procesului-verbal de dezacord prezentat de președintele italian la sfîrșitul ședinței.

Este neîndoielnic că acest „front unit" al celor cinci este dintre cele mai șubrede și ei au păreri divergente cu privire la cea mai bună metodă de a constrînge Parisul sau de a începe în mod autonom o colaborare cu englezii. Acest lucru s-a văzut recent, atunci cînd Brandt, încercînd pentru ultima

→

În drum spre Ciudad de Mexico, flacăra olimpică a ajuns, la finele lunii septembrie, în insulele Bahamas din partea de vest a Oceanului Atlantic

oară să propovăduiască o formulă de conciliere, a prezentat un compromis procedural prevăzînd, printre altele, reluarea colaborării ştiinţifice între cele şase ţări, suspendată din iniţiativa Olandei de la începutul anului : olandezii, belgienii şi italienii, părăsiţi de data aceasta de luxemburghezi, au respins propunerea.

Comunitatea este ameninţată din nou de o criză gravă. Franţa speră să scape de ea printr-o „fugă înainte" în lucrările celor şase. Desigur, nu lipsesc problemele : armonizarea fiscală, finanţarea cheltuielilor necesitate de politica agricolă comună, colaborarea ştiinţifică şi industrială, acordul cu privire la o societate comercială de tip vest-european. Dar această bunăvoinţă a Franţei pentru a întări legăturile dintre cele şase ţări ar fi fost fără îndoială mai bine apreciată dacă generalul de Gaulle ar fi militat de ani de zile pentru crearea unei Europe politice.

Fără să aştepte o convertire bruscă la supranaţionalitate, partenerii Franţei vor urmări, totuşi, îndeaproape, modul în care guvernul ei va reacţiona la proiectele de fuzionare între „Fiat" şi „Citroën", test al unui pas către integrare economică vest-europeană.

JORNAL DO BRASIL
RIO DE JANEIRO

MULT CONTROVERSATA REFORMĂ AGRARĂ

APRECIIND CĂ în etapa actuală reforma agrară în Brazilia ar putea contribui la înfăptuirea programului de dezvoltare a ţării, la ridicarea nivelului de trai al locuitorilor din mediul rural şi la creşterea productivităţii agricole, preşedintele republicii, în baza articolului 83 al constituţiei, a semnat recent un decret care stipulează organizarea unei comisii de lucru pentru aplicarea reformei agrare. Ca preşedinte al acestei comisii a fost desemnat ministrul agriculturii, iar ca membri, reprezentanţi ai Ministerului de Finanţe şi al Planificării, Institutului pentru reforma agrară, Confederaţiei generale a agricultorilor, Confederaţiei naţionale a muncitorilor agricoli etc. Comisia are facultatea de a apela şi la alte instituţii şi persoane care ar putea să-şi aducă contribuţia la realizarea reformei agrare.

În termen de trei luni, comisia va trebui să prezinte guvernului un studiu detaliat şi documentat asupra tuturor aspectelor de ordin tehnic, financiar, planificare şi administraţie pe care le necesită aplicarea reformei agrare. De asemenea, va propune terenurile agricole care să aibă prioritate ca obiect al reformei, precum şi revizuirea proiectelor în execuţie sau în studiu referitoare la aplicarea reformei agrare.

Date estimative relevă situaţia dificilă care planează în prezent asupra agriculturii braziliene. Astfel, în timp ce marii moşieri stăpînesc 53 la sută, iar moşierii mijlocii 32 la sută din terenurile agricole, restul categoriilor de agricultori posedă numai 1 la sută. Au fost pînă acum două tentative de reformă agrară. Prima a fost iniţiată în 1962, în timpul guvernării lui Joao Goulart, iar cea de-a doua în 1964, sub mareşalul Castello Branco. Guvernul Branco, considerînd inacceptabile prevederile reformei iniţiate de guvernul Goulart, elaborează la 30 noiembrie 1964 „O Estatuto da Terra" (Statutul pămîntului). Nici reforma iniţiată de Goulart şi nici „statutul pămîntului" nu pot fi apreciate ca pozitive, deoarece ambele sînt incomplete şi ineficace ; aplicarea prevederilor „statutului pămîntului", elaborat cu patru ani în urmă, s-a desfăşurat într-un ritm foarte lent. Aplicarea reformei agrare, practic, nici n-a început, structura agrară rămînînd neschimbată.

Confederaţia naţională a agricultorilor a iniţiat deja o serie de legi în baza cărora se percep impozite pentru terenurile agricole necultivate de proprietari. Aceste măsuri au fost luate în scopul constrîngerii posesorilor de pămînturi să le lucreze sau să le cedeze celor care au posibilitatea să le cultive. Astfel, acest impozit rural achitat aduce un venit anual de 70 milioane cruzeiros noi. Din această sumă, 80 la sută se predă municipiilor, care însă n-o folosesc pentru înzestrarea agriculturii.

Una din problemele-cheie pe care o ridică aplicarea reformei agrare este, printre altele, cea a maşinilor agricole şi îndeosebi a tractoarelor necesare. Or, după cum se cunoaşte, producţia de tractoare indigene a scăzut în ultimii ani considerabil. Astfel, în 1964 în Brazilia s-au produs 11 000 tractoare, în 1965 — 8 000, în 1966 numărul lor a crescut cu 1 000 (deci 9 000), pentru ca în 1967 să scadă la 6 200 tractoare.

Referindu-se la măsurile luate recent de către guvernul Costa e Silva în vederea înfăptuirii reformei agrare, ministrul planificării, Helio Beltrao, sublinia că în constituirea unei comisii de lucru „de un asemenea gabarit", pe baza unui decret semnat de preşedintele republicii, există toată garanţia ca, într-un viitor apropiat, mult controversata reformă agrară să se afle în stadiu de aplicare.

Emilio Arenales CATALÁN

preşedintele celei de-a XXIII-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U.

În viaţa politică internaţională, Emilio Arenales Catalán, ministrul de externe al Guatemalei, preşedintele celei de-a XXIII-a sesiuni a O.N.U. — confirmat în această funcţie la 24 septembrie — constituie o prezenţă de dată mai veche. Legat de Naţiunile Unite încă de la fondarea lor, după mai mulţi ani de activitate pe lîngă U.N.E.S.C.O., Emilio Arenales este, în 1955, cel mai tînăr reprezentant permanent la O.N.U.

În vîrstă de 46 de ani şi avocat de profesie, Arenales Catalán a studiat dreptul la Universitatea San Carlos din Ciudad de Guatemala. Atras foarte devreme de activitatea politică, participă, în 1944, la mişcarea studenţească din perioada răsturnării preşedintelui Jorge Ubico. Un an mai tîrziu, devine preşedintele asociaţiei naţionale „El derecho" (Dreptul) şi membru în consiliul de conducere al Universităţii.

Activitatea diplomatică a lui Arenales Catalán urmează un curs ascendent în a doua jumătate a deceniului cinci. Era perioada imediat ulterioară fondării Naţiunilor Unite şi a organismelor sale adiacente : în 1946 este ales consilier juridic în comitetul pregătitor al U.N.E.S.C.O., iar în 1947—1948 consilier pentru probleme de relaţii internaţionale.

La 33 de ani, Arenales este numit reprezentant permanent al Guatemalei la Naţiunile Unite şi, în acelaşi timp, conducător al delegaţiei ţării sale la cea de-a X-a, — apoi a XI-a şi a XII-a — sesiune a Adunării Generale. Concomitent, ocupă mai multe funcţii în cîteva foruri internaţionale : în 1956 devine preşedintele Comitetului de informaţii privind teritoriile aflate sub tutelă ; conduce, de asemenea, trei ani la rînd delegaţia guatemaleză în cadrul Consiliului de tutelă al cărui vicepreşedinte va fi în 1957. În acelaşi an, Arenales Catalán devine preşedinte al Comitetului Politic al Adunării Generale, iar în anul următor preşedinte al Consiliului de tutelă şi şef al grupului de ambasadori latino-americani la O.N.U. Este rechemat în ţară în 1958 cînd se instaurează la putere un regim militar, iar doi ani mai tîrziu — între timp profesează avocatura — noul guvern civil al preşedintelui Mendez Montenegro îi încredinţează portofoliul afacerilor externe.

A. V.

poșta redacției

SCRISOAREA Nr. 5000

În calitate de pedolog și membru al delegației române la recentul congres internațional de la Adelaide — Australia, am fost plăcut impresionat de faptul că preocupările noastre și-au găsit reflectarea în revista dv. (nr. 38/1968, pag. 23). Regret însă că în textul prezentat s-au strecurat unele inadvertențe, precum și faptul că lipsesc unele elemente care, cred, ar fi prezentat interes pentru cititorii români. Materialul prezentat la Adelaide nu este un dicționar internațional de știința solului. Este vorba despre primul proiect al hărții de soluri a lumii, însoțit de un text în care se dau nomenclatura folosită (în parte originală) și definițiile corespunzătoare. Proiectul a fost într-adevăr realizat prin cooperare internațională, cu participarea a 50 de specialiști din 19 țări, printre care și România. Responsabilitatea proiectului a revenit organizațiilor internaționale U.N.E.S.C.O. și F.A.O. În ceea ce privește dicționare propriu-zise de știința solului, atît explicative cît și multilinguale, se cunosc cîteva, redactate în Franța, U.R.S.S., precum și de către F.A.O. Cel mai amplu prin numărul de termeni, un dicționar multilingual în limbile engleză, franceză, germană, rusă și română, a fost tipărit în 1964 la București, sub semnătura unui colectiv de specialiști români. La congresul de la Adelaide, președintele societății internaționale de știința solului a elogiat public acest dicționar și a arătat necesitatea tipăririi unei noi ediții.

A. CANARACHE
Institutul de cercetări pentru îmbunătățiri funciare și pedologie

Vă mulțumim pentru interesanta dv. scrisoare. Ea poartă în registrul nostru de corespondență nr. 5 000. Așadar, în cei aproape cinci ani de apariție, „Lumea" a primit de la cititorii ei 5 000 de scrisori conținînd aprecieri, sugestii și observații în legătură cu articolele publicate, completări și contribuții proprii, întrebări referitoare la probleme de politică externă, la relațiile internaționale ale României, istoria diplomației etc.

CHINA ȘI O.N.U.

După cum a arătat tovarășul Corneliu Mănescu în discursul rostit la 24 septembrie, „faptul că, pînă în prezent, nu au fost restabilite drepturile legitime la O.N.U. ale Republicii Populare Chineze, ale cărei loc și rol în viața internațională sînt incontestabile, și că o serie de alte state sînt menținute în afara sa, afectează opera întreprinsă de Organizație, lipsind-o de aportul activ al popoarelor din aceste țări". Se știe că problema reprezentării Chinei la O.N.U. a fost înscrisă din nou pe agenda Adunării Generale din inițiativa a 11 state, printre care și România. Aș vrea să reamintesc pe scurt istoricul problemei: Primul pas practic spre crearea Organizației Națiunilor Unite a fost conferința de la Moscova a miniștrilor afacerilor externe ai U.R.S.S., S.U.A. și Angliei, convocată între 19—30 octombrie 1943, la care a participat și reprezentantul Chinei, ambasadorul acestei țări în Uniunea Sovietică. La cea de-a doua fază a Conferinței de la Dumbarton Oaks, între 29 septembrie—7 octombrie 1944, alături de reprezentanții Statelor Unite ale Americii și Angliei (U.R.S.S. a participat numai la prima fază a lucrărilor: 21 august—8 septembrie 1944) reprezentantul Chinei a participat la dezbaterile în urma cărora s-a întocmit proiectul de bază al Organizației: „Propuneri pentru înființarea unei organizații internaționale generale". Ca subiect de drept internațional, China a semnat împreună cu S.U.A., Anglia și U.R.S.S. convocarea statelor care aveau calitatea de a participa la Conferința de la San-Francisco unde, prin adoptarea Cartei, s-a creat O.N.U. China este, deci, membru fondator al Organizației. Mai mult, în articolul 23 din Carta O.N.U. se stipulează că membrii permanenți ai Consiliului de Securitate vor fi China, Franța, U.R.S.S., Anglia și Statele Unite. Deci, în contextul celor arătate mai sus, nu se va mai putea pune niciodată problema primirii Chinei populare în O.N.U., ci numai cea a reprezentării ei. Prin declarația de la 1 octombrie 1949, președintele guvernului central popular al Republicii Populare Chineze, stat constituit ca urmare a revoluției victorioase care a înlăturat regimul lui Cian Kai-și, a adus la cunoștința tuturor țărilor că guvernul nou reprezintă întregul popor chinez. La 15 noiembrie 1949, Organizația Națiunilor Unite a fost informată oficial de ministrul de externe al R. P. Chineze că guvernul central popular nu recunoaște legalitatea reprezentării Chinei de către gomindaniști. O nouă sesizare a guvernului legal chinez, la 8 ianuarie 1950, adresată Adunării Generale, secretarului general și Consiliului de Securitate, insistă asupra excluderii din Consiliul de Securitate a ciankaișiștilor, dar moțiunea sovietică prezentată în acest sens peste două zile a fost respinsă. În urma ședinței din 28 februarie 1950, Consiliul de Securitate recomandă Adunării Generale să coordoneze dispozițiile de procedură pentru reglementarea reprezentării în organizație. Trebuie să amintim faptul că nu există, din punct de vedere juridic, o corelație între admiterea în organizație și recunoașterea statelor. Admiterea în organizație nu echivalează cu obligația statelor membre de a recunoaște statul admis. Nu poate fi o piedică nici faptul că un stat nu e recunoscut de un membru, sau mai mulți, ai O.N.U. Susținînd contrariul acestor prevederi, cercurile imperialiste continuă să împiedice realizarea universalității depline a organizației. O prevedere unanim recunoscută în dreptul internațional este că „în cazul unor schimbări intervenite în cadrul unui anumit stat în urma unor acțiuni ale forțelor interne, în relațiile internaționale statul va fi reprezentat de guvernul care exercită efectiv puterea pe teritoriul acestuia". Pînă la sesiunea a XVI-a, sub presiunea Statelor Unite se adopta cu majoritate simplă a membrilor prezenți și votanți un proiect în care se cerea amînarea discutării problemei chineze de la o sesiune la alta. Dar la sesiunea amintită, Statele Unite, Columbia, Italia, Australia și Japonia au propus proiectul de rezoluție A/L 372, cerînd ca orice propunere de modificare a reprezentării Chinei să se adopte conform articolului 18/2 (probleme importante) cu majoritatea calificată de două treimi din prezenți și votanți, contrar sistemului practicat opt ani de Adunare. Proiectul a fost aprobat prin rezoluția 1668/XVI, tergiversîndu-se în continuare restabilirea drepturilor legitime ale Republicii Populare Chineze la O.N.U. și universalizarea organizației. Delegațiile R. S. România la O.N.U. au subliniat că în problema reprezentării Chinei la O.N.U. nu e posibilă nici o soluție de compromis. „Există un singur stat chinez membru fondator al Organizației, după cum există un singur guvern, guvernul central al R. P. Chineze, care este capabil să reprezinte și să angajeze statul chinez. Reprezentanții Chinei populare trebuie să-și ocupe locul ce le revine de drept".

Leon IANCOVICI
student-București

„OMUL INVIZIBIL"

Cristian Popovici, Craiova. 1) „Misteriosul miliardar Howard Hughes", despre care este vorba în „Reflectorul" publicat în nr. 39, are 62 de ani și duce o viață extrem de retrasă. În ultimii 15 ani nu a fost văzut niciodată în public și foarte puțini dintre oamenii pe care îi folosește în afaceri au avut prilejul să-l întîlnească. Ultima lui fotografie cunoscută datează din 1954. Se spune despre el că doarme ziua și lucrează noaptea, că se teme în asemenea măsură de microbi încît nu atinge decît obiecte dezinfectate etc. Hughes este cel mai mare proprietar din statul Nevada. Posedă în orașul Las Vegas cîteva mari hoteluri, cazinouri, un post de televiziune, două aeroporturi și terenuri întinse în afara orașului. Locuința lui, în care nimeni nu poate pătrunde, este tot în Las Vegas. Are o gardă personală formată din foști agenți ai F.B.I. Este supranumit „Omul invizibil". 2) Întrucît, după cum ne scrieți, sînteți economist, ne surprinde faptul că ne cereți „să fie eliminată publicitatea de pe copertele revistei".

SANGEACUL ALEXANDRETTA

Pavel Maghiar, Șimleul Silvaniei. 1) Portul Iskenderun, cunoscut în trecut sub numele de Alexandretta, a reprezentat, pînă la construirea Canalului de Suez, principalul punct de tranzit pentru transportul terestru al mărfurilor spre Iran și India. Sangeacul Alexandretta a făcut parte din Imperiul Otoman, a fost trecut sub mandat francez după primul război mondial, iar în ianuarie 1937 a fost unit temporar cu Siria, aflată pe atunci tot sub mandat francez. În iunie 1939 a fost restituit Turciei în baza unui acord franco-turc. 2) Ideea de „masă rotundă" sugerează egalitatea tuturor participanților la tratative, nici unul dintre ei neputînd avea o poziție privilegiată. Într-un număr mai vechi am prezentat la „Poșta redacției", istoricul „mesei rotunde". Întrucît, după cum ne relatați, la Șimleul Silvaniei nu se înregistrează nici o deficiență în distribuirea revistei „Lumea" și ca atare aveți colecția completă, veți găsi fără îndoială acest text. 3) Faptul că se vorbește de „elevi" și nu de studenți ai Academiei Militare ține de tradiție.

SEDIUL NAȚIUNILOR UNITE

G. M. S. București. 1) Sediul Națiunilor Unite de la New York a fost construit între 1948 și 1952. Proiectul a fost alcătuit de un grup internațional de arhitecți condus de Wallace K. Harrison. Clădirea rectangulară, ca o cutie de chibrituri, cu 39 de etaje, a cărei imagine vă este fără îndoială cunoscută, e sediul secretariatului O.N.U. Adunarea Generală, consiliile și comitetele funcționează în clădiri învecinate, mai puțin înalte. 2) Bombardamentul atomic de la Hiroshima a fost evocat în mod sugestiv în primul capitol al serialului „Istoria bombei atomice". 3) La rubrica „Reportaj pe glob" au fost și sînt prezentate țări de pe toate continentele.

Petru Aniculăesei, Iași. 1) Statele Unite au participat la primul război mondial de la 6 aprilie 1917 și pînă la sfîrșitul acestuia, la cel de-al doilea război mondial de la 8 decembrie 1941 pînă la victoria finală. 2) Evident, nici în cazul Coreei, nici în cazul Vietnamului guvernul american nu a recunoscut că duce un război de agresiune.

poșta redacției

TERITORIILE FRANCEZE DE PESTE MĂRI

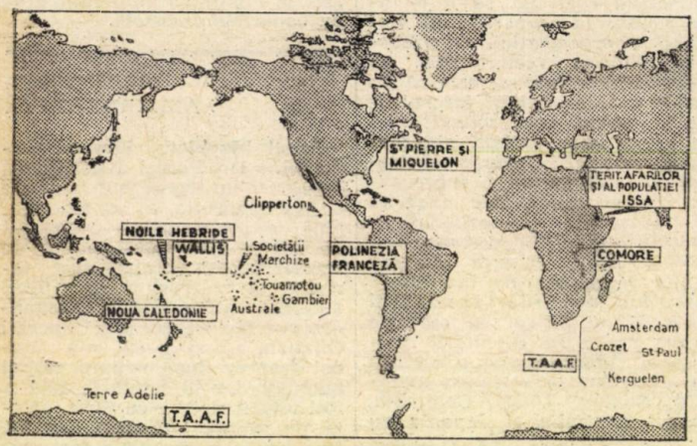

În urma referendumului din 19 martie 1967, majoritatea populației din Somalia franceză (Afar-Issa) s-a pronunțat în sensul ca teritoriul să rămînă mai departe în cadrul comunității franceze. De aceea Somalia franceză nici nu figurează în lista teritoriilor coloniale („Lumea" 24). Rezultatul referendumului n-a fost contestat și hotărîrea majorității a intrat în vigoare. Cei care au votat „da" au socotit poate că o independență pripită ar fi transformat noul stat într-un măr al discordiei între Etiopia și Republica Somalia și au vrut să evite situația de a fi între ciocan și nicovală, ceea ce ar fi fost inevitabil. Din „Lumea" 38 art. „O.U.A. după cinci ani" aflu că, în iulie, Comitetul celor 11 al O.U.A. a recunoscut în Coasta franceză a Somaliilor două mișcări de eliberare separate. În situația existentă, mișcările de eliberare nu vor înfrunta o metropolă, în acest caz Franța, ci pe propriii lor compatrioți care cu ocazia referendumului au votat „da". V-aș ruga să explicați noua întorsătură a evenimentelor din acest teritoriu.

D. MACH
Cîmpia Turzii

Ca și „departamentele de peste mări" (Martinica, Guadelupa, Guyana și Reunion), „teritoriile de peste mări" fac parte integrantă din Republica Franceză. Este vorba de opt teritorii, răspîndite în întreaga lume. În America — Saint-Pierre-et-Miquelon, în Africa, teritoriul Afarilor și al populației Issa și Comorele; în Oceania — Noile Hebride, Wallis, Futuna, Noua Caledonie și Polinezia Franceză (Arhipelagul Touamatou-Gambier. Arhipelagul Australelor și insula Clipperton); în sfîrșit, Pămînturile australe și antarctice franceze (T.A.F.F.) cuprind insulele Crozet, Noul Amsterdam, St. Paul, Kerguelen și Terre-Adélie. Cu excepția acesteia din urmă, care ocupă în Antarctica o suprafață nepopulată, de două ori cît suprafața Franței, teritoriile de peste mări au în total doar 150 000 de km pătrați și circa jumătate de milion de locuitori. Ele sînt sărace în resurse și puțin dezvoltate din punct de vedere economic. Presa franceză scrie rareori despre aceste regiuni îndepărtate, care fac obiectul atenției ziarelor numai în cazul unor evenimente ieșite din comun, cum au fost valul de manifestări populare din Djibouti, revendicările autonomiștilor din Polinezia și din Noua Caledonie sau criza politică din aprilie, care a determinat demisia consiliului guvernamental din Comore. Pentru a răspunde la întrebarea dv. vom preciza că, din iulie 1967, Somalia Franceză a căpătat o nouă denumire și anume „Teritoriul francez al Afarilor și al populației Issa". Schimbarea numelui este rezultatul referendumului din martie, la care 22 555 cetățeni s-au pronunțat pentru menținerea teritoriului în cadrul Republicii Franceze, în timp ce 14 666 de compatrioți ai lor au votat pentru independență. Referendumul a fost organizat ca urmare a manifestațiilor ostile Franței care au avut loc la Djibouti, în august 1966, în timpul unei vizite a președintelui de Gaulle. De notat că aproape toți cei ce au votat pentru păstrarea legăturilor cu Franța au fost afari. Comunitatea somaleză (compusă în majoritate din populația Issa) s-a pronunțat pentru independență. În iulie 1967, Partidul Mișcării populare, care grupa opoziția somaleză, a fost dizolvat. Deși relațiile între afari și somalezi continuă să fie destul de încordate, în ultima vreme, apreciază observatorii francezi, s-a instaurat calmul. Responsabilii politici ai comunității somaleze au renunțat treptat la boicotarea vieții administrative a teritoriului. Situația economică este însă destul de îngrijorătoare. Lipsit de resurse agricole și miniere, populat exclusiv de păstori semi-nomazi, teritoriul este susținut din punct de vedere economic numai de activitatea portului Djibouti. De la închiderea Canalului de Suez, traficul prin portul Djibouti s-a redus însă aproape la zero.

ALEGERILE AMERICANE DIN 1824

Ioan Petre Mladiu, Brăila. 1) După cum s-a mai arătat chiar în cadrul „Poștei redacției" („Lumea" nr. 2/1968) în alegerile din 1824 pentru președinția S.U.A., voturile s-au distribuit între patru candidați, nici unul dintre ei neizbutind să întrunească majoritatea. Andrew Jackson — 99 de voturi, John Quincy Adams — 86, William Crawford — 41 și Henry Clay — 37. Dreptul de a alege a revenit, în această situație, Camerei Reprezentanților, care l-a preferat pe John Quincy Adams. Exemplul anului 1824 este invocat în prezent, întrucît nu poate fi exclusă anticipat eventualitatea unui balotaj provocat de candidatura lui George Wallace și deci a arbitrajului Camerei Reprezentanților. 2) Mulțumim, alături de dv. cititoarelor Silvia Onete din Arad și Aneta Sarmovschi din Miercurea Ciuc care au avut amabilitatea de a vă trimite nr. 31.

PACTE MILITARE

Adriana Elisei, Bacău. 1) Sediul N.A.T.O. s-a mutat de la Paris la Bruxelles. Fac parte din N.A.T.O. : Statele Unite, Canada, Islanda, Norvegia, Anglia, Olanda, Danemarca, Belgia, Luxemburgul, Portugalia, Franța, Italia, Grecia, Turcia și R.F.G. Și Pactul C.E.N.T.O. a fost obligat să-și schimbe sediul de la Bagdad la Ankara, în octombrie 1958, cînd Irakul s-a retras din organizație. Membrii C.E.N.T.O. : Turcia, Iran, Pakistan, Anglia. Statele Unite au un statut de asociere. Din S.E.A.T.O. fac parte nominal : S.U.A., Anglia, Franța, Australia, Noua Zeelandă, Pakistanul și Filipinele, dar Franța și Pakistanul nu mai participă în ultima vreme la activitatea S.E.A.T.O. 2) Puteți scrie pe adresa revistei.

A. I. Isbașa, Lugoj. 1) În anuarul statistic al Republicii Socialiste România găsiți toate cifrele care vă interesează. 2) Primul război arabo-israelian a început la 15 aprilie 1948, îndată după proclamarea independenței Israelului, al doilea a avut loc în noiembrie 1953, iar al treilea în iunie 1967. 3) Evacuarea trupelor O.N.U. a fost cerută anul trecut de guvernul R.A.U. 4) Reținem faptul că și dv. vă alăturați numeroșilor cititori care au apreciat apariția articolului „Radiocarbonul — clepsidra Planetei". Ținînd seama de interesul stîrnit de rubrica „În lumea științei", ne vom strădui să-i facem loc periodic în paginile revistei.

Constantin Hobinca, comuna Războieni, județul Neamț. Informațiile solicitate de dv. în legătură cu Fondul Monetar Internațional sînt cuprinse în articolul „Între reevaluare și demonetizare", publicat în acest număr.

Ing. Nicolae N. Petrescu, Cîmpulung Muscel. Adresați-vă întreprinderii Cartimex din București, str. 13 Decembrie 3.

Petre Papiu, Hunedoara. Tema propusă de dv. nu intră în vederile revistei noastre.

Emilian Ionescu, Galați. Toate informațiile solicitate de dv. în legătură cu sistemul electoral american au fost cuprinse în articole semnate de redactorii și colaboratorii noștri sau reproduse la rubrica „Puncte de vedere" precum și în răspunsurile date, la „Poșta redacției", cititorilor Petru Chelciov (nr. 27/1968) și Gh. Bogasiu (nr. 35/1968).

Vasile Caragea, Galați. 1) Despre „dreptul de veto" citiți la „Poșta redacției" din nr. 38/1968. 2) Reținem propunerea dv. de a publica un portret politic al lui Richard Nixon.

Vasile C. Bejan, comuna Borca, județul Neamț. 1) Condamnarea generalilor din R.A.U. acuzați de greșeli care au determinat înfrîngerea militară din 1967 a rămas definitivă. 2). Vă vom satisface dorința de a publica un articol despre situația actuală din Laos. Pînă atunci, precizăm că prințul Suvana Fumma deține în continuare funcția de prim-ministru. 3) Înainte de revista „Lumea" nu a existat nici o altă publicație românească de politică externă.

lumea

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

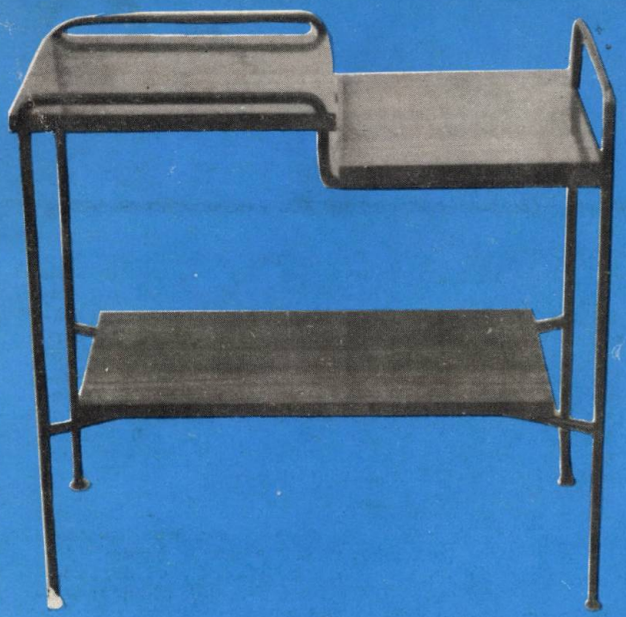

Combinatul „1 MAI" Satu Mare

Oferă prin magazinele de specialitate :

- *mașina de gătit tip „Casnica"*
- *fotolii tip „Someș"*
- *cuiere de perete tip „Marina"*
- *stative de flori*

Întreprinderea mai produce mobilier pentru birouri, laboratoare, școli, cămine, precum și mobilier tehnologic pentru industria ușoară, chimică, alimentară și metalurgică

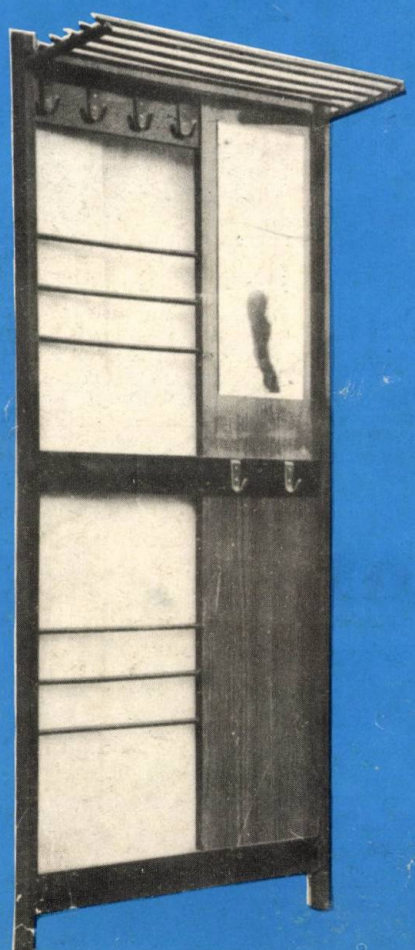

INTREPRINDEREA DE MATERIALE IZOLATOARE ŞI DE FINISAJ TURDA

livrează fără repartiție
Tapete semi-lavabile in diverse culori și desene, care inlocuiesc zugravitul.
Bandă de izolații pentru conducte magistrale pe bază de P.C.V.
Comenzile se vor adresa la sediul intreprinderii, Orașul Turda

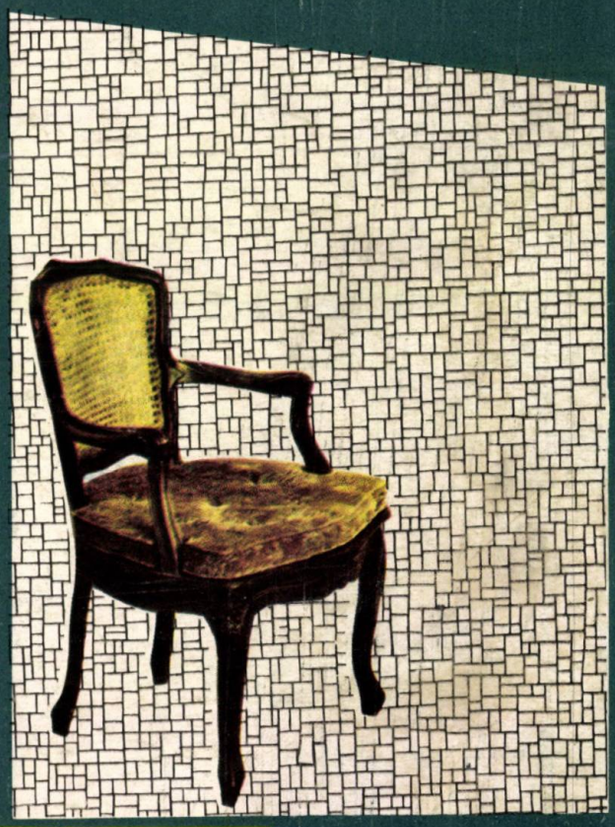

Lei 2

MEXICO '68

Corespondență specială

O.N.U. Cursul dezbaterilor generale

„Fenomenul" WALLACE

Noi date la dosarul „PUEBLO"

42
joi 10 octombrie
1968

lumea

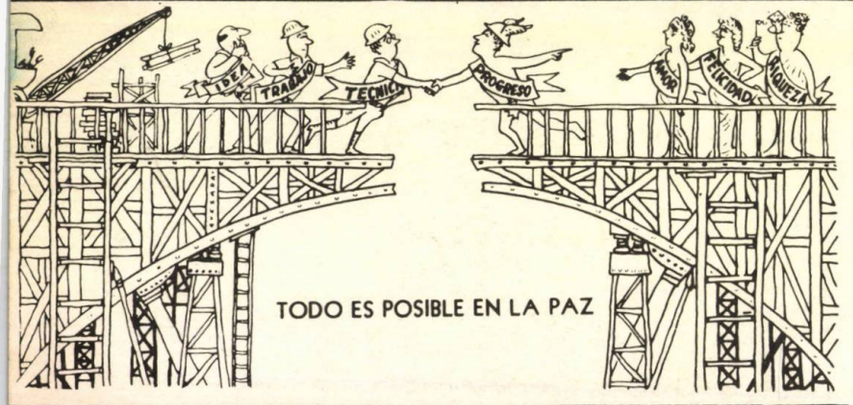

DIN GRAFICA OLIMPICĂ

Mesajul artistic adresat Olimpiadei de cunoscutul grafician mexican Abel Quezada, „Totul este posibil pe timp de pace", se multiplică în nenumărate variante pe fațadele edificiilor din Ciudad de México. Pe marile afișe, creionul lui Quezada surprinde tot ceea ce, datorită păcii, devine realizabil : avîntul științei, bucuria creației, fericirea vieții cotidiene.

Reproducem din revista mexicană „Siempre !" cîteva din desenele „primului grafician olimpic", cum este numit Abel Quezada în presa internațională.

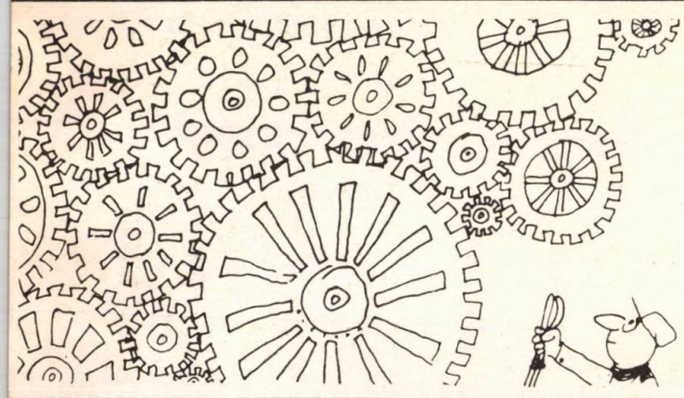

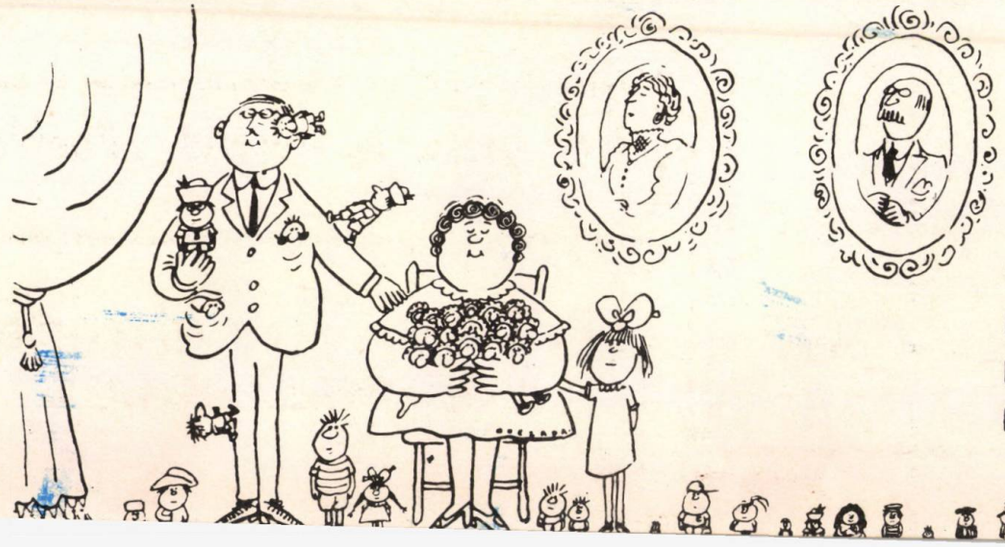

lumea

Nr. 42 (259) 10 OCTOMBRIE 1968

sumar

EDITORIAL

2 Răspunderea Europei. *Cornel Răducanu*

3 SĂPTĂMÎNA în telegrame

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI SPECIALI

5 NEW YORK — Pledoarii în favoarea principiilor Cartei. *George Serafin*
6 PRAGA — Agendă politică cehoslovacă. *Eugen Ionescu*
12 PARIS — Proiectul Faure în dezbatere. *Georges Dascal*
14 CIUDAD DE MEXICO — Mexico '68. *Luis Suárez*
23 VIENA — Proiecte de dinamizare a economiei. *Radu Vasiliu*

ARTICOLE, STUDII

8 Protecția socială — obiect de dezbatere internațională. *Petre Blajovici*
10 „Fenomenul" George Wallace. *Eugen Preda*
18 A XII-a sesiune a Conferinței generale a A.I.E.A. *Dinu Mărășescu și Constantin Haraga*
20 Blackpool 1968. Momente dificile la începutul unui an decisiv. *Mihai Matei*
21 Piese noi la dosarul „Pueblo"

REPORTAJ PE GLOB

16 Peisaj andaluz. *Conf. univ. dr. Maria Manoliu*

DIN ȚĂRILE SOCIALISMULUI

18 Pe șantierele metroului din Budapesta. *Ileana Nicolaescu*

DIN ACTIVITATEA PARTIDELOR COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI

24 PRAVDA. Arma încercată a comuniștilor
L'UNITA. În interesul unității

PE URMELE ISTORIEI

25 Procesul incendierii Reichstagului. *Dr. Ion Babici*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 International Herald Tribune, Le Monde, Vie Nuove, Europe sud-est, Newsweek, The Guardian, Jeune Afrique

PROFIL

30 MARCELO CAETANO, primul ministru al Portugaliei

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

EDITORIAL

RĂSPUNDEREA EUROPEI

pag. 2

PROTECȚIA SOCIALĂ – OBIECT DE DEZBATERE INTERNAȚIONALĂ

de PETRE BLAJOVICI
ministrul muncii

pag. 8

Articole, reportaje de la corespondenții și trimișii noștri speciali

NEW YORK pag. 5
PRAGA pag. 6
PARIS pag. 12
CIUDAD DE MEXICO pag. 14
BUDAPESTA pag. 18
VIENA pag. 23

Reportaj pe glob

PEISAJ ANDALUZ

pag. 16

Noi piese la dosarul „Pueblo"

pag. 21

Pe urmele istoriei

PROCESUL INCENDIERII REICHSTAGULUI

pag. 25

Răspunderea Europei

Privit pe o planisferă, continentul european ar putea cu greu justifica, prin proporțiile sale relativ modeste, atenția cu care îi sînt urmărite evoluțiile, influența de scară mondială cu care își exercită personalitatea în toate activitățile umane. Nu o dată însă, și mai ales în cazul Europei, istoria civilizațiilor a infirmat tendințele superficiale de a pune semnul egalității între factorii statistici, geografici sau demografici, și aportul concret la dezvoltarea și modelarea societăților omenești.

Recunoscînd amprenta ce și-o pun, de secole, pe plan politic și cu atît mai evident în domeniul științei și culturii universale, este imposibil a subaprecia ecoul pe care îl au întotdeauna, la dimensiunile întregii lumi, stările de lucruri care se dezvoltă pe continentul european.

Istoria contemporană rezervă Europei un rol determinant în a descoperi omenirii căile spre împlinirea aspirațiilor nobile de libertate socială și demnitate umană, după cum, în reversul întunecat al medaliei, i-a hărăzit și monstruozitățile obscurantismului și fascismului, care au însîngerat întregul glob.

Și în zilele noastre, la mai mult de două decenii de la încheierea victorioasă a unei confruntări de o violență fără precedent, popoarele europene, greu încercate, continuă să fie preocupate de starea relațiilor dintre ele, de criteriile și metodele care să le asigure o existență comună, în cadrul unor entități de sine stătătoare. Pentru popoarele europene, a evita repetarea tragicelor erori ale trecutului înseamnă nu numai a pune ordine în propria lor casă, dar și a influența prin forța exemplului relațiile internaționale în ansamblu, a-și recunoaște implicit răspunderea mondială.

Dacă recapitulăm procesul sinuos și nu lipsit de dificultăți care a dus în ultimii ani la impunerea în climatul politic european a unor tendințe de apropiere și înțelegere între state, constatăm astăzi cu satisfacție existența unui vast sistem de relații politice și juridice, economice și culturale, care leagă într-o țesătură densă toate regiunile continentului, dovedind viabilitatea și eficacitatea schimburilor de valori între toate țările, indiferent de orînduire sau structură social-economică.

O examinare pătrunsă de realism, o apreciere lucidă a asperităților care încrețesc în continuare harta politică a continentului, nu ne poate determina să ignorăm, totuși, faptul că ultima perioadă a istoriei zbuciumate a Europei, ca urmare a activității forțelor atașate păcii, și, în primul rînd, a eforturilor țărilor socialiste, a introdus în conștiința popoarelor în mijlocul cărora trăim și noi ideea că lucrurile se pot schimba în bine și pot avansa ca atare, că lungul coșmar al războiului rece, pe care forțe imperialiste și revanșiști din R.F.G. l-ar dori reinstalat în raporturile dintre state și la masa convorbirilor, poate ceda locul unui climat de destindere și normalizare a relațiilor bilaterale sau de bună vecinătate, ca și pe ansamblul continentului.

Nu este greu să descifrăm între factorii care stau la originea procesului de destindere europeană, să identificăm în elaborarea inițiativelor și a acțiunilor practice de construire a raporturilor active între state, contribuția importantă a României socialiste, poziție consecutivă obiectivelor noastre politice și de dezvoltare social-economică de perspectivă. Acest aport particular, multilateral și substanțial pe care îl aduce poporul român ideii de înțelegere și cooperare intereuropeană și internațională și care, spre satisfacția noastră, este recunoscut și apreciat ca atare, decurge — stat socialist fiind — din idealurile de pace și progres pentru care militățm, din preocuparea centrală a politicii noastre externe de a dezvolta prietenia și colaborarea frățească cu țările socialiste, din solidaritatea cu toate forțele socialismului și păcii. În același timp, eforturile diplomatice ale României în a folosi contactul direct, ca și areopagul instituțiilor de cooperare internațională, pentru a facilita cu tot calmul necesar, cu perseverență și răbdare, apropierea punctelor de vedere, relieferea convergențelor în aprecierea și elaborarea soluțiilor constructive și de perspectivă ale situației din Europa, exprimă în politica noastră ideea dialectică, verificată de istorie, a transformării cantității în calitate, convingerea în eficiența însumării tuturor factorilor favorabili destinderii, indiferent de mărimea sau forța lor, de poziția geografică pe continent sau apartenența lor politică.

Este îmbucurător și reprezintă, în același timp, o nouă verificare a justeței acestei atitudini — singura rezonabilă și capabilă să determine un progres în climatul de destindere din Europa — faptul că, în ciuda recrudescenței propagandistice a reacțiunii imperialiste, oameni politici lucizi din Franța și Anglia, Belgia și Italia, Suedia și Austria, partide comuniste și alte forțe progresiste de autoritate din Occidentul Europei, comentatori de presă influenți, departe de a demobiliza în fața dificultăților existente, atrag atenția asupra pericolului care ar amenința continentul nostru și implicit întreaga lume, dacă tendințelor iresponsabile de reînviere a „războiului rece" nu li s-ar opune, cu atașament înzecit, riposta militanților pentru apropierea Est—Vest, pentru cooperarea multilaterală intereuropeană.

Pentru Europa, cu răspunderea și autoritatea cîștigată în fața istoriei, alternativa — politică de forță și „război rece", sau destindere și colaborare — îmbracă un plus de semnificații internaționale.

Noi considerăm că drumul încurajator pe care s-a angajat acest continent în ultimii ani, apreciindu-și propria perspectivă și securitate în funcție de dreptul la existență liberă și securitate al fiecărui element constitutiv, pe baza respectării stricte a atributului fundamental al fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, a așezării relațiilor dintre țări pe temeliile independenței și suveranității, egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne — nu poate avea cale de întoarcere. Aceasta este de fapt unica alternativă.

Realitățile Europei de ieri și de azi trebuie privite cu ochii deschiși ; ele indică cu claritate consecințele nefaste ale persistenței în metodele perioadei „războiului rece", după cum exprimă și singurele opțiuni pe care le impune dorința legitimă a popoarelor de a-și consacra eforturile, într-o atmosferă de bună vecinătate și colaborare pe toate planurile, creației pașnice și constructive.

Incontestabilele realități instaurate în Europa în deceniile de după război și îndeosebi existența celor două state germane, cu toate aspectele diplomatice și politice ce implică participarea lor la rezolvarea pozitivă a problemelor continentului, recunoașterea și angajamentul tuturor statelor de a respecta granițele existente și a nu încerca schimbarea lor, de a exclude forța dintre metodele de rezolvare a litigiilor, de a înțelege că un popor nu poate fi independent, dacă atentează la independența altor popoare — acesta este singurul unghi de vedere capabil să aducă progrese căii destinderii și înțelegerii intereuropene.

De pe această poziție se va desfășura și în viitor activitatea politică a guvernului român îndreptată spre netezirea căilor de asigurare a securității în Europa, de dezvoltare liberă, independentă a fiecărei națiuni. Ampla trecere în revistă a actualei situații internaționale și europene, cuprinsă în cuvîntarea rostită la Ziua recoltei de tovarășul Nicolae Ceaușescu, reliefează din nou, cu toată claritatea, consecvența și fermitatea cu care România va persevera pe această cale.

Situația din Europa concentrează atenția opiniei publice de pe tot globul, care nu o dată a considerat oscilațiile barometrului politic al continentului ca expresia concentrată a tendințelor generale de evoluție a situației internaționale. A înțelege seriozitatea acestui moment înseamnă a face totul pentru întărirea unității de acțiune a factorilor de pace și progres care se dezvoltă în Europa, a amplifica neîncetat contribuția țărilor socialiste la procesul de destindere, a împiedica forțele reacțiunii să dea înapoi roata istoriei.

Nici un efort nu e de prisos pentru a impune evoluția ascendentă a direcțiilor pozitive din contextul politic european, care au căpătat adeziunea și încurajarea tuturor popoarelor continentului și care exprimă cu adevărat înțelegerea responsabilității Europei în fața istoriei.

Așa cum sublinia recent secretarul general al partidului nostru : „Noi considerăm că continentul nostru, care a dat atîtea valori remarcabile civilizației omenești, dar care a generat și războaie nimicitoare, trebuie să-și unească eforturile pentru a asigura condiții de dezvoltare liberă, independentă, de bunăstare și fericire pentru fiecare popor. În acest fel, Europa va contribui la pacea întregii lumi".

Cornel RĂDUCANU

săptămîna

în telegrame

Gibraltar

DUPĂ „TIGER", „FEARLESS"

La aproape doi ani după ultima întîlnire „la nivel înalt" între Londra și Salisbury, petrecută pe puntea crucișătorului „Tiger", se produce o nouă rundă de discuții Wilson-Smith.

În ultima săptămînă, amănuntele în această privință au abundat. De pildă, că discuțiile s-ar putea purta într-unul din următoarele puncte : capitala insulei Mauritius („Dacă vin la noi, am fi tare bucuroși, dar lucrul este pentru mine o surpriză totală", exclama zilele trecute premierul insulei), Gibraltarul, baza de la Simonstown — R.S.A., Canberra — Australia, Mbabane — capitala Swazilandului sau, în sfîrșit, din nou, vasul „Tiger". S-a optat, în cele din urmă, pentru crucișătorul „Fearless" care s-a deplasat, pentru aceasta, în apele Gibraltarului.

Există o serie de indicii care îndreptățeau de cîtăva vreme speranțele privind o iminentă întîlnire. Cabinetul Wilson — raționau unii comentatori — are tot interesul să ia o hotărîre în ce privește negocierile cu Salisbury cît mai curînd cu putință pentru „a tăia iarba de sub picioarele conservatorilor", care militează pentru reînnodarea dialogului.

Pentru un cunoscător al politicii britanice față de Africa, cum este publicistul Colin Legum, reluarea negocierilor anglo-rhodesiene este, în acest moment — din puncte de vedere diferite bineînțeles — profitabilă pentru ambele părți. Smith, spune el, „crede că succesul rebeliunii depinde de un acord cu Marea Britanie". În ce o privește, Anglia ar fi interesată de reluarea discuțiilor pentru că ele „ar oferi o șansă de frînare a alunecării Rhodesiei către apartheid și de a evita o înăsprire a situației".

Ian Smith vine la convorbiri cu credința că poziția lui s-a întărit, avînd în vedere că de curînd a reușit să-și impună punctul de vedere în fața extremiștilor din propriul său partid. De fapt, însă, situația lui nu poate fi judecată mai sigură — grupul său a fost nevoit în ultima vreme să apeleze la trupele sud-africane pentru a face față ofensivelor, tot mai puternice, ale forțelor patriotice africane din țară.

Nicosia

ELEMENTE NOI ÎN CRIZA ARABO—IZRAELIANĂ

Pe culoarele Națiunilor Unite a circulat în ultimele zile știrea — neconfirmată oficial — că diplomatul suedez Gunnar Jarring ar fi cerut să fie descărcinat de misiunea pe care o întreprinde în Orientul Mijlociu, pentru a-și relua postul de ambasador al Suediei la Moscova. Relativ la aceasta, secretarul general al O.N.U., U Thant, a făcut cunoscut că „toate părțile sînt de acord" în ce privește continuarea activității lui Jarring în Orientul Mijlociu.

Elemente noi au intervenit și în poziția unor guverne direct angajate în criza arabo-izraeliană. La Cairo, Hassan El Zayal, purtătorul de cuvînt al guvernului R.A.U., a făcut cîteva precizări asupra „planului calendar" propus recent de R.A.U. pentru soluționarea crizei. Pentru început, el a subliniat că „după războiul de șase zile R.A.U. a cerut retragerea necondiționată a forțelor statului evreu în timp ce Izraelul a cerut tratative directe". După aprobarea rezoluției din 22 noiembrie a Consiliului de Securitate, guvernul R.A.U. a propus înfăptuirea prevederilor ei în trei faze : 1) evacuarea teritoriilor ocupate și încetarea stării de beligeranță ; 2) definirea unor frontiere sigure și recunoscute ; 3) soluționarea problemei refugiaților și a liberei treceri prin Canalul de Suez.

La Ierusalim, în cursul unei reuniuni a cabinetului Eshkol, s-a subliniat — consideră comentatorii de presă izraelieni — că guvernul, „rămînînd fidel principiului negocierilor directe, ar fi gata să discute problema frontierelor cu vecinii săi arabi, prin intermediul dr. Gunnar Jarring, cu condiția ca aceste tratative să ducă la o adevărată pace semnată și nu la o simplă stare de nonbeligerantă". Pînă acum — observă France Presse — „Izraelul nu voia să discute frontierele sale decît în cadrul negocierilor directe cu statele arabe".

Acordul comercial de lungă durată între România și țările Beneluxului a fost semnat, la Bruxelles, de Gheorghe Cioară, ministrul comerțului exterior al României (stînga), H. Fayat, ministrul comerțului exterior al Belgiei (centru) și Vos van Staenwijk, ambasadorul Olandei în Belgia

Olimpiada a 19-a în preajma deschiderii. La Ciudad de Mexico s-au reunit primarii celor trei capitale olimpice : Tokio — 1964, Ciudad de Mexico (în centru) și München — 1972

Paris

MITTERRAND — „ÎN REZERVĂ"

Cele trei formații politice componente ale Federației stîngii democrate și socialiste — partidul socialist, partidul radical și Convenția cluburilor republicane — trăiesc un moment nou al evoluției lor. Tendința de creare a unui partid unic al stîngii necomuniste, în care să se autodizolve toate aceste trei formații, pare să cîștige teren. De pildă, recentul congres al Convenției cluburilor republicane, partid condus de François Mitterrand (care este în același timp și președintele Federației stîngii), s-a pronunțat fără rezerve pentru crearea noii formații politice. Mitterrand a argumentat cu acest prilej necesitatea înnoirilor în sînul stîngii necomuniste, arătînd că evenimentele din ultimul an au probat că ea „este bolnavă". Militînd pentru crearea unui partid „cu adevărat nou", condus de „oameni noi", care să preia pe scena politică franceză locul actualelor componente ale Federației stîngii și să acționeze mai departe pentru unitatea întregii stîngi (deci în primul rînd pentru unitatea cu partidul comunist), Mitterrand „a făcut procesul" (France Presse) politicii lui Guy Mollet și a partidului socialist și, în același timp, a condamnat politica de „anticomunism prostesc".

Viitorul noului partid nu este încă pe deplin elucidat : partidul socialist urmează să se pronunțe la 2—3 noiembrie în cadrul unui congres, iar partidul radical (adversar al formației politice proiectate) este obligat, la rîndul său, să adopte o poziție.

Oricum, se consideră că o dată cu hotărîrea adoptată la congresul Convenției cluburilor, activitatea Federației stîngii în forma sa de pînă acum a luat sfîrșit. Se încheie cu acest prilej și un capitol din cariera politică a lui François Mitterrand, care a declarat că nu intenționează, cel puțin în faza inițială a existenței proiectatului partid, să ocupe o funcție de conducere în cadrul său. Mitterrand, 52 de ani, care — spune France Presse — „a fost considerat în ultimii trei ani adversarul cel mai de temut al generalului de Gaulle, intră în rezervă". Aceeași sursă consideră retragerea sa din viața politică franceză ca avînd un caracter provizoriu.

săptămîna

în telegrame

Lima

PETROL ŞI PRONUNCIAMENTO

Destituirea preşedintelui Republicii Peru, Fernando Belaunde Terry, liderul Partidului acţiunii populare, de către principalii conducători ai armatei are o cauză imediată, după opinia multor comentatori, în politica sa petrolieră. „Căderea lui Belaunde Terry degajă un miros de petrol" (Le Monde). „La originea acestui pronunciamento stă o poveste cu petrol" (La Tribune de Genève). Guvernul de la Lima angajase în ultima vreme discuţii cu puternica firmă americană International Petroleum Company, filială a lui Standard Oil of New Jersey, în vederea „recuperării" zăcămintelor petrolifere de la Brea şi Parinas, exploatate de I.P.C. Acordul final, încheiat în luna august, a fost, după Belaunde Terry, „cel mai bun posibil", „o mare victorie". Nu aceasta a fost însă şi părerea unor influente forţe politice ale ţării (inclusiv a unor colegi de partid ai lui Belaunde Terry). De altfel, noii conducători au dispus imediat după preluarea puterii denunţarea contractelor încheiate şi traducerea în faţa justiţiei a mai multor membri ai fostului guvern care au negociat cu I.P.C.

Petrolul însă nu stă, singur, la baza loviturii de stat. După opinia lui Marcel Niedergang de la „Le Monde", Belaunde Terry a beneficiat de sprijinul vîrfurilor militare (cu ajutorul cărora de altfel a reuşit să se instaureze la conducerea ţării) doar atîta vreme cît acestea l-au considerat acceptabil pentru ele, în comparaţie cu Victor Raul Haya de la Torre, liderul celuilalt mare partid peruvian — Alianţa populară a revoluţiei americane. În timpul mandatului său, obligat să facă faţă unei opoziţii parlamentare puternice şi preocupat să nu piardă sprijinul armatei, Belaunde Terry a încercat să cîştige cercurile largi ale populaţiei, declarîndu-se pentru realizarea unor măsuri de mare interes ca reforma agrară (iniţiată în 1964), naţionalizarea zăcămintelor exploatate de I.P.C., construirea unei mari şosele menită să traverseze întregul continent latino-american de la nord la sud. Dintr-un motiv sau altul, puţine din aceste proiecte au putut fi iniţiate. Belaunde Terry „oferea ultimilor săi vizitatori faţa dezolată a unui om care a renunţat deja", observa un gazetar. Cît priveşte proiectele sale de viitor, el n-a declarat nimic presei cu prilejul aniversării celor 56 de ani, ceremonie consumată zilele trecute la Buenos Aires, unde s-a exilat.

Lima. Generalul Juan Velasco Alvarado (în dreapta), instalat ca preşedinte al Republicii Peru, fotografiat împreună cu cabinetul său militar

Fernando Belaunde Terry, preşedintele demis al Republicii Peru, fotografiat la sosirea pe aeroportul din Buenos Aires (Argentina)

Pe străzile oraşului Lima s-au produs, în ultimele zile, violente ciocniri între poliţie şi partizanii lui Fernando Belaunde Terry

Lagos

RĂZBOIUL CONTINUĂ

În ciuda tuturor termenelor limită fixate în capitala Nigeriei, luptele dintre armata federală şi trupele biafreze continuă cu înverşunare şi speranţele într-o capitulare necondiţionată, în viitorul apropiat, a liderilor ibo, par nefondate. Confruntarea continuă încă în cadrele războiului „clasic", nu ale celui de guerilă, ceea ce dovedeşte că potenţialul de luptă al biafrezilor nu este aproape de epuizare. Situaţia de pe tronturi se menţine confuză, în continuare. La 6 octombrie, de pildă, un comunicat oficial biafrez anunţa că „forţele nigeriene au intrat în oraşul Urua Inyang"; în aceeaşi zi, alt comunicat oficial, tot biafrez, transmitea că „forţele biafreze continuă să progreseze în toate sectoarele". Fapt este, totuşi, că suprafaţa controlată de Ojukwu se micşorează tot mai mult. În aceste zile, unul din principalele atacuri federale vizează secţionarea acestui teritoriu şi izolarea localităţii Umuahia unde se află cartierul general biafrez, de aeroportul improvizat de la Uli-Ihiala.

Incertitudinea domneşte şi la Lima, unde nu se ştie încă dacă proiectatele alegeri prezidenţiale vor mai putea avea loc la data fixată, adică la 8 iunie 1969.

Problema nigeriană, pentru prima oară de la declanşarea conflictului, ar putea figura şi pe agenda dezbaterilor de la Naţiunile Unite. Aceasta, dacă, aşa cum se pare, unele delegaţii vor da curs intenţiei lor de a discuta soarta populaţiei ibo în Subcomitetul pentru lupta împotriva măsurilor discriminatorii şi protecţia minorităţilor. În principiu, recomandările şi rezoluţiile acestui subcomitet sînt înaintate, spre dezbatere, Adunării Generale.

În ultimele zile a apărut şi o altă posibilitate menită să aducă în faţa O.N.U. situaţia din Nigeria — ministrul afacerilor externe canadian, Sharp, a iniţiat, din însărcinarea guvernului său, convorbiri cu secretarul general al O.N.U., U Thant, privind o eventuală iniţiativă concretă a organizaţiei mondiale în vederea rezolvării conflictului.

Bonn

SCHROEDER LA SCHAUMBURG?

Anul viitor, cel mai tîrziu, actualul preşedinte al R. F. a Germaniei, Heinrich Lübke, îşi va părăsi postul mai înainte ca mandatul său prezidenţial să expire. Presa vest-germană acordă în coloanele sale spaţii tot mai largi problemelor puse de succesiunea sa. Săptămîna aceasta, mai toate marile ziare din R.F.G. au opinat că Uniunea Creştin-Democrată s-ar orienta spre desemnarea lui Gerhard Schroeder, actualul ministru al apărării, drept candidat al partidului la preşedinţia ţării. Susţinîndu-l pe Schroeder, conducerea U.C.D. l-ar prefera astfel altor lideri creştin-democraţi dispuşi a se angaja în competiţie — Eugen Gerstenmayer, preşedintele Bundestagului, profesorul Hallstein, fost preşedinte al Comisiei Pieţei comune, şi Richard von Weizsaecker, preşedinte al Asociaţiei protestanţilor. În propriul său partid, şansele lui Schroeder — evaluează presa vest-germană, — ar fi mai mari, în ce priveşte desemnarea sa drept candidat de către Congresul Federal — organism ad-hoc ce grupează parlamentarii U.C.D. şi un număr, egal cu aceştia, de electori desemnaţi în cadrul unor adunări regionale.

În ce îl priveşte, Schroeder, nu s-a pronunţat încă asupra intenţiilor sale; în orice caz, nu şi-a descurajat prietenii politici care încearcă să-i impună numele. Dacă în ultimii ani, dorinţa sa de promovare s-a făcut simţită de cîteva ori — după retragerea lui Adenauer şi după cea a lui Erhard, de pildă — astăzi, remarcă „France Presse", el trebuie să ţină seama în proiectele sale de un nou element. „Nu este exclus — spune agenţia franceză — ca domnul Schroeder să renunţe din motive de sănătate la o nouă ofensivă în direcţia palatului Schaumburg ; anul trecut el a suferit un serios atac cardiac".

Pledoarii în favoarea principiilor Cartei

De la trimisul nostru la O.N.U., George Serafin

Produc un sentiment de nedisimulată și majoritar resimțită satisfacție pledoariile în favoarea principiilor Cartei O.N.U., desfășurate de miniștrii de externe care au luat pînă acum cuvîntul în cadrul dezbaterilor generale. Într-un an politic marcat puternic de o serie de evenimente, a căror natură le aduc în conflict deschis cu normele de conduită internațională, la care au subscris toate cele 125 de state membre ale O.N.U., și în fond nu numai ele, sublinierea viguroasă a însești formulărilor din preambulul Cartei mărturisește credința puternică în capacitatea popoarelor de a consolida și dezvolta evoluțiile pozitive, cooperarea multilaterală și constructivă între națiuni, tot ceea ce pînă acum s-a înscris la activul bogat al colaborării internaționale, dar și voința de a desființa distanța care separă țelurile și nădejdile lor de realitățile triste pe care le reprezintă astăzi intervenția armată împotriva poporului vietnamez, tragedia biafreză, explozivă situație din Orientul Mijlociu. La toate acestea, adăugîndu-se dezamăgirea și nemulțumirea față de lipsa unor realizări substanțiale sau față de ritmul în care evoluează unele probleme ale vieții contemporane ca lichidarea deplină a colonialismului și rasismului, cooperarea economică internațională — vizînd în primul rînd redresarea țărilor subdezvoltate—și, în sfîrșit, dar nu cea din urmă, dezarmarea generală și cu prioritate dezarmarea termonucleară.

Este momentul — și aici ne referim la cuvîntarea ministrului de externe al Japoniei, Takeo Miki, — ca națiunile să fie tot mai devotate țelurilor pentru care s-au pronunțat acum 23 de ani, cînd principiile Cartei O.N.U., abia elaborate, deschideau umanității perspectiva unei lumi a conviețuirii pașnice și constructive.

La dezbaterile generale, au luat pînă acum cuvîntul aproape 40 de vorbitori, reprezentînd toate grupurile regionale. Este greu de găsit vreo expunere din care ideea construirii relațiilor internaționale pe principiile Cartei să nu fie prezentă. Ne vom opri întîi asupra intervenției ministrului de externe al Franței, al cărui „discurs asupra stării lumii", după cum el însuși l-a denumit, analizează evenimentele prin prisma cîtorva principii primordiale.

„Primul principiu, cel mai vechi și mereu actual, a spus Michel Debré, este dreptul popoarelor de a dispune de ele însele. Este un principiu fundamental : dacă nu se poate garanta că el este prin sine însuși o certitudine de pace, se poate afirma că refuzarea sau disprețuirea sa constituie o certitudine de război". Acestui principiu ministrul francez îi subordonează posibilitatea destinderii, care redă „speranța unei recunoașteri a libertăților umane, speranța ce trece prin dreptul popoarelor de a se guverna ele însele fără teama unor ingerințe exterioare". Argumentîndu-și ideile cu referiri concrete la războiul din Vietnam, „care ilustrează greutățile unui popor de a hotărî el însuși asupra regimului pe care îl dorește, fără amestec din afară", la „drama biafreză pe care comunitatea mondială a contemplat-o și a comentat-o" fără a ajuta să i se pună capăt. Debré s-a oprit apoi pe larg asupra climatului politic din Europa. „Europa, a spus el, are nevoie de destindere, de o destindere, profundă și durabilă, poartă sigură și necesară cooperării și înțelegerii. Fiecare țară, conștientă de partea sa de responsabilitate, trebuie să contribuie la construirea destinului nostru comun. Nu e vorba de modificarea structurilor sociale și a principiilor de organizare economică, pe care fiecare popor și le alege singur... E vorba de stabilirea condițiilor unei păci la care au dreptul toți oamenii de pe vechiul continent, din Est ca și din Vest".

În susținerea principiului dreptului popoarelor la a determina ele însele calea pe care vor să meargă, ca și a principiului „respectării legii internaționale juste, căci nu există lege internațională justă dacă nu este inspirată din dreptul popoarelor la existență", ministrul de externe al Franței s-a găsit pe o platformă foarte apropiată de aceea a numeroși alți vorbitori.

Pentru ministrul de externe al Suediei, Torsten Nilsson, „principiile care stau la baza Cartei Națiunilor Unite servesc drept mijloc de apreciere și judecare a acțiunilor întreprinse de guverne pe arena internațională". Cu această idee începe cuvîntarea sa. Ea se termină cu un apel nu mai puțin semnificativ pentru starea de spirit prevalentă azi la O.N.U. : „Convingerea noastră este că istoria merge ferm spre adîncirea interdependenței. Pentru a supraviețui, omenirea trebuie să coopereze. Privite în această perspectivă, conflictele militare la care asistăm pot fi apreciate ca o revenire temporară la un mod primitiv de a gîndi și acționa, propriu unei ere depășite. Să reacționăm cu hotărîre împotriva unor asemenea reveniri, să sprijinim acea tendință care este a viitorului".

Ampla trecere în revistă a scenei politice internaționale cuprinsă în cuvîntarea ministrului de externe al U.R.S.S., Andrei Gromîko, a stîrnit în rîndul participanților un viu interes. Abordînd una din problemele majore care înfruntă astăzi omenirea, și anume problema dezarmării, ministrul de externe al U.R.S.S. a prezentat principalele prevederi ale „memorandumului guvernului sovietic privind măsurile urgente ce trebuie luate pentru oprirea cursei înarmărilor și realizarea dezarmării". Înscris pe ordinea de zi a sesiunii ca o chestiune urgentă, documentul prevede, în esență : adoptarea unei convenții internaționale privind folosirea armelor nucleare, negocieri între toate puterile nucleare în vederea încetării producției de arme nucleare, reducerii stocurilor existente, urmată de interzicerea și eliminarea tuturor armelor nucleare, sub un control internațional adecvat ; realizarea unui acord asupra măsurilor concrete privind limitarea și reducerea ulterioară a mijloacelor de transportare a armelor nucleare ; încetarea imediată a tuturor experiențelor nucleare. Memorandumul prevede, de asemenea, o serie de propuneri privind înlăturarea primejdiei decurgînd din prezența la bordul unor avioane și submarine a încărcăturilor nucleare, eliminarea bazelor militare de pe teritorii străine, măsuri regionale de dezarmare etc.

Un alt capitol care a reținut atenția observatorilor este cel ce înfățișează poziția guvernului sovietic față de relațiile cu țările „ale căror sisteme sociale și ideologice, diferă de cele ale noastre. Uniunea Sovietică rămîne constant atașată căutării posibilităților de a coopera și chiar de a întreprinde unele acțiuni comune cu guvernele statelor burgheze în scopul comun al prevenirii unui nou război mondial". Propunînd o conferință „a tuturor statelor europene pentru discutarea problemelor urgente ale consolidării păcii în Europa", ministrul sovietic a precizat : „Viitorul Europei nu este asociat numai cu existența blocurilor militare. Există o alternativă, care vine mult mai mult în întîmpinarea intereselor păcii. Opinia noastră în această privință a fost afirmată în Declarația de la București și alte documente ale țărilor socialiste".

Uniunea Sovietică, a arătat în continuare A. Gromîko, cooperează activ cu statele europene interesate în destinderea pe continent, în întărirea securității Europei, în promovarea unor mai bune relații reciproc avantajoase între statele din estul și din vestul Europei. „Aceste țeluri sînt înlesnite de dezvoltarea relațiilor bilaterale. Uniunea Sovietică pledează și astăzi pentru ex-

tinderea unor asemenea acțiuni folositoare".

Evenimente petrecute pe scena politică internațională au determinat pe mulți reprezentanți ai țărilor membre ale O.N.U. să readucă în discuția generală problema coexistenței pașnice, „acest principiu de frunte, care trebuie reafirmat și la care trebuie aderat cu scrupulozitate". Astfel, U Thi Han, ministrul de externe al Birmaniei, din a cărui declarație face parte citatul de mai sus, s-a pronunțat împotriva interpretării acestui principiu ca „însemnînd cu prioritate coexistența pașnică între marile puteri" sau ca fiind menit să servească menținerea așa-ziselor „sfere de influență". „Principiile coexistenței pașnice, a spus el, trebuie reafirmate nu numai între marile puteri sau între blocurile militare, ci între toate statele, mari sau mici". Această idee a fost reluată și de miniștrii de externe ai San Salvadorului, Gabonului, Japoniei și alții .

Coexistenței pașnice i-a revenit un loc important și în expunerea ministrului de externe în funcție al Cehoslovaciei, Vaclav Pleskot. „R. S. Cehoslovacă, a spus el, a aderat și va adera la principiile Cartei O.N.U. — la obligația statelor de a colabora mutual, la principiul egalității în drepturi a popoarelor și a dreptului de a dispune de ele însele, la principiul egalității suverane a statelor, la principiul respectării angajamentelor internaționale, la principiul neamestecului, la principiul reglementării pașnice a diferendelor și al interzicerii folosirii forței în relațiile internaționale. Acestea sînt principii care trebuie să stea la baza coexistenței pașnice și a raporturilor echitabile între popoare".

Contribuția Cehoslovaciei la dezbaterea marilor principii reclamate stăruitor, în zilele noastre, de însăși năzuința spre progres a întregii omeniri a avut o rezonanță cu atît mai puternică cu cît ea s-a inspirat din sursa cea mai prestigioasă și dinamică a progresului societății contemporane — orînduirea socialistă. Sînt lesne de înțeles ecoul și autoritatea cu care a fost primit unul din paragrafele de încheiere ale cuvîntării șefului delegației cehoslovace: „Reprezentanții constituționali ai R.S.C. și ai poporului cehoslovac, în ciuda tuturor problemelor explozive ce există astăzi în lume, au nu numai o încredere fermă în posibilitatea cooperării pașnice internaționale, dar sînt și convinși că dezvoltarea acesteia poate crea condițiile prealabile unei soluționări juste a tuturor problemelor. Negocierile politice și soluțiile adoptate trebuie să aibă întotdeauna în vedere interesul tuturor popoarelor și respectarea, înainte de toate, a independenței și suveranității lor".

Dezbaterile generale au debutat, conform unei tradiții care datează de 23 de ani, ceea ce echivalează cu 23 de sesiuni, prin intervenția ministrului de externe al Braziliei. Ceea ce a spus, însă, Jose de Magalhaes Pinto, la începutul dezbaterilor, anticipează, într-o formulă lapidară, împărtășirea unui sentiment frecvent mărturisit în expunerile care au urmat : „...Idealurile Națiunilor Unite trebuie să prevaleze asupra îngustimii în concepțiile politice, asupra miopiei în pozițiile față de problemele economice, asupra metodelor inadecvate în raport cu complexitatea și unitatea lumii de azi".

Nici unul din cei aproape 40 de vorbitori care au urcat pînă acum la tribuna Adunării Generale nu l-au contrazis pe ministrul brazilian.

New York, 9 octombrie

reflector

„THOMPSON" PLUS...

„Ceea ce se întîmplă în momentul de față în industria franceză era previzibil și prevăzut. În fața concurenței formidabile a giganților americani, societățile europene, pentru a supraviețui, trebuie să devină ele însele foarte mari și foarte puternice", scrie, începîndu-și editorialul din „L'Express", J.J. Servan-Schreiber, directorul săptăminalului parizian.

Punctul de plecare al articolului îl constituie recenta fuziune a două firme franceze, „Thompson" și „Claret". Însăși biografia firmei „Thompson" este caracteristică pentru procesul de concentrare a capitalurilor. În urmă cu doi ani, societatea „Thompson-Houston" (ea însăși apărută în urma unei fuzionări) era nevoită să se contopească cu societatea „Hotchkiss-Brandt" (apărută, de asemenea, ca urmare a unei fuzionări anterioare) pentru a deveni, în 1966, societatea „Thompson-Brandt" și, concomitent, una din primele 20 de unități franceze de producție — dar încă departe de talia europeană. Astă-primăvară, după tratative dificile, „Thompson-Brandt" prelua controlul asupra firmei „C.S.F.", devenind „Thompson-C.S.F.", de departe primul producător francez, avînd o situație de cvasimonopol pe piață în domeniul „electronicii profesionale".

„Thompson" mai are însă o ramură de activitate, „electronica de uz casnic" ; în prima jumătate a lunii septembrie, „Thompson" preia firma „Claret" și obține astfel, și în acest domeniu, un fel de monopol. Inițiativa operației pare a nu fi aparținut în primul rînd firmei „Thompson" : ca și în cazul „C.S.F.", bilanțul financiar al firmei „Claret" era prost ; în loc să lase ca această societate să treacă, așa cum s-a întîmplat în alte cazuri, sub controlul american, guvernul a făcut totul pentru a determina „Thompson" s-o achiziționeze. „Afacerea «Bull» nu este pe cale să fie uitată", notează în articolul său J. J. Servan-Schreiber.

DUPĂ C.F.T.C. = C.F.D.T., C.I.S.C. = C.M.T.

De cîteva zile, C.I.S.C. (Confederația internațională a sindicatelor creștine) a devenit C.M.T. (Confederația mondială a muncii). Hotărîrea a fost luată în unanimitate, minus două abțineri, de către cel de-al 16-lea congres al acestei confederații, întrunit în capitala Luxemburgului. Așa cum s-a întîmplat în Franța unde, cu excepția unei minorități constituite într-o organizație care a păstrat vechea denumire, C.F.T.C. și-a laicizat denumirea în C.F.D.T., „deconfesionalizarea" fostei C.I.S.C. urmărește să atragă un număr important de salariați cărora eticheta creștină le inspira rezerve. Hotărîrea a fost luată nu numai datorită insistențelor C.F.D.T., ci mai cu seamă celor depuse de anumite sindicate din „a treia lume" ai căror membri țin de alte biserici decît cea creștină.

Corespondență din Praga de la Eugen Ionescu

AGENDĂ

Vineri 4 octombrie. Aproape de miezul nopții, pe pista modernului aeroport Ruzyne din Praga ateriza un avion special, avînd la bord delegația C.C. al P.C.C. care se întorcea de la convorbirile cu conducătorii sovietici de la Moscova.

Vizita delegației de partid cehoslovace la Moscova a polarizat atenția opiniei publice de aici. Un singur exemplu elocvent : sute de persoane se aflau la acea oră tîrzie pe aeroport. Iar la coborîrea din avion, membrii delegației au fost asaltați de o adevărată armată de ziariști, dornici să afle noi amănunte asupra desfășurării convorbirilor. O parte din ele le era cunoscută din comunicatul difuzat cu puțin timp mai înainte de posturile de radio și televiziune pragheze. Sîmbătă dimineața, edițiile ziarelor care publicau comunicatul au fost epuizate în numai cîteva ore.

În comunicatul dat publicității la încheierea convorbirilor se spune că părțile au analizat problema dezvoltării relațiilor dintre U.R.S.S. și R.S. Cehoslovacă.

Delegația cehoslovacă a informat delegația C.C. al P.C.U.S. asupra măsurilor concrete care sînt aplicate în Cehoslovacia în vederea îndeplinirii înțelegerii de la Moscova din 26 august a.c. și a declarat că C.C. al P.C.C. și guvernul R.S. Cehoslovace vor lua toate măsurile pentru a asigura îndeplinirea acestei înțelegeri.

În comunicat se arată că în cursul convorbirilor a fost discutată problema staționării trupelor aliate pe teritoriul R.S.C. Părțile au convenit că guvernele vor examina și semna un acord cu privire la staționarea temporară a trupelor aliate în Cehoslovacia. Retragerea celorlalte trupe se va realiza în etape, în conformitate cu documentele convorbirilor de la Moscova din 23—26 august a.c.

Președintele Ludvik Svoboda primește la Hrad pe absolvenții academiilor militare cehoslovace

POLITICĂ CEHOSLOVACĂ

Delegațiile Uniunii Sovietice și Cehoslovaciei au discutat, de asemenea, problemele cele mai importante ale asigurării păcii și securității internaționale.

Pînă la ora cînd transmit această corespondență, în presa cehoslovacă încă nu au apărut comentarii pe marginea acestui comunicat.

Apropierea datei de 28 octombrie 1968, semicentenarul Republicii Cehoslovace, se face simțită aici tot mai mult și prin intensificarea acțiunilor pregătitoare în vederea reorganizării statale a țării. După cum se știe, la 28 octombrie Adunarea Națională va dezbate problema federalizării R.S.C. Săptămîna care a trecut a fost din acest punct de vedere, o etapă deosebit de importantă. Amintesc ședința guvernului cehoslovac care a dezbătut proiectele de legi privitoare la federalizare, dezbaterile din Consiliul Național Ceh și din cel Slovac, întîlnirea de lucru de la Brno a reprezentanților celor două Consilii pentru punerea de acord în unele probleme de amănunt, precum și faptul că în presă a continuat o amplă dezbatere pe marginea documentelor privind federalizarea.

A reținut atenția observatorilor și corespondenților de presă articolul „Rolul conducător al partidului — garanția fundamentală a dezvoltării ulterioare a socialismului", semnat de J. Spacek, membru al Prezidiului și secretar al C.C. al P.C.C., articol apărut în „Rude Pravo" din 5 octombrie. Articolul a suscitat un interes deosebit, fiind apreciat ca o dovadă a preocupării pentru continua întărire a rolului P.C.C. — forța politică conducătoare în societatea socialistă cehoslovacă. Printre altele, în articol se arată: „Rolul conducător al partidului comunist este un principiu fundamental permanent, constituie una din condițiile și garanțiile de bază ale dezvoltării socialiste cu succes a fiecărei țări. Este deci și principiul fundamental și garanția de bază a dezvoltării ulterioare cu succes a socialismului în Cehoslovacia. Numai P.C. din Cehoslovacia, ca avangardă a tuturor forțelor socialiste conduse de clasa muncitoare, cu participarea lor activă și cu sprijinul activ al întregului popor, este capabil să elaboreze și să înfăptuiască concepția cu adevărat științifică, ce pornește de la marxism-leninism și se sprijină pe analiza științifică a condițiilor actuale din țară în ceea ce privește dezvoltarea ulterioară cu succes a socialismului în Cehoslovacia. Numai sub conducerea lui și în spiritul politicii sale pot să activeze cu succes toate organele și instituțiile de stat, economice și obștești... Faptul că partidul a cîștigat încrederea tot mai mare a celor mai largi categorii ale poporului în frunte cu clasa muncitoare, reprezintă o confirmare a justeței tuturor laturilor esențiale ale politicii de după ianuarie a partidului".

Arătînd că în perioada de după ianuarie, în perioada plenarelor din aprilie și mai ale Comitetului Central al Partidului Comunist din Cehoslovacia, ca și după aceea, comuniștii, clasa muncitoare, toți oamenii muncii din Cehoslovacia și-au manifestat încrederea profundă față de partid și de politica lui, autorul articolului subliniază faptul că „principiul rolului conducător al partidului comunist este și în etapa dezvoltării multilaterale a socialismului nu numai trainic și imuabil, dar și un principiu viu. Nu există o altă bază politică care să apere și să permită continua dezvoltare cu succes a socialismului în Cehoslovacia". În ultimele luni, unitatea politică dintre Partidul Comunist din Cehoslovacia și popoarele ceh și slovac s-a manifestat cu o nouă vigoare, expresie a hotărîrii lor de a dezvolta în continuare, sub conducerea P.C.C., orînduirea socialistă.

„Vreau să fiu în rîndurile celor care poartă cea mai mare răspundere pentru destinele patriei noastre" — scria în cererea sa de primire în rîndul membrilor P.C.C. muncitorul Karel Bures de la Uzinele metalurgice „Vitkovice" din Ostrava. Asemenea gînduri animă pe numeroși cetățeni care în ultimul timp solicită primirea în partid. După cum rezultă dintr-o comunicare a secției organizatorico-politice a C.C. al P.C.C., publicată la 4 octombrie în „Rude Pravo", între 1 august și 15 septembrie au fost primiți în partid 7 199 noi membri, dintre care 64 la sută sub 30 de ani; 2 936 din noii membri provin din rîndul militarilor forțelor armate cehoslovace. S-a mărit, de asemenea, considerabil procentul comuniștilor proveniți din rîndul muncitorilor.

Printre evenimentele importante înregistrate de agenda politică cehoslovacă săptămîna trecută se înscrie întîlnirea președintelui L. Svoboda cu noua promoție de absolvenți ai academiilor militare, întîlnire ocazionată de sărbătorirea „Zilei armatei populare cehoslovace". Cu acest prilej, președintele Svoboda a rostit o cuvîntare în care a relevat buna pregătire de luptă și politică a militarilor cehoslovaci și sarcinile care stau în fața armatei în apărarea cuceririlor socialiste ale poporului. „Poporul nostru — a spus printre altele L. Svoboda — întotdeauna a făcut parte din rîndul acelora cărora nu le era străin sentimentul solidarității internaționale a oamenilor muncii și, de aceea, întotdeauna s-a aflat de partea forțelor progresiste din toate țările lumii care luptă pentru o nouă orînduire și cu adevărat dreaptă. Pentru întreaga istorie a popoarelor noastre în decursul existenței sale este caracteristic faptul că patriotismul profund și adevărat al poporului nostru a fost întotdeauna legat indestructibil de solidaritatea internațională cu toți cei care au luptat pentru progres, libertate și independența popoarelor. Rădăcinile acestor atitudini ale popoarelor ceh și slovac se află în trecutul îndepărtat... Poporul, care se mîndrește cu marșurile, soldații roșii, legiunile, cu internaționaliștii lui și ai cărui fii, cu o bărbăție nemaiîntîlnită, au luptat împotriva fascismului, niciodată nu va putea fi abătut de pe drumul său". „Sînt convins — a declarat președintele R. S. Cehoslovace — că toți cetățenii cinstiți ai patriei noastre socialiste vor sprijini politica activă a P.C.C., o vor înfăptui și o vor apăra".

În ordinul ministrului apărării cu ocazia „Zilei armatei populare cehoslovace" se spune: „Unitatea dintre armată și popor și unirea fermă a tuturor militarilor armatei populare cehoslovace în jurul P. C. din Cehoslovacia au în situația actuală o importanță cu totul excepțională și constituie o parte componentă de nedespărțit a unității politice a întregii societăți".

Praga, 8 octombrie

Petre Blajovici
ministrul muncii

Protecţia socială — obiect de dezbatere internaţională

În zilele de 3—12 septembrie 1968, s-a desfăşurat la New York, la sediul Naţiunilor Unite, prima Conferinţă internaţională a miniştrilor însărcinaţi cu problemele protecţiei sociale. La această Conferinţă au trimis delegaţii 90 de ţări, iar alte 5 au trimis observatori. Au fost reprezentate toate zonele geografice ale lumii. După cum remarca cu satisfacţie în cuvîntul său de deschidere secretarul general al O.N.U., U Thant, ţările în curs de dezvoltare şi cele industrializate au fost la fel de bine reprezentate. La lucrările Conferinţei au participat şi organismele O.N.U. interesate în promovarea bunăstării sociale, cum sînt Organizaţia Internaţională a Muncii, Organizaţia Mondială a Sănătăţii, Organizaţia Internaţională pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură, Organizaţia pentru Alimentaţie şi Agricultură şi altele. De asemenea, au fost reprezentate la Conferinţă 18 organizaţii internaţionale neguvernamentale, iar 4 organizaţii interguvernamentale au trimis observatori.

Problemele înscrise pe ordinea de zi a Conferinţei sînt multiple. Noţiunea de „protecţie socială" atinge toate aspectele activităţii umane, în măsura în care omul trăieşte în societate şi a conceput legi pentru organizarea existenţei sale şi pentru a-l proteja. Conferinţa a subliniat că protecţia socială este cea dintîi cerinţă a fiecărei societăţi şi, mai precis, cea dintîi îndatorire a fiecărui guvern, constituind astăzi scopul oricărei puteri economice şi în acelaşi timp condiţia însăşi a creşterii sale armonioase. În urma discuţiilor purtate în Conferinţă asupra semnificaţiei termenilor de „protecţie socială" şi „bunăstare socială" („Welfare" la englezi, „protection sociale" la francezi) s-a acceptat ideea de a-i considera ca termeni sinonimi. Conferinţa a respins, însă, ideea de a se privi în mod simplist rolul protecţiei sociale în dezvoltarea naţională, doar ca o acţiune menită să-i ajute individului sau grupului să se adapteze la mediu sau doar avînd drept scop să corecteze unele lipsuri din trecut cu privire la satisfacerea unor trebuinţe umane. Rolul esenţial, fundamental, al protecţiei sociale trebuie să-şi găsească expresia în gradul în care dezvoltarea umană devine elementul determinant al politicii generale a statului. Adresîndu-se miniştrilor prezenţi la Conferinţă, secretarul general al O.N.U. spunea: „Dezvoltarea socială, care include formularea şi înfăptuirea efectivă a politicii naţionale de bunăstare socială, trebuie să fie recunoscută ca cea dintîi responsabilitate a guvernelor".

Dezbaterile Conferinţei au fost, de fapt, axate pe cele patru mari probleme înscrise pe ordinea de zi: protecţia socială în cadrul dezvoltării naţionale; rolul autorităţilor publice în materie de protecţie socială; mijloacele de asigurare a personalului pentru activitatea de protecţie socială; rolul cooperării internaţionale în domeniul protecţiei sociale. Atît în dezbateri cît şi în documentul final al Conferinţei s-a subliniat ideea că numai în condiţiile acordării unei atenţii de prim ordin elementelor sociale ale dezvoltării, în cadrul general al politicii şi planificării de ansamblu, protecţia socială poate să-şi îndeplinească în întregime ţelurile sale vizînd îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă ale omului şi să contribuie la realizarea obiectivelor fundamentale ale dezvoltării naţionale.

Întîlnire cu presa, la Conferinţa pentru protecţia socială. La masa prezidiului Gregorio Feliciano (Filipine), preşedintele Conferinţei (al treilea de la dreapta la stînga). În dreapta lui, Petre Blajovici, (România) vicepreşedinte al Conferinţei

Sînt îndeobşte cunoscute funcţiile preventive cît şi curative şi de sprijin ale protecţiei sociale. În ce priveşte primul aspect, în cadrul Conferinţei de la New York, s-a subliniat necesitatea luării unor măsuri de prevenire a dificultăţilor sociale pentru a căror remediere ar fi necesară angajarea ulterioară de investiţii. Activităţile de protecţie socială sînt menite să contribuie la prevenirea sau micşorarea tensiunilor pe care le determină transformările brusce în perioadele de schimbări rapide, mai cu seamă ca urmare a industrializării, urbanizării sau migrării populaţiei din zonele rurale spre zonele urbane. Totodată, abordînd cel de al doilea aspect al protecţiei sociale, Conferinţa a examinat măsurile necesare pentru a ajuta persoanele care din diferite cauze au devenit dependente de societate. Aici s-au avut în vedere, mai ales, copiii abandonaţi sau lipsiţi de îngrijire, persoanele lipsite de mijloace de existenţă, refugiaţii şi, în general, toţi cei care sînt în cel mai înalt grad dezavantajaţi şi ameninţaţi de mizeria economică.

Conferinţa a recomandat ca în toate ţările, oricare ar fi nivelul lor de dezvoltare, protecţia socială să fie considerată ca o parte integrantă a efortului global depus de societate pentru ridicarea nivelului de trai, pentru justiţie socială, pentru o viaţă mai bună, urmărindu-se ca planurile naţionale şi politica naţională, în general, să ţină seama de nevoile şi aspiraţiile populaţiei, să rezolve problemele sociale cele mai urgente şi să asigure o repartiţie mai echitabilă a avantajelor ce decurg din fiecare stadiu al dezvoltării.

Atenţia lucrărilor Conferinţei a fost îndreptată şi asupra necesităţii de a stabili responsabilităţile în materie de protecţie socială; în acest sens, s-a recomandat ca statul să centralizeze aceste responsabilităţi într-un minister unic sau, în cazul cînd ele se repartizează între mai multe ministere, să asigure cooperarea dintre ele atribuindu-se unuia rolul de organ central coordonator care să asigure dezvoltarea armonioasă a tuturor sectoarelor de protecţie socială.

Participanţii la Conferinţă au reţinut faptul că multe ţări nu dispun de datele necesare pentru a proceda la o bună planificare a protecţiei sociale şi nici a altor aspecte ale politicii lor sociale. În aceste condiţii, o importanţă mare are dezvoltarea — pe plan naţional cît şi pe plan internaţional — a activităţilor de cercetare urmărind furnizarea de date corespunzătoare pentru planificarea, executarea şi evaluarea măsurilor sociale, precum şi determinarea rolului propriu al activităţilor de protecţie socială în ansamblul programelor de dezvoltare socială. S-au preconizat, de aceea, intensificarea activităţilor de cercetare din universităţi sau alte instituţii de pregătire în domeniul social şi utilizarea mijloacelor de care ele dispun pentru a stimula eforturile naţionale, precum şi folosirea schimbului de experienţă pe plan internaţional.

Pentru a imprima eficacitatea dorită programelor scciale şi instituţiilor sociale şi pentru ca acestea să fie capabile să răspundă nu numai nevoilor actuale, ci şi celor viitoare, sînt necesare elaborarea şi reevaluarea continuă a dispoziţiilor legislative în func-

ție de evoluția situației, precum și punerea la punct, în mod sistematic, a metodelor de finanțare. În legătură cu aceasta, la Conferință s-a arătat necesitatea de a veghea — pe baza unei legislații, a unei finanțări, planificări și coordonări corespunzătoare — ca serviciile de protecție socială să fie puse la dispoziția întregii populații, astfel ca toți cetățenii să poată beneficia de acestea fără nici un fel de discriminare.

Relevînd necesitatea de a se evalua nevoile de personal pentru serviciile de protecție socială — în funcție de ordinea de prioritate atribuită de fiecare țară programelor care trebuie întreprinse atît în zonele urbane cît și în cele rurale — și de a prevedea aceste nevoi în planurile de ansamblu, documentele Conferinței de la New York au ridicat, de asemenea, problema elaborării unei strategii și metodologii cu privire la personalul serviciilor de protecție socială, fără a se neglija cantitatea sau calitatea personalului. În acest plan, s-a subliniat importanța deosebită pe care o are pregătirea cadrelor calificate — în mod deosebit a cadrelor superioare necesare organizării, coordonării, planificării și dezvoltării — pentru promovarea și dezvoltarea bunăstării sociale, corespunzător nevoilor actuale și viitoare ale fiecărei țări.

În domeniul cooperării internaționale, sarcina esențială în materie de protecție socială constă în a ajuta fiecare țară să găsească soluțiile care îi sînt proprii, în funcție de nevoile, resursele și aspirațiile populației sale. Conferința a formulat recomandarea ca O.N.U. să se ocupe cu prioritate de întărirea mijloacelor și metodelor de natură să sprijine guvernele în planificarea protecției sociale — în cadrul dezvoltării sociale în general și în dezvoltarea capacității lor administrative, a politicii lor cu privire la forța de muncă și la programele de pregătire a cadrelor în domeniul protecției sociale, în special. S-a pus accentul și pe necesitatea unor relații mai strînse pe plan regional, în vederea aprofundării problemelor de interes comun, un rol important revenind în această privință comisiilor economice regionale ale O.N.U.

■

Delegația română a adus o contribuție activă la lucrările Conferinței. Nu mă refer la faptul că României i s-a făcut onoarea de a ocupa una din funcțiile de vicepreședinte în biroul Conferinței, deși însuși acest fapt a sporit mult răspunderile delegației pe care am condus-o, ci, în primul rînd, la aceea că noi am prezentat în cadrul lucrărilor plenare patru intervenții — care au fost favorabil apreciate de delegații la Conferință — și am participat la lucrările Comisiei tehnice nr. 1. Intervențiile delegației române au fost străbătute de suflul ce caracterizează cu atîta consecvență politica partidului și statului nostru închinată progresului economic și social în interior, păcii și cooperării între popoare pe plan exterior. Împărtășind celorlalte delegații la Conferință din experiența pozitivă a României în domeniul politicii de protecție socială, noi am subliniat, totodată, principiile care constituie temelia unei politici eficiente de promovare a bunăstării sociale.

Pornind de la faptul că prin schimbul de experiență larg și eficient pe care îl prilejuiește, Conferința reprezintă un important ajutor, în primul rînd, pentru țările în curs de dezvoltare, în ridicarea nivelului lor de bunăstare socială, delegația română a subliniat că sprijinirea multilaterală și eficientă a acestor țări, pe măsura realizărilor civilizației moderne, constituie o cerință fundamentală a vieții internaționale contemporane.

Libertatea socială și individuală, de neconceput fără deplina independență și suveranitate națională, constituie o condiție esențială pentru ca popoarele lumii să se poată bucura de binefacerile civilizației umane. Numai eliberarea națională și socială poate constitui acel fundament trainic pe care se poate clădi adevărata libertate și se poate dezvolta nestingherit demnitatea umană. În acest spirit, delegația noastră a afirmat necesitatea ca statele și organizațiile internaționale să acționeze pentru a elimina din societate toate obstacolele din calea progresului social și, în primul rînd, inegalitatea, exploatarea, războiul, colonialismul și rasismul ca și, în general, orice altă politică ce contravine scopurilor și principiilor Cartei Națiunilor Unite.

Delegația română a pledat pentru înfăptuirea principiului universalității O.N.U. și a organismelor sale, exprimîndu-și regretul că la Conferință nu au fost invitate și R. P. Chineză, R.P.D. Coreeană, R. D. Vietnam și R. D. Germană, care ar fi putut aduce o contribuție utilă la lucrările Conferinței.

Referindu-se la cooperarea dintre state în domeniul protecției sociale, delegația română a relevat că aceasta constituie o necesitate majoră a vieții internaționale contemporane și a subliniat, totodată, principiile care formează baza oricărei colaborări între state: independența și suveranitatea națională, egalitatea în drepturi și neamestecul în treburile interne, dreptul inalienabil al fiecărui popor de a-și decide singur soarta, în conformitate cu aspirațiile sale și ținînd seama de condițiile social-istorice ce-i sînt specifice. Am afirmat, de asemenea, importanța unirii eforturilor tuturor popoarelor în vederea înfăptuirii dezarmării, în primul rînd a celei nucleare, ca o cale sigură de eliberare a unor imense resurse materiale și financiare care ar putea fi puse în slujba promovării bunăstării popoarelor.

În contextul afirmării acestor principii, delegația noastră s-a referit la realizările României în domeniul promovării bunăstării sociale, subliniind consecvența cu care statul român desfășoară o politică economică pe deplin corespunzătoare necesităților sociale, intereselor progresului social, obiectivele, resursele și mijloacele menite să conducă la creșterea neîntreruptă a bunăstării poporului fiind cuprinse în planul general de dezvoltare a țării. Am înfățișat principalele realizări obținute de țara noastră în domeniul protecției sociale, formele organizatorice, mijloacele și metodele folosite pentru înfăptuirea lor, avantajele ce decurg din dezvoltarea planificată a economiei ca și din faptul că elaborarea planurilor se realizează cu consultarea largă a maselor de oameni ai muncii. Firește, nu am omis să subliniem faptul că strînsa dependență între dezvoltarea programelor de protecție socială și planul general de ridicare a țării a asigurat și asigură în România un progres continuu în domeniul bunăstării întregului popor.

Avem speranța că importanta reuniune internațională la care am participat va juca un rol pozitiv în rezolvarea cît mai eficientă a problemelor protecției sociale — chemate să ocupe un loc tot mai important în conștiința popoarelor și a guvernelor —, în dezvoltarea colaborării internaționale într-un domeniu de mare importanță pentru progresul social-uman.

reflector

735.000 DE VOLȚI

În competiția mondială pentru cucerirea supremației la transportul energiei electrice, Canada a construit și a dat în folosință o linie de înaltă tensiune — 735 000 de volți, care leagă barajul de pe rîul Manicuagan (Labrador), cu Montreal. Peste rîul Saint Lawrence această linie face „un pas" de 2 940 de metri între cablul cel mai de jos și oglinda apei sînt 57 de metri, astfel încît navigația nu este stînjenită cu nimic. Această mare deschidere dintre stîlpi a fost obținută prin folosirea conductorilor de aluminiu, în loc de cupru.

Linia canadiană de înaltă tensiune este, astăzi, cea mai puternică din lume. Dar, în interesanta competiție pentru transportul energiei electrice, noul record nu va avea viață lungă. În California se construiește o linie de 765 000 de volți, iar francezii fac experiențe, la centrul de încercări de lîngă Montereau, cu o linie de 1 050 000 de volți.

TRICICLUL ELECTRONIC

Printre noutățile salonului automobilistic de la Paris se află și un triciclu electronic, inventat de frații Jarret. Se pare că realizarea celor doi francezi constituie o etapă revoluționară în industria automobilului, Jarret-ul putînd fi socotit autovehiculul de mîine.

Prototipul triciclului Jarret lucrează cu energie electrică, luată de la o baterie proprie, care se încarcă la priză. Nu are nici o pedală, nici frînă, nici accelerator, nici volan, nici cutie de viteze, nici diferențial. O singură manetă, de mărimea unui creion, comandă toate mișcările mașinii. Are două motoare, plasate în interiorul roților din spate, activitatea acestora fiind coordonată de un „creier" electronic aflat într-o cutie sub scaunul conducătorului.

Mersul triciclului nu produce nici fum, nici zgomot. JARRET-1 atinge o viteză de 30 km pe oră și parcurge 100 de km cu o singură încărcătură a acumulatorului.

PERSPECTIVELE FOLOSIRII ENERGIEI ATOMICE ÎN ARGENTINA

Cinci oameni de știință argentinieni au dezbătut, în cadrul unei emisiuni de televiziune, posibilitățile de intensificare a eforturilor naționale în domeniul folosirii energiei atomice. Referindu-se la producția de radioizotopi, inginerul Eduardo Elder afirma că, nu peste mult, Argentina va putea satisface și necesitățile de această natură a țărilor vecine. Este în studiu construirea unor reactoare atomice. În cursul emisiunii s-a subliniat că Centrala atomică de la Ayucha va constitui realizarea cea mai de seamă a programului conceput pînă acum de Comisia Națională a Energiei Atomice.

George Wallace

"Fenomenul" GEORGE WALLACE

Eugen Preda

La Pittsburg, numeroşi tineri au organizat o demonstraţie împotriva candidaturii lui George Wallace şi a discriminărilor rasiale şi fascismului. Inscripţiile de pe pancarte au fost redactate în limbile engleză, franceză şi germană

Luxosul separeu al hotelului „Adolphus" din oraşul milionarilor texani, Dallas, reunise în jurul oaspetelui, la un banchet politic intim, 35 de persoane. Reţeta serii — pentru un tacîm se plătise o mie de dolari — urma să fie vărsată pentru cheltuielile electorale ale personajului de statură mijlocie, cu privire iscoditoare şi accent tărăgănat, caracteristic oamenilor din sud, care trona în capul mesei. Banchetul constituia totodată actul de naştere a „Clubului Patriotic" din localitate, în ale cărui adeziuni era tipărit următorul text : „Doresc să mă număr printre americanii patrioţi care sprijină mişcarea în favoarea unui guvern constituţional, a controlului local, pentru întărirea legii şi ordinii, a sistemului liberei întreprinderi şi proprietăţii particulare".

În aceste săptămîni, în numeroase oraşe americane s-au constituit asemenea „cluburi", expresie a fenomenului pe care mulţi observatori îl evaluează ca cel mai frapant în campania electorală prezidenţială a anului 1968 : pătrunderea în arena politică a unui al treilea partid, ca instrument de propulsare a lui George Corley Wallace. Politician obscur pînă mai ieri, Wallace a devenit în ultimele luni o figură situată în centrul atenţiei, care a şi impus numeroase reconsiderări în desfăşurarea campaniei electorale a exponenţilor partidelor tradiţionale.

De la începutul acestui secol, viaţa politică americană a cunoscut puţine cazuri cînd în competiţia electorală prezidenţială să-şi fi croit drum şi un al treilea candidat ca reprezentant al unui partid constituit separat de republicani sau democraţi. Dar nici fostul preşedinte Theodore Roosevelt, în 1912, nici senatorul Robert La Folette, în 1924, nici fostul vicepreşedinte Henry Wallace sau senatorul Storm Thurmond, în 1948, n-au reuşit să pună în pericol monopolul celor două partide. În plus, primii doi au regrupat doar fracţiuni ale partidului republican. Senatorul Thurmond, purtător de cuvînt al rasiştilor, a fost, în fapt, un candidat regional, a cărui bază o constituia sudul. În ce-l priveşte pe Henry Wallace, cele un milion de voturi obţinute au provenit mai ales de la aripa liberală a partidului democrat. Pentru prima oară, în 1968 „Partidul American Independent" al lui George Wallace fărîmiţează clientela electorală atît a democraţilor cît şi a republicanilor. Dacă sondajele de opinie sînt corecte, din aprilie, cînd mai puţin de zece la sută din cei chestionaţi îl sprijineau, s-a ajuns ca pînă la sfîrşitul lunii septembrie o cincime dintre alegători să fie dispuşi să-i dea voturile.

Noua dreaptă

Istoria contemporană a Statelor Unite a înregistrat cîteva explozii de reacţiune extremă, deşi nici una n-a reuşit în cele din urmă să se transforme într-o mişcare suficient de largă în stare să ducă la acapararea puterii. Aceste explozii au răbufnit în momentele de agravare a conflictelor de bază ale societăţii capitaliste, de panică în faţa transformărilor progresiste în lume. O primă izbucnire a avut loc în anii 1919—1920 şi a fost marcată de „vînătoarea împotriva roşilor". Grupurile profasciste au reapărut la suprafaţă, vădind o mare agresivitate, şi în anii ce au urmat „marii crize" economice de la începutul deceniului al patrulea. Din nou în anii 50, în perioada de vîrf a „războiului rece", mccarthysmul, ca expresie a reacţiunii de dreapta postbelice, a otrăvit vreme îndelungată cu miasmele sale atmosfera politică.

Anii actualului deceniu au fost marcaţi de o nouă cruciadă a dreptei, în încercarea de a se deplasa de la periferia vieţii politice americane spre centrul ei. Au fost anii în care sentimentul de frustrare s-a accentuat mereu, pe măsură ce speranţele stîrnite de lozincile referitoare la „noile frontiere" şi „marea societate" s-au risipit, iar proiectele ademenitoare privind „războiul împotriva sărăciei", rezolvarea problemelor urbane, ale locuinţelor, transportului, şcolilor, universităţilor, poluării etc. au fost spulberate de uriaşele cheltuieli dedicate cursei înarmărilor, agresiunii în Vietnam. Lupta pentru drepturile civile şi confruntarea pe care a determinat-o intensitatea ciocnirilor provocate în interiorul societăţii americane de războiul din Vietnam, frămîntările din rîndurile tineretului, care a început să pună tot mai mult sub semnul întrebării valori esenţiale pentru generaţia vîrstnică şi, în primul rînd, credinţa că „banii sînt totul", creşterea vertiginoasă a violenţei, toate acestea la un loc şi fiecare în parte, precum şi numeroşi alţi factori economici şi sociali, în primul rînd cei decurgînd din implicaţiile revoluţiei tehnico-ştiinţifice, au zdruncinat mituri şi convingeri, au creat o adevărată criză de încredere, au permanentizat în largi straturi ale populaţiei o stare de neliniştе. Referindu-se la perspectivele actualei situaţii, Walter Lippmann scrie că „problemele interne sînt de asemenea natură încît ele nu sînt soluţionabile nici măcar teoretic într-o perioadă scurtă de patru ani (cît este mandatul unei administraţii — n.r.). Remediile pentru profunda şi generala noastră neliniştе nu trebuie gîndite la scara de timp a unei administraţii, ci cel puţin la cea a unei generaţii". În ce-l priveşte, el consideră că „alegătorii trebuie să îndepărteze partidul (democrat) care a costat ţara atît de mult" (Newsweek).

Există o oarecare parte a populaţiei care pur şi simplu nu înţelege ce se întîmplă în jurul ei şi cu ea, care tînjeşte după „vechile zile bune", cînd negrii stăteau „la locul lor", cînd străzile oraşelor nu erau teatrul ciocnirilor dintre partizani şi adversari ai segregaţiei, cînd nu aveau loc demonstraţii pentru pace şi tulburări în universităţi, cînd impozitele nu creşteau mereu, cînd o bună parte a lumii din afară părea dispusă a accepta supremaţia americană. Aceşti oameni, „oamenii albi mărunţi", cunoscuţi prin bigotismul lor, doresc răspunsuri simple la frămîntările şi nesiguranţa lor. Ei reprezintă un teren fertil pentru cei dispuşi să le explice că totul se datoreşte anarhiştilor, comuniştilor, intelectualilor.

Organizaţiile tradiţionale de extremă dreaptă nu au reprezentat pînă acum o forţă numerică prea mare. Cea mai

puternică este John Birch Society care, după cele mai recente date, are 400 000 de membri. Caracterul aberant al ideilor pe care le propagă poate fi dedus din afirmațiile conducătorului acestei organizații, Robert Welch. În cartea „Radical Right", Daniel Bell îl citează ca afirmînd că Truman a devenit președinte cu sprijinul comuniștilor, iar D. Eisenhower și frații Dulles au slujit „conspirația comunistă" întreaga lor viață. O altă organizație secretă și paramilitară, Minutemen, ar fi organizat o rețea alcătuită din 30 000 de oameni, împărțiți în 90 de grupe răspîndite pe întreg teritoriul Statelor Unite și antrenați în vederea luptelor de stradă. Șeful acestei organizații, Robert De Pugh, a declarat, încă în luna iulie 1967, că va susține candidatura lui G. Wallace la președinție. În decembrie același an „vrăjitorul imperial" al Ku-Klux-Klanului, Robert Shelton, afirma : „Dl Wallace și cu mine ne înțelegem". Aceste organizații extremiste de dreapta au mai încercat în urmă cu patru ani să intre pe magistrala politicii americane, căutînd să profite de desemnarea lui B. Goldwater drept candidat al Partidului republican la președinție. Acum ele se regrupează în jurul lui G. Wallace. Acesta s-a arătat foarte iritat cînd reporterii l-au presat cu întrebări privind faptul că extremiștii de dreapta sînt principalii lui susținători, apoi le-a răspuns : „Habar n-am. S-ar putea să fie așa. De altfel, nu mă interesează atîta timp cît mă sprijină pentru a deveni președinte". Cînd i s-a atras atenția că membri ai lui „John Birch Society" sînt agenți electorali, a curmat discuția spunînd : „Ei și ? Birchiștii sînt anticomuniști".

Diferența esențială dintre situația din trecut a dreptei americane, care după expresia ziarului londonez „Times" are îndelungi tradiții în politica paranoică, de tip fascizant, a fostului senator Joseph McCarthy, sau a fostului guvernator dinainte de război al Louisianei, Huey Long, și cea actuală, constă în faptul că, acum, „noua dreaptă" dispune de un partid care a intrat în scenă sub flamurile ei. Formula magică, panaceu pentru toate relele, a fost descoperită de liderul noului partid: „Frica de corpul polițienesc este singurul lucru de care mai dispunem acum în încercarea de a lichida anarhia în țară".

„Cel mai bun om"

Mitologia politică americană vrea ca un candidat în alegeri să apară drept „cel mai bun om" disponibil. Expresia s-a încetățenit în asemenea măsură, încît a devenit o componentă a vocabularului curent. Anul acesta, cei mai mulți dintre alegători consideră că nici republicanii, nici democrații nu au desemnat la convențiile lor pe „cel mai bun om". În ce-l privește pe Wallace, el s-a desemnat singur. Un sondaj al Institutului Louis Harris, publicat la 24 septembrie, arăta că 57 la sută din persoanele chestionate și-au exprimat alte preferințe decît pentru R. Nixon, H. Humphrey și G. Wallace. Comentînd aceste rezultate, Louis Harris declara : „Faptul de netăgăduit al alegerilor din acest an este că pînă acum alegătorii de rînd sînt categoric nemulțumiți de posibilitățile ce le vor fi oferite de scrutin și sînt neliniștiți în legătură cu situația pe care o va avea țara în următorii patru ani".

Dacă aceasta este situația generală, nu este mai puțin cert că George Wallace și cei care îl manipulează speculează la maximum tensiunile existente în adîncurile societății americane, teama și neliniștea „oamenilor albi mărunți". Dintr-o simplă curiozitate politică, el s-a transformat într-o primejdie socială.

Cine este personajul ? În vîrstă de 49 de ani, de profesie avocat, fost boxer, sergent în aviație în cursul celui de-al doilea război mondial, legislator în statul Alabama și, în cele din urmă, guvernator al aceluiași stat. Date amănunțite despre personalitatea lui Wallace întîlnim în biografia semnată de Marshall Frady : „Wallace" (New American Library, 1968). Concluzia la care ajunge acest publicist care ani de zile și-a urmărit „eroul" cărții este cît se poate de francă : „În ultimă analiză, orice ar deveni în viitoarele luni, pare probabil că George Corley Wallace va rămîne cel mai mare demagog politic american — un clasic al speciei".

Wallace a intrat în politică la scurt timp după ce, în ajunul încheierii războiului din Pacific, fusese desconcentrat datorită unei „incapacități nervoase de 10 la sută". În 1946 intră în Camera Reprezentanților a statului Alabama și după ce îi expiră mandatul devine judecător. În 1958 încearcă să devină guvernator, dar nu reușește. Patru ani mai tîrziu, însă, el pătrunde cu multă pompă în reședința cu coloane albe și mobilă întunecată a magistraturii supreme a statului Alabama. În cuvîntarea inaugurală, el nu lasă nici un dubiu asupra programului pe care îl va urmări în cariera sa politică : „Și spun : «Segregație acum ! Segregație mîine ! Segregație pe veci !»".

Alabama constituia un laborator propice pentru a experimenta o asemenea politică. Situat în extremitatea meridională a lanțului appalachian, cu vastele sale terenuri negre pe care se practică cultura bumbacului, a tutunului și creșterea vitelor, este un adevărat paradis pentru stăpînii acestor ținuturi, un loc unde se poate trăi bine dacă ai fața albă și un adevărat iad pentru marea masă de negri, a căror mînă de lucru ieftină este aci una dintre cele mai mari bogății. Se afirmă că cele mai frumoase clipe ale carierei sale Wallace le-ar fi petrecut în primăvara anului 1963, cînd un judecător federal a dispus înscrierea a doi studenți negri la Universitatea din Alabama. Conflictul care a urmat și faptul că în cele din urmă studenții au putut avea acces la cursuri numai datorită protecției Gărzii naționale l-au făcut cunoscut pe Wallace pe plan național.

Cu toate că acaparase întreaga mașinărie politică locală, cererea sa adresată în 1965 senatului Alabamei de a se modifica Constituția statului pentru a putea candida din nou la funcția de guvernator n-a fost acceptată. I-au lipsit numai trei voturi, deși, după expresia unuia dintre senatori, Kenneth Hammond, a folosit „tactici naziste". Wallace n-a făcut economie de epitete la adresa acelora care l-au împiedicat să-și succeadă lui însuși ca guvernator. Soluția a fost însă găsită. Wallace a pus-o pe soția sa, Lurleen, care pînă atunci nu manifestase nici un fel de veleități politice, să candideze și ea a devenit guvernator. Desigur, Wallace nu s-a mulțumit doar cu calitatea de „prinț consort". Activitatea de mentor al guvernatorului prezenta pentru el o importanță mai mică. Esențial era faptul că reședința statului, orașul Montgomery, putea fi menținută și extinsă ca bază a unui nou partid, care să-și încerce forțele în alegerile prezidențiale din 1968.

Au început turneele, cuvîntările, conciliabulele cu persoane care au fie putere financiară, fie putere politică, fie și una și alta. Ca un ecou repetat în declarațiile sale reveneau temele îndrăgite dintotdeauna de extrema dreaptă, atacurile la adresa Curții Supreme (mai ales pentru faptul că declarase segregația în școli neconstituțională), a schimbărilor în domeniul impozitelor și la adresa programelor federale, a relațiilor cu țările socialiste, împotriva Organizației Națiunilor Unite, a „moliciunii" în Vietnam.

Programul său se reduce de fapt la două cuvinte : lege-ordine ; soluția, una singură : poliția. În cuvîntările sale, el vorbește adesea în argou și reușește să imite foarte bine modul de a se exprima al oamenilor lipsiți de cultură, care resimt o adevărată plăcere ascultîndu-i atacurile la adresa „anarhiștilor" și a „pseudo-intelectualilor". Una dintre declarațiile sale cele mai citate a fost exprimată într-o cuvîntare în care enunța programul său pentru cazul în care ar deveni președinte : „Vă spun că, dacă unul dintre acești anarhiști se va așeza în fața automobilului meu, acesta va fi ultimul automobil în fața căruia se va fi așezat".

În vederea eliminării oricărui dubiu asupra forțelor pe care le reprezintă, Wallace l-a ales pentru a candida la funcția de vicepreședinte din partea partidului său pe generalul în rezervă Curtis Le May. Generalul, în vîrstă de 61 de ani, a fost șef de stat major al forțelor aeriene în perioada 1961—1965. În cartea sa „Mission with Le May" publicată la cîteva luni după ce părăsise serviciul militar, acesta declara că bombardamentele asupra R. D. Vietnam trebuie să continue pînă ce această țară va fi adusă în epoca de piatră. Vederile extremiste de dreapta ale generalului Le May au fost supuse nu o dată criticilor, atunci cînd el se afla în rîndul forțelor armate. Ca și alți militari din eșaloanele superioare care au trecut în rezervă, Le May s-a văzut și el onorat în viața civilă, devenind... președintele unei societăți electronice din California, ale cărei contracte depind în bună măsură de achizițiile făcute de forțele aeriene. După ce a anunțat că acceptă oferta făcută de Wallace, Le May a declarat în cursul unei conferințe de presă că nu ar exclude, dacă ar depinde de el, folosirea armei nucleare în Vietnam.

Presa americană încearcă, la ora actuală, să afle cine este „Mister Big" („domnul cel mare") care, după expresia fostului guvernator rasist Chandler, se află în spatele lui George Wallace. Numeroși ziariști opinează că, de fapt, este vorba de mai mulți „domni mari" și anume de un grup de milionari petroliști din sud-vestul Statelor Unite. De altfel, în biografia lui Frady sînt citate următoarele cuvinte ale unui petrolist milionar : „Sînt republican dar îmi place să-l sprijin și fiecare dintre prietenii mei petroliști, cerealiști, simte la fel ca mine".

Ținta — 1972 ?

Adepții lui Wallace trăiesc în prezent o adevărată stare de euforie. Sondajele de opinie le încurajează lăudăroșenia. Ei fac publicitate diferitelor calcule și combinații care rezultă din înclinația a peste 20 la sută din corpul electoral pentru candidatul „partidului independent american". O analiză mai atentă permite să se detașeze realitatea de ficțiune.

La 5 noiembrie, 75 de milioane de americani urmează să se prezinte la urne. Colegiul electoral care va desemna pe președinte și care rezultă din alegeri este format din 538 de persoane,

majoritatea cerută fiind de 270 de voturi. Strategii electorali ai lui Wallace, care au reușit să-i pună candidatura în toate cele 50 de state, declară că ei intenționează să se concentreze asupra a 25 de state care dispun la un loc de 357 de electori. Aceste state sînt cele care au aparținut „confederației sudice" și lor li se adaugă un număr de state mărginașe. Îndeosebi urmează să fie capturați electorii din Alabama, Arkansas, Delaware, Florida, Georgia, Kentucky, Louisiana, Maryland, Mississippi, Missouri, North Carolina, Oklahoma, South Carolina, Tennessee, Texas, Virginia și West Virginia. După cum scrie Harold H. Martin în „Saturday Evening Post", „perspectiva ca Wallace să cîștige atîtea voturi este astronomic îndepărtată, în pofida forței pe care a demonstrat că o posedă în rîndul celor înfricoșați și furioși". În consecință, tactica reală a lui Wallace este obținerea unui număr suficient de mare de electori pentru a împiedica pe ceilalți doi candidați, și în special pe R. Nixon, care la ora actuală are cele mai mari șanse de a fi ales, să totalizeze 270 de voturi electorale. Aceasta ar deplasa, conform Constituției americane, alegerea președintelui în Camera Reprezentanților, ceea ce nu s-a mai întîmplat de 144 ani. Ce se va întîmpla atunci?

„Atunci, spune domnul Wallace, nu voi fi președinte al Statelor Unite. Dar voi avea puterea să spun cine să devină președinte. Problema, a sugerat el, ar putea fi soluționată prin negocieri în Colegiul electoral, încă înainte de a se ajunge în Cameră. Una dintre cele două tabere s-ar putea hotărî pentru o serie de concesii, în schimbul cărora domnul Wallace își va elibera electorii săi de angajamentul ce și l-au asumat față de el" („Saturday Evening Post").

Vor ajunge oare lucrurile pînă aici? O asemenea eventualitate nu este exclusă în Statele Unite, deși ea pare puțin probabilă. Rămîne însă fapt că Wallace a obținut nu numai o importantă performanță personală, dar a și reușit ca întreaga campanie electorală să graviteze în problemele interne în jurul sloganurilor sale. Aceasta dezvăluie și mai mult inconsistența programelor celorlalți doi candidați și existența unui acord tacit de a se eluda problemele majore și modul în care ele să fie tratate prin supralicitarea temei „lege și ordine". Ziarul „New York Times" atrage atenția și asupra altui aspect: „Observatorii care l-au studiat vreme îndelungată (pe Wallace) consideră că țelul său real a fost să cîștige în 1972 și că el a văzut în cursa (electorală) din 1968 un prilej de încălzire și o șansă de a-și construi o organizație eficace". S-ar putea ca unele dintre rezultatele obținute pînă acum de către Wallace să fi aprins imaginația sprijinitorilor săi și ca ei să dorească să devanseze cu patru ani calendarul fixat, mizînd pe o eventuală desemnare a candidatului lor în acest an. Numai cu dorința nu se poate realiza nicăieri nimic și mai ales într-o campanie electorală în Statele Unite. Forțele care stau în spatele lui Wallace au reușit însă nu numai să-și arate colții ci să și demonstreze că reprezintă o realitate politică de al cărei pericol trebuie să se țină seama.

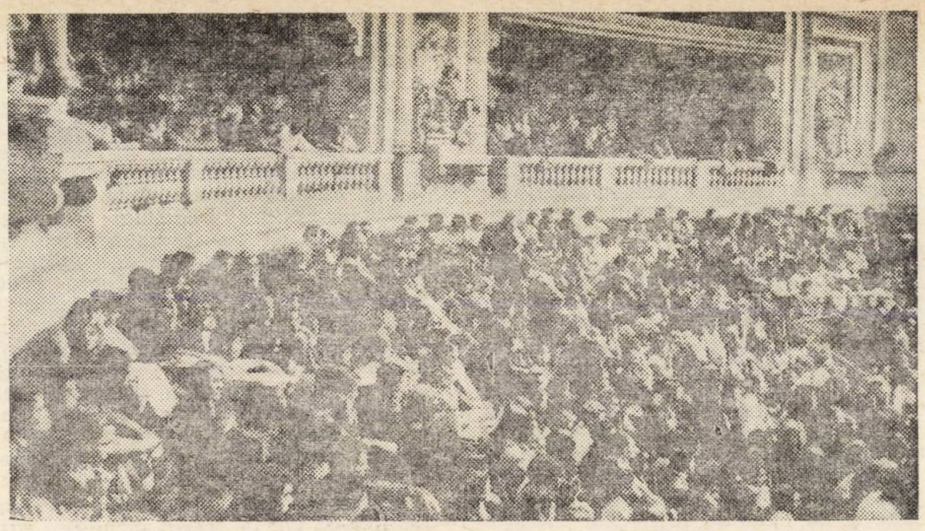

Care va fi reacția față de proiect a studenților de la Sorbona?

Proiectul Faure în dezbatere

Corespondență din Paris de la Georges Dascal

Edgar Faure, ministrul educației, citindu-și proiectul în Adunarea Națională franceză

Dezbaterea care s-a deschis la 3 octombrie în Adunarea Națională este fără îndoială una din cele mai importante ale actualei sesiuni parlamentare, de vreme ce are drept obiect prioritar reforma universitară, în vederea căreia Edgar Faure, ministrul educației naționale, prezintă actualul „proiect de lege pentru orientarea învățămîntului superior". Examinarea în spirit foarte critic, care s-a remarcat prin tonalitatea calmă în care s-a desfășurat și caracterul ei serios, prin interesul foarte viu pe care l-a suscitat în toate formațiile politice, a arătat că Adunarea Națională a sesizat necesitatea istorică și importanța reformei, că a acceptat, cel puțin din punct de vedere al principiilor și al spiritului, anumite idei fundamentale. Întrucîtva ciudat este că criticile cele mai vii au fost formulate de o parte importantă a majorității U.D.R., partea considerată cea mai conservatoare — în timp ce, dimpotrivă, opoziția tradițională de stînga, inclusiv comuniștii, s-a arătat în general favorabilă proiectului lui Edgar Faure.

În fond, dezbaterea și observațiile critice cuprinse în toate intervențiile parlamentarilor de diferite tendințe au reluat în esență considerațiile — mai mult sau mai puțin favorabile, mai mult sau mai puțin reticente ori ostile — provocate de proiectul lui Edgar Faure din momentul publicării lui, la 20 septembrie. Toate aceste observații se axează pe patru teme principale ale proiectului: 1. gradul și caracterul autonomiei universităților și al participării membrilor lor la funcționarea lor; 2. problema selecționării

și orientării studenților; 3. condițiile și limitele exercitării libertăților politice și de exprimare în interiorul universității; 4. în sfîrșit, aspectele financiare ale reformei, cu alte cuvinte consecințele ei bugetare.

Ajunși la acest punct, trebuie să rezumăm liniile mari ale proiectului, foarte dens, foarte complex și foarte lung: comportă nu mai puțin de 37 de articole, repartizate sub 9 titluri de capitole, pe care evident nu le vom putea analiza aici în amănunt.

Șapte idei

Principiile călăuzitoare care inspiră reforma învățămîntului superior francez se axează pe următoarele idei :

1. Misiunea fundamentală a universității este elaborarea și transmiterea cunoștințelor, dezvoltarea cercetării, opera de formare a omului. 2. Universitățile sau unitățile de învățămînt vor fi instituții publice cu caracter științific și cultural, bucurîndu-se de personalitate morală și de autonomie financiară. 3. Participarea la funcționarea universității este asigurată printr-o reprezentare a studenților, a cercetătorilor și a profesorilor în sînul Consiliului Universitar, care este organismul de gestiune și administrare. 4. Universitățile dispun de autonomie pedagogică (programe, metode de învățămînt, controlul cunoștințelor etc.), dar diplomele, titlurile și gradele rămîn sub răspunderea guvernului. 5. Universitățile dispun de credite din partea statului și de resurse proprii (daruri, donații, subvenții etc.). 6. Predarea este asigurată de către personal de stat și de către personal contractual corespunzător respectivelor instituții universitare. Sistemul actual de catedre este desființat. 7. Prerogativele universitare prevăd că învățămîntul și cercetarea implică obiectivitatea cunoașterii și toleranța față de opinii. Studenții dispun de posibilitatea de informare în ce privește problemele politice, economice și sociale, în condiții care să nu aducă atingere activităților de învățămînt și de cercetare, care să nu se preteze la monopol și care „să nu tulbure ordinea publică".

În sfîrșit, sînt prevăzute diferite măsuri statutare cu privire la problemele disciplinare și la problemele alegerilor pentru organele reprezentative. Se instituie, de asemenea, un Consiliu Național al Învățămîntului Superior și al Cercetării, format în proporție de două treimi din reprezentanți aleși ai universităților și o treime reprezentanți ai marilor interese naționale. Răspunderea lui este în primul rînd pregătirea unei clasificări a învățămîntului superior și a cercetării, în colaborare cu organele cărora le revine sarcina elaborării planurilor periodice naționale. De fapt, Consiliul poartă răspunderea generală pentru coordonarea și reglementarea activității universităților autonome.

Reacții diferite

Dezbaterea din Adunarea Națională a arătat că anumiți deputați doresc să modifice proiectul într-un sens restrictiv, alții într-un sens extensiv; proiectul ministrului educației naționale a provocat reacții de același tip atît în cercurile universitare — profesorale sau studențești — cît și în cele politice. De altfel, evantaiul reacțiilor a fost foarte larg, de la aprobarea nuanțată pînă la ostilitatea fățișă, trecînd prin reticențe sau rezerve variate. Una din pozițiile cele mai remarcate a fost a comuniștilor, care au luat în considerare înainte de toate caracterul pozitiv a numeroase puncte esențiale ale reformei guvernamentale. Deși și-au exprimat regretul față de caracterul insuficient de democratic al proiectatei reforme universitare — îndeosebi cu privire la recrutările în universitate și absența unor alocații de studii pentru studenții lipsiți de mijloace materiale — purtătorii de cuvînt ai Partidului Comunist, universitari sau nu, au subliniat cu toții că proiectul de lege al lui Edgar Faure, aprobat de guvern dar combătut energic de anumite sectoare de dreapta ale majorității, oferă posibilități noi care permit progrese în domeniul vizat. După părerea comuniștilor, principalele aspecte pozitive sînt: principiul autonomiei instituțiilor universitare, ca primă formă de cogestiune; renunțarea la măsurile de selecționare pentru intrarea în universitate; legătura organică dintre învățămîntul superior și cercetare; dispariția unora din structurile cele mai învechite ale universității centralizate. Motivele unei asemenea evoluții — datorată, spun comuniștii, și amplorii luate de mișcarea universitară din mai-iunie 1968 — sînt explicate de ei astfel: „Pe plan economic, marea burghezie capitalistă nu poate supraviețui fără să încerce să se adapteze la progresele științei și tehnicii și la consecințele lor în producție. În toate țările industrializate începe o revoluție, și una din principalele consecințe ale acestei revoluții științifice și tehnice este necesitatea de a ridica nivelul de învățămînt al tuturor oamenilor muncii și de a pregăti în masă cadre apte pentru o muncă intelectuală". (Dintr-un interviu acordat săptămînalului „L'Humanité Dimanche" de Pierre Juquin, universitar el însuși, deputat, membru al Comitetului Central al P.C.F.) Cu alte cuvinte, știința și tehnica au devenit forțe de producție hotărîtoare și acest fenomen a intrat în contradicție cu structurile arhaice și sclerozate ale vechii și hiper-centralizatei universități napoleoniene.

Amendamente în toate sensurile

În ce privește cercurile centriste sau ale stîngii necomuniste (Federația Stîngii), ele iau act, de asemenea, de aspectele pozitive și de meritele proiectului de reformă, subliniind unele din insuficiențele lui; aceste cercuri remarcă, printre altele, că proiectul se referă în esență la modificările de structură — ceea ce este necesar și indispensabil — dar că este mai puțin explicit în ce privește mijloacele de aplicare, adică în ce privește posibilitățile bugetare, a căror absență, afirmă ele, fac ca reforma să fie iluzorie.

În rîndul profesorilor și studenților, reacțiile sînt foarte numeroase și, firește, la fel de diverse; ar fi imposibil să le citățm pe toate și cu atît mai puțin să le analizăm, ținînd seama de marele număr al organizațiilor și asociațiilor universitare. În general, atitudinea acestor cercuri este foarte critică și aprobările sînt însoțite de cele mai multe ori de propuneri de amendamente. De pildă, sindicatul general al educației naționale este favorabil în ansamblu și își exprimă satisfacția pentru autonomie, dar societatea agregaților din Franța declară că autonomia pedagogică va fi o cauză de anarhie și cere selecționarea la intrarea în învățămîntul superior. Consiliul național al Federației sindicatelor autonome din învățămîntul superior, de tendință moderată, propune diferite amendamente, tinzînd în special către o reprezentare mai largă a profesorilor în consiliile universitare. Uniunea Națională a studenților din Franța (U.N.E.F.) ia act de bunăvoința și de preocuparea față de dialog a lui Edgar Faure, dar consideră că noua universitate va rămîne o universitate de clasă, fără recrutare democratică. Federația Națională a studenților din Franța, rivală a precedentei și de tendință centru-dreapta, consideră că nici autonomia, nici participarea nu sînt asigurate în mod real. Federația părinților de elevi aprobă planul de ansamblu al ministrului, cu cîteva rezerve. Comitetul de legătură pentru apărarea libertăților universitare, format din profesori și studenți, consideră că proiectul de reformă oferă un cadru valabil pentru reînnoirea universității. Decanul Facultății de Științe din Paris, Marc Zamansky, este de părere că, indiferent de metode, totul depinde de oamenii care le vor pune în aplicare. În sfîrșit, Sindicatul Național al învățămîntului superior, care, împreună cu U.N.E.F., a jucat principalul rol activ în evenimentele din mai, afirmă că proiectul lui Edgar Faure comportă aspecte pozitive (desființarea catedrelor, puterea consiliilor universitare, administrarea relativ autonomă), dar afirmă că prevederile proiectului de lege sînt infime în raport cu amploarea evenimentelor din mai. Sindicatul se ridică în special împotriva faptului că, după părerea lui, proiectul nu aduce nici o garanție precisă în ce privește exercitarea libertăților politice. Critica diametral opusă este cea pe care o formulează împotriva proiectului elementele de dreapta ale majorității U.D.R. S-a găsit chiar un deputat de această tendință care să afirme, alarmat, în Adunarea Națională, că dacă proiectul lui Edgar Faure va fi adoptat, pînă în doi ani toate universitățile vor fi „comuniste" ! Această declarație nu și-a atins scopul, și majoritatea parlamentarilor s-au mulțumit să zîmbească. Rămîne însă faptul că această problemă amplă, complexă, și care e prezentată acum spre examinare unei opinii extrem de diverse, interesează însuși viitorul națiunii franceze.

Paris, 8 octombrie

MEXICO '68

Corespondență din Ciudad de Mexico de la Luis Suárez

Pe Stadionul Olimpic situat în orașul universitar din Ciudad de México s-a desfășurat, la 22 septembrie, repetiția generală a ceremoniei inaugurale a celei de-a XIX-a ediții a Jocurilor Olimpice. Am asistat la evoluția atleților mexicani reprezentînd pe cei aproape zece mii de sportivi care vor lua parte la Olimpiadă. Șase sute de porumbei s-au ridicat în aer, adevărată avangardă a celor zece mii care vor umple cerul mexican la 12 octombrie, ziua cînd va începe într-adevăr spectacolul sportiv ce acum doar se repetă. Miile de baloane, care s-au înălțat în văzduh, nu sînt decît o parte din cele care se vor pierde în atmosfera de toamnă a vechii Valle del Anáhuac, la data mult așteptată. În ziua repetiției, o frumoasă fată mexicană a urcat cele 90 de trepte pînă la uriașa cupă în care va fi aprinsă flacăra olimpică după ce a traversat Atlanticul. Lîngă cupă, tot în cadrul repetiției generale, un tînăr mexican, Pablo Garrido, a depus jurămîntul olimpic, pentru prima dată în istoria Jocurilor.

Mexicul se apropie de data începerii Jocurilor, după un efort extraordinar de organizare, de noi experiențe, de pregătiri și investiții serioase. În orașul olimpic al sportivilor — inaugurat de președintele Gustavo Diaz Ordaz, la 17 septembrie — continuă să sosească tineri din toate părțile lumii, pentru a se pregăti în vederea marii competiții a păcii și sportului, organizată, pentru prima dată în istoria Olimpiadei, pe teritoriul american. Pînă la 25 august, cînd s-au terminat înscrierile, își anunțaseră participarea 119 țări și se confirmase sosirea a 7 226 de sportivi. Olimpiada organizată în Mexic va depăși, prin numărul țărilor și al sportivilor participanți, toate celelalte de pînă acum : a XVIII-a ediție — desfășurată la Tokio în 1964 — a întrunit participarea a 94 țări și a 5 565 de sportivi.

Astfel a păsit Mexicul, la sfîrșitul lui septembrie, spre data istorică a Olimpiadei. La 11 octombrie, flacăra olimpică va ajunge la centrul arheologic din Teotihuacán, unde va fi primită de tineretul Mexicului într-o ceremonie care unește, peste secole, o veche și superbă civilizație prehispanică cu ceea ce reprezintă astăzi Republica Mexicană. Pămînt al piramidelor și palatelor, adăpost al unor gînditori și preoți, artiști și meșteșugari, care au sculptat piatra și au pictat pe zid mitologia prehispanică, Teotihuacán va evoca, prin flacăra olimpică, vechea tradiție a „focului nou", practicată de popoarele prehispanice pentru a celebra sfîrșitul „secolului" de 52 ani și începutul altuia. În ziua următoare, flacăra se va aprinde pe stadionul olimpic, la o dată semnificativă pentru întreg continentul — 476 de ani de la sosirea lui Cristofor Columb pe pămîntul american.

Efortul mexican

După ce, la 18 octombrie 1963, Comitetul Olimpic Internațional a desemnat Mexicul ca sediu al celei de-a XIX-a Olimpiade, era clar că trebuia realizat un efort extraordinar. Experiența anterioară a țării, ca sediu al unor activități asemănătoare, era relativă și legată de evenimente de o pondere mult mai mică, deși de o anumită importanță sportivă internațională : în 1954, Mexicul organizase Jocurile Americii Centrale și ale regiunii Caraibilor, ca și în 1926, iar în 1955 — Jocurile panamericane. Pe de altă parte, la data cînd s-a anunțat locul Olimpiadei din 1968, se încheiaseră deja trei Săptămîni sportive internaționale, organizate în Mexic, adevărate experiențe, deși oarecum limitate. Ele au servit, mai ales, ca practică pentru sportivii din alte țări, neobișnuiți cu un oraș aflat la 2 240 m înălțime, fapt datorită căruia fuseseră puse la îndoială eficiența și randamentul concurenților. Oameni de știință și cercetători au realizat în acest răstimp studii care au demonstrat că altitudinea nu influențează în mod negativ asupra rezultatelor competițiilor.

Mexicul trebuia, de asemenea, să demonstreze că dispune de instalații sportive deja în funcțiune care, adaptate sau îmbogățite cu altele noi, pot ilustra capacitatea sa de gazdă a Jocurilor Olimpice. Existau deja un excelent stadion de fotbal, pentru circa 100 000 de spectatori, multe alte stadioane și terenuri sportive, locaturi, piscine, arene, nemaivorbind de teatre, muzee și numeroase expoziții de pictură. Angajamentul mexican de a asigura condițiile cerute pentru Jocurile Olimpice — aceasta însemna, firește, și investiții — a fost respectat.

Construcțiile ridicate pentru Olimpiadă s-au conceput pe baza a două criterii convergente : să fie permanente și să însemne, concomitent cu destinația lor specială pentru Olimpiadă, un beneficiu social pentru poporul mexican. Mexicul nu-și poate permite luxul de a crea ceva somptuos și efemer doar pentru a ului vizitatorii străini, pentru că poporul său are încă multe nevoi și urgente cereri care trebuie satisfăcute. Costul total al Olimpiadei se ridică la 1 915 milioane de pesos mexicani. (Pentru o apreciere în valută, trebuie ținut cont că 1 dolar = 12,50 pesos mexicani). Din această sumă, 1 276 milioane reprezintă construcțiile ridicate în ultimii doi ani pentru întrecerile olimpice. Diferența de 639 milioane corespunde cheltuielilor generale de pregătire, administrare și întreținere. Dar, din această sumă totală, se apreciază că aproximativ 1 156 milioane de pesos vor putea fi recuperați prin vînzarea biletelor de intrare la spectacole, încasări pentru dreptul de transmitere la televiziune a spectacolelor (s-a calculat că ele vor putea fi văzute de circa 400—500 milioane de persoane, deși există unele dificultăți ca urmare a nereușitei satelitului nord-american destinat să realizeze transmiterea Jocurilor) și, în general, cheltuielile turiștilor și ale publicului Jocurilor.

Criteriul destinației sociale a construcțiilor olimpice se reflectă, mai ales, în conceperea celor două orașe olimpice : unul, cel de la Cuicuico, pentru sportivi, specialiști, ziariști, arbitri ; altul, la Coapa, pentru artiștii și participanții la Olimpiada culturală. Ambele sînt vaste centre de locuințe construite de o bancă guvernamentală. Apartamentele au fost deja puse în vînzare, iar proprietarii lor le vor putea prelua imediat după terminarea Jocurilor. Orașul olimpic de la Cuicuico, ridicat pe sol vulcanic, se află alături de străvechi construcții prehispanice de acum două mii de ani. Moderne edificii și instalații pentru antrenamentele sportivilor, piețe și săli de teatru se ridică printre vestigiile arheo-

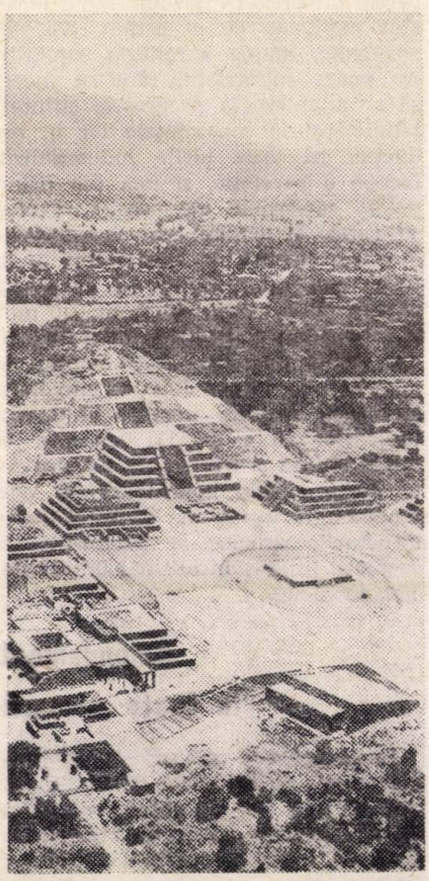

Piramida lui Teotihuacan, de la poalele căreia vor porni spre stadionul olimpic coloanele de sportivi, la festivitatea inaugurală a Olimpiadei a 19-a

logice ale trecutului. Locuințele cuprind 29 de clădiri cu 904 apartamente. Orașul olimpic de la Coapa poate găzdui circa 15 000 de persoane.

Palatul sporturilor construit pentru 14 200 de spectatori, (8 000 de locuri în plus pentru meciurile de box), bazinul olimpic cu cele 15 000 de locuri, velodromul olimpic pentru cei 6 000 de spectatori, Canalul Cuemanco, pe vechea vale a lacului Xochimilco (nume de rezonanță aztecă) și alte amenajări sportive care au fost deja modernizate — ca Stadionul Olimpic din Orașul Universitar, Stadionul aztec și Stadionul din Orașul sporturilor — vor rămîne în Mexic ca amintiri ale Olimpiadei.

Chipul olimpic al orașului

Un oraș ca México, cu circa 6 milioane de locuitori, îmbină acum fizionomia antică și modernă, într-un proces cu un aspect și o evoluție mereu schimbate. México este capitala unei țări al cărei indice de creștere economică este din cele mai mari. În acest oraș-capitală se concentrează principalele activități economice și culturale ale statului. Orașul a invadat treptat, o dată cu creșterea sa robustă, împrejurimile rurale. A făcut-o nu întotdeauna în mod adecvat, ci violent, inegal și contradictoriu ca forța telurică ascunsă în cele două constante santinele ale sale : vulcanii Popocatépetl și Ixtaccihuatl. De aceea, México este germene și oglindă a principalelor conflicte sociale ale țării, urmare a unei creșteri rapide și contradictorii. În zilele precedente deschiderii Olimpiadei, de exemplu, s-a întețit conflictul între autorități și studenți : Universitatea, Institutul Politehnic și alte centre de învățămînt mediu și superior se află în grevă. Străzile au fost arena unor mari manifestații și incidente.

Și totuși, în mijlocul acestei atmosfere încinse, capitala mexicană se pregătește, cu pas sigur, pentru Olimpiadă și își adaptează înfățișarea acestui moment istoric. Semnele tradiționale ale identității mexicane s-au îmbogățit cu simbolurile și semnele identității olimpice. Contribuie la aceasta edificiile și templele trecutului, străzile vechi alături de șoselele și bulevardele moderne, piețele datînd din secolele anterioare, adaptate și remodelate, cu piatra lor într-un ton natural, în contrast atrăgător cu materialele moderne ale noilor construcții, stadioanele și clădirile olimpice. Spiritul antichității specific mexicane s-a impregnat, și uneori s-a confundat, cu cel universal și modern, fără a dispare totuși amprenta îndepărtatelor sale origini. Tehnica contemporană de expresie, prin numeroase mijloace obiective, realizează în mod creator principiile care stau la baza organizării Olimpiadei. Culorile vii domină orașul, semnalînd rutele care conduc către sediile diverselor activități sportive. Fiecare instalație sportivă este vopsită într-o altă culoare. În zilele Jocurilor, enorme baloane de aceeași culoare vor flutura în aer deasupra clădirilor. Cutiile poștale de pe străzi sînt și ele pictate în culoarea respectivă, în așa fel încît spectatorul, care se îndreaptă către o competiție anume, se orientează ușor, fără a mai fi nevoit să întrebe într-o limbă pe care poate nu o cunoaște.

Pe fațada unui mare bloc din Ciudad de Mexico, inelele olimpice și cuvîntul simbolic „pace".

Dominat de concurența și lupta intereselor economice și comerciale, México apare, ca toate marile capitale occidentale, împînzit de anunțuri și reclame, care încearcă să fixeze în ochii și mintea celor care le văd într-o zi sau alta necesitatea de a consuma un anumit produs, „întotdeauna cel mai bun", bineînțeles. Războiul publicității este domolit în zilele Olimpiadei : printr-o concesie, pe care, în spirit olimpic, o fac stăpînii acestor spații, locul lor a fost cedat unor mari fotografii și lozinci despre pace. Astfel, marile reclame comerciale — circa 4 000 — au fost acoperite cu fotografii reprezentînd scene din viața omului — simboluri ale unei păci dinamice. Vor fi prezentate și desene umoristice de Abel Quezada, creator mexican remarcabil în acest gen. El a lansat lozinca : „Totul este posibil pe timp de pace", ilustrată în desenele sale, în 60 de variante. Un izvor de apă într-un deșert : „Totul este posibil pe timp de pace". Cosmosul străbătut de nave purtînd toate steagurile Pămîntului : „Totul este posibil pe timp de pace". Oameni de știință injectînd un arbore din care naște abundența : „Totul este posibil pe timp de pace".

Alte ziduri, garduri sînt decorate cu desene murale trimise de copii din toate colțurile lumii. Sculpturi gigantice ale unor artiști din diferite țări străjuiesc șoseaua care duce la Orașul Olimpic.

Manifestările culturale

Celebrarea celei de-a XIX-a ediții a Jocurilor Olimpice în Mexic a făcut să renască aici idealul olimpic al antichității, care însemna o întîlnire a tineretului, unde nu se practica doar sportul, ci se cîntau pacea și viața. Așa s-a conceput și se realizează desfășurarea, în Mexic, a celor 20 de evenimente culturale și a altor 20 cu caracter sportiv.

Programul cultural al Jocurilor celei de-a XIX-a Olimpiade a fost denumit „Olimpiada culturală". Țări mici și cu posibilități sportive limitate trimit în Mexic dovezi ale culturii și artei lor, care pot fi mult mai strălucitoare, e posibil, ca cele trimise de marile puteri sportive. Nu e o competiție, ci un stimulent. Nu se dau medalii pentru activitățile culturale, dar se produce o confruntare a culturii și artei.

De fapt, așa-numita Olimpiadă culturală a început la 19 ianuarie anul acesta, prin prezentarea, la Palatul artelor plastice, a baletului celor 5 continente. De atunci, străbat Mexicul numeroase grupuri de balet (din Anglia, Franța, U.R.S.S., Grecia), vestite companii de teatru, cum este „Lanterna magică" din Cehoslovacia, care vor continua să joace și după terminarea Jocurilor sportive, la 27 octombrie. Personalități de faimă internațională în domeniul creației culturale și artistice, ca Eugen Ionescu, au venit în Mexic să discute, să vadă, să învețe, să confrunte. La 1 octombrie, s-au deschis expoziția artei mondiale, festivalul internațional al folclorului, o prezentare de scurt-metraje, o expoziție despre aplicarea energiei nucleare, expoziția de filatelie și artă populară, festivalul picturii murale infantile, programul de genetică și biologie umană, o întîlnire internațională a poeților, în curs de desfășurare. Toate acestea figurează printre activitățile culturale ale Olimpiadei, unele deja în curs de desfășurare, altele în pragul unui început iminent.

Olimpiada este gata să înceapă și, într-un anumit fel, a și început. Astăzi, privirile lumii se îndreaptă spre México. Nu numai mușchii și capacitatea fizică, dar și inteligența și cultura, capacitatea creatoare participă la această Olimpiadă.

Ciudad de Mexico, 8 octombrie

Intrarea primăriei din Segura de la Sierra

Granada : Grădinile palatului de vară

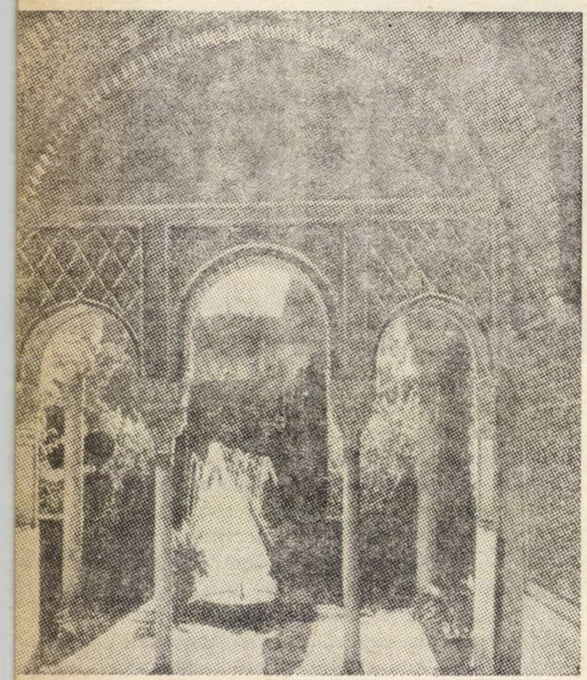

reportaj pe glob

PEISAJ ANDALUZ

Conf. univ. dr. Maria Manoliu

Oricît ar fi citit despre lumea Spaniei andaluze, privitorul obișnuit cu verdele saturat al peisajului românesc încearcă o reacție ușor anti-estetică în fața reproducerilor după peisajele văratice ale lui Ortega Munoz : mișcare leneșă de linii brune, larg sinuoase, dînd reliefuri planturoase petelor de galben-nisipos sau cafeniu.

Am văzut originalul peisajului în Muzeul de Artă contemporană din Madrid, după o lună petrecută în înfierbîntata Andaluzie și am fost surprinsă de comunicarea reciprocă ce s-a stabilit între pînză și propriile mele amintiri. Într-adevăr, dacă poposești în vara din miezul celebrului triunghi, format de cetățile Spaniei meridionale, Córdoba — Sevilla — Granada, ai senzația că ești cuprins în roca cenușiu-gălbuie, care respiră greu încinsă de un soare fără odihnă. Coame roșietice sau alburii, punctate rar de pălăriile măslinilor, par mai degrabă a se lungi decît a se ridica, deși nu sînt rare piscurile care trec de o mie de metri (în Sierra Nevada, „Șirul înzăpezit", piscuri mai înalte de trei mii de metri își părăsesc acum boneta de zăpadă). Ai impresia că pămîntul caută o brumă de liniște după zbuciumata încrețire care interpune între om și orizont o multitudine obsedantă de planuri obosite. Eucaliptii și palmierii își prăfuiesc verdele pentru a nu distona cu solul. Cactuși spălăciți, cu forme de spaimă, însoțesc șoseaua și, ca printr-o minune, fac fructe zemoase, care se vînd amestecate cu gheață și zîmbet de negustor ambulant. Săgeți albe poartă nume de rîuri : albii văduve de apă care așteaptă însetate ploile de toamnă (una din tăblițe exagerează, meridional : Riofrío „rîul rece"). Măgărușii, cumpănind coșuri conice împletite, alunecă agale sau stau nemișcați pe coline, agățați de albastrul orizontului. Așezări albe, tremurînd fantomatic în dogoarea amiezii, vorbesc trecutului din înaltul Alcazabei „Cetate-fortăreață și castel". Unele dintre ele, ca de pildă Estepa, se rînduiesc astfel pe înălțimi încît par a lega două universuri, după un procedeu împrumutat din bătrîna cinematografie a caravanelor proiectate între pămînt și cer. Hore de cai se rotesc fără grabă peste grămezi de spice : locul mărunt, accidentat, nu îngăduie treieratul mecanic.

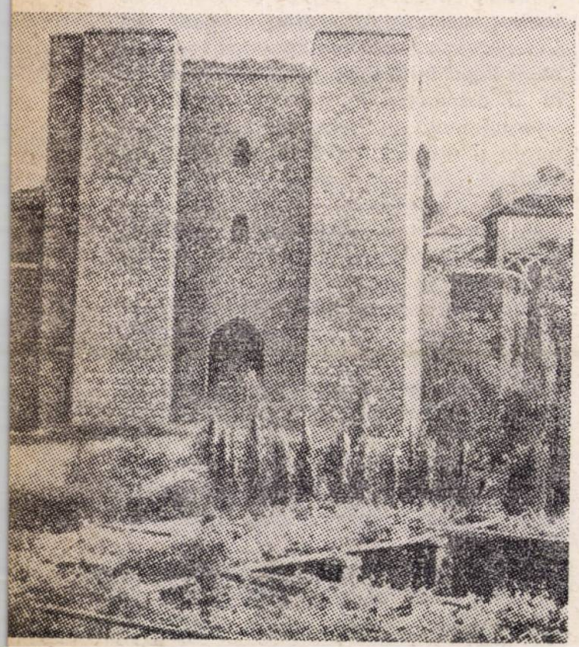

Málaga. Fortăreața.

Torremolinos (Málaga). Vedere de pe plajă

Dar la fel ca în palatele maure, unde niciodată frumusețea nu se lasă surprinsă de cum deschizi ușa ci se furișează pe laturile mai puțin expuse ale încăperii, este de-ajuns o cotitură de șosea și deodată apare, lungindu-se în același ritm leneș, dar cu tonalități harnice prin vioiciunea verdelui, vega, ținutul fertil, alimentat de irigațiile care deschd drum rîurilor cu nume cadențate în poeme : Guadalquivir, Guadalahorce, Doro, Genil.

Și, în mijlocul culturilor întinse, în care măslinul se rînduiește într-o regulată arhitectură, înfloresc (și verbul devine aici cît se poate de propriu prin bogăția grădinilor interioare) orașe predominant albe, respirînd viața unor importante centre comerciale, industriale (este vorba în special de prelucrarea produselor agricole și de artizanat) și, evident, turistice. Căci, după cum se știe, Spania este încă una dintre țările în care o bună parte din venitul național se datorează turiștilor. Este adevărat însă că mulți dintre ei sînt dornici de a vedea mai

ales ceea ce a fost și nu ceea ce este Spania. Poate de aceea ghidurile spaniole alătură în mod insistent prezentării trecutului pe cea a prezentului. Într-un volum din colecția „Rutas de Espana", de pildă, titlurile în care epitetul *nuevo* „nou" se alătură numelor faimoaselor așezări andaluze se repetă obsedant : *La nueva Granada, El nuevo mundo de Jaen, La nueva Córdoba, La nueva Málaga* și așa mai departe...

Dacă ai curajul să treci prin șurubul periculos al șoselei care urcă și coboară Cuesta de la Reina ești răsplătit de sclipirea albastrului intens al Mediteranei. Tot turismul a descoperit aici, în marginea cea mai de jos a Andaluziei, cam de zece ani încoace, *Cuesta del Sol*. „Coasta soarelui" nu și-a dezmințit numele nici în acest an al exploziilor solare. Fără grijă, doritorii de piele bronzată pot închiria camere „pentru zile cu soare" : dacă într-o zi absurdul ar face să plouă, chiriașul are drept să-și prelungească șederea fără nici o plată suplimentară.

În peisajul exuberant de oleandri, palmieri și chiparoși unde s-a născut Picasso, lîngă celebra plajă Torremolino, unde vedete nu mai puțin celebre își consumă admiratorii în vile albe coborînd în amfiteatru pînă în pragul mării, unde mini-falda (mini-fustă) dispare sub amenințarea bikiniului, femeile malaguene continuă să populeze noaptea străzile în ritmul costanietelor și foșnetul celor trei rînduri de fuste gitane, dar nu îndrăznesc niciodată să încalece pe motocicletă.

În pragul Africii, bătrîna Málaga își continuă în tihnă viața de mare port care leagă Spania de alte continente. Privind spre mare, colina Gibralfaro, altădată bătută de valuri, păstrează creștet de ziduri feniciene. Puțin mai jos, pe coasta vestică, turnurile cărămizii se împletesc cu grădinile de portocali și oleandri ai fortăreței arabe refăcută de regii catolici. La poale, alb, arcul unui amfiteatru roman iese, pe o întindere de aproape 70°, de sub construcția, spaniolă, a Casei de cultură.

Și pentru ca uimirea călătorului să nu conteneacă, aici, în pofida căldurii și a animației frivol-estivale, o mînă de profesori universitari, literați, lingviști, istorici, esteticieni, au inițiat, cu trei ani în urmă, sub îndrumarea cunoscutului filolog, dialectolog și poet granadin, Manuel Alvar, și a apreciatului fonetician madrilen, Antonio Quilis, două serii de cursuri : unul, elementar, de predare a limbii spaniole pentru elevii străini doritori să descopere nemijlocit comorile de gîndire și frumos din operele lui Cervantes, Lorca sau Machado ; celălalt, de specializare, cu o durată de șase săptămîni, menit să înlesnească schimbul de idei noi din domeniul științelor umaniste, cu precădere din cel al literaturii și lingvisticii.

Îmbinînd în mod fericit tradiționalul și modernul, cursul de anul acesta a depășit cadrul strict al fenomenului literar și lingvistic spaniol și s-a ocupat și de aspecte ale limbii și literaturii catalane, de gallego-portugheză, cît și de istoria literară și geografia lingvistică a Americii Latine. La acestea s-au alăturat serii de prelegeri și conferințe dedicate unor aspecte teoretice, menite să deprindă pe tinerii specialiști, profesori sau cercetători, cu metode variate de investigație științifică. Cel de al treilea curs superior de filologie spaniolă s-a bucurat de participarea unor profesori-savanți de mare prestigiu din întreaga lume. Cunoscutul romanist Bernard Potier, profesor la Universitatea din Paris, a dezvoltat teme privind raporturile dintre lingvistica modernă și disciplinele înrudite. Savantul catalan, Badía Margarit, președinte al Societății internaționale de lingvistică romanică, a vorbit cu căldură despre istoria culturii și limbii catalane. Conferința profesorului român, apreciatul romanist academicianul Iorgu Iordan, asupra stării actuale a romanisticii a fost urmărită cu un viu interes, remarcîndu-se prin sobrietatea științifică și rigurozitatea cu care a apreciat rezultatele celor două tendințe metodologice manifeste astăzi în studiul domeniului romanic : lingvistica tradițională și structuralismul.

Toate acestea au făcut ca interesul pentru cursuri să depășească hotarele peninsulei Iberice. Hispaniști și romaniști din Italia, Franța, România, Spania s-au întîlnit în această margine a bătrînei Europe cu colegi din „lumea nouă", din Canada, Brazilia, Peru, Argentina. Văzîndu-i pe toți laolaltă, în sala lungă, modestă, înconjurată de rafturi cu cărți vechi, înțelegi că cel mai important lucru realizat acolo este tocmai unda de comuniune spirituală care leagă pe cei ce ascultă de cel ce vorbește. Scara valorilor pe care o aduce fiecare se îmbogățește potrivindu-se mai adecvat ierarhiei umanității. Căci nimic nu poate înlocui contactul viu, schimbul de păreri de la om la om : adesea, un amănunt pe care-l surprinzi singur în comportarea vecinului-prieten poate să-ți spună mai mult decît o carte întreagă.

Tînărul profesor peruvian Javier Badillo Bramón căuta în cimitirul din Sevilla și în arhivele lui Cristofor Columb urmele strămoșilor săi conquistadori. În alt context poate aș fi zîmbit. Ascultasem însă, în aceeași săpămînă, cursurile profesorului mexican Lope Blanch, el însuși cu înfățișare de conquistador, asupra istoriei Americii Latine. Din pasiunea cu care se străduia să ne convingă de noblețea însoțitorilor lui Cristofor Columb și de puritatea spaniolei americane, ca și din uimirea neostoită cu care o profesoară din Argentina exclama, în fața oricărei mărturii a trecutului spaniol, *Qué bejeza !* (Ce frumusețe !), am simțit că nu e nimic ridicol în gestul peruvianului. În toate aceste manifestări, mai mult sau mai puțin exagerate, se ascundea aceeași sete de continuitate pe care o poartă sufletul spaniolului de pretutindeni, necesitatea de a păstra legătura lumii americane, în care istoria începe tîrziu, ștergînd adesea vestigiile unui monumental trecut artistic cu bătrîna peninsulă care mărturisește civilizații premergătoare cu mult colonizării.

Același profesor peruvian s-a dovedit a fi profund interesat de realitățile sociale contemporane. S-a arătat doritor de a cunoaște modul de organizare a învățămîntului superior din țara noastră și mi-a povestit despre eforturile de modernizare a universităților din lumea spaniolă, făcîndu-mă să înțeleg mai bine sensul mișcărilor studențești din Madridul acestei primăveri, unde ritmul de construcție al frumoasei și modernei cetăți universitare nu se însoțește totdeauna de aceeași accelerată înnoire științifică a cursurilor. (În treacăt, amintim faptul că de-abia în toamna acestui an va lua ființă o catedră de limbă spaniolă).

Cu timiditate de adolescentă, profesoara Laura Rüegg în vîrstă de 70 de ani, de origine elvețiană, care locuiește de multă vreme în Madrid, mi-a înmînat un amplu poem închinat României : era darul ei pentru prietenii români pe care îi cunoscuse cu prilejul celui de al XII-lea Congres de lingvistică romanică din București și care au făcut-o să se apropie cu căldură de trecutul și prezentul țării noastre.

Fiecare străin aduce tiparele mentalității proprii. Pentru cei obișnuiți cu diferențierea strictă între iarna ușilor închise și vara storurilor trase poate să pară paradoxal jocul „de afară" și „dinăuntru" al climei sudului, prin locuințele andaluze. Spațiul se acoperă sau se descoperă în aceleași proporții, durînd ziduri de verdeață cu ferestre ogivale, deschise spre interiorul ornamentelor de ceramică și stuc sau arcuind bolți picurînd cu stalactite, în amintirea părului de cămilă al corturilor nomade. Printre coloane subțiri și pereți dantelați ca evantaiele se întrezăresc boschete, flori, fîntîni și soare. Și tot curioasă poate să pară îmbinarea de static și dinamic în suprafețele lungi de apă nemișcată acoperite de subțiri arcuri mișcătoare lichide, a căror cădere este astfel calculată încît noncoincidența să te facă să auzi neliniștea apei curgătoare.

Dacă nu ești specialist în cercetarea limbii, aprinderea nopții sub incandescența colorată a fîntînilor și a fortăreților, îndată după stingerea razelor solare, îți dă impresia că fiecare seară ți-a răpit o părticică de viață. Dacă ești lingvist reflectezi prozaic : trebuie să vii aici ca să înțelegi de ce spaniolii nu au cuvînt pentru „seară" ; după-amiaza, *tarde*, se unește nemijlocit cu noaptea, *noche*.

Călătorul obișnuit de faimoasa colecție a ghidurilor albastre să privească Spania cu ochii mari deschiși spre trecut este, evident, surprins de construcțiile geometriei moderne, de efortul de a se popula pămîntul Andaluziei și de a opri exodul spre nordul mai puțin fierbinte și mai industrializat. Obișnuit de literatura turistică să caute dansul și veselia (*alegría*) lasă să-i scape o grimasă, cînd, din primul rînd de locuri, cu greu obținute, într-o tavernă de mare lux, descoperă sudoarea abundentă de pe fața dansatorului care-și consumă zbuciumul flamenco-ului. Înarmat cu tot felul de aparate de filmat și fotografiat, curiosul blond care aleargă la corridă se va mira, desigur, dacă va întîlni pe tînărul poet catalan care mi-a mărturisit cu durere reținută că nu a văzut și nici nu dorește să vadă o luptă cu tauri, deoarece aceasta reprezintă simbolul unei mentalități pe care nu se pot clădi relații umane.

Așa ajung mai toți să vorbească de Spania, cu uimire, ca de o țară a varietăților violente ca și cum ar fi posibil, pe o întindere atît de mare și cu o istorie atît de zbuciumată, să întîlnești același sol, aceleași forme de gîndire, același port, aceeași veselie.

A XII-a sesiune a Conferinței generale a A.I.E.A.

Între 24 și 30 septembrie a.c. s-au desfășurat la Viena, sub președinția lui Sandoval Vallarta (Mexic), lucrările celei de a XII-a sesiuni anuale a Conferinței generale a Agenției Internaționale pentru Energia Atomică.

A.I.E.A. are în prezent 101 membri. Ea constituie un mijloc de cooperare științifică, de schimburi de informații și de coordonare a cercetărilor în domeniul nuclear, și participă efectiv la executarea programelor privind ameliorarea culturilor agricole, a folosirii resurselor de apă potabilă, ajută țările mai puțin avansate în domeniul tehnologiei nucleare, contribuie la formarea de cadre specializate prin acordarea de burse, stagii de specializare și trimiterea de profesori, furnizează asistență tehnică sub formă de avize, executări de servicii prin experți și de livrări de echipamente și materiale nucleare în vederea dezvoltării energeticii nucleare și utilizării radioizotopilor în medicină, biologie, agricultură, hidrologie etc.

Liniile viitorului său program (1969—1974) țin seama că, în deceniul care urmează, centralele nucleare vor reprezenta, pe harta lumii, 20 la sută din întreaga putere electrică instalată. Este de menționat că, în acord cu activitatea O.N.U. și a instituțiilor sale specializate, se prevăd lucrări în patru din cele cinci domenii prioritare pentru dezvoltare : industrială, a resurselor umane, a producției agricole și punerea în valoare a resurselor naturale.

Directorul general al Agenției, dr. Eklund, a criticat unele propuneri de la Conferința statelor neposesoare de arme nucleare, ținută recent la Geneva, care ar fi dovedit „ignoranță față de activitatea A.I.E.A.", cerînd preluarea de către A.I.E.A. și a altor sarcini decurgînd din Tratatul de neproliferare, în afara sarcinilor de control propriu-zis.

Delegații unor țări în curs de dezvoltare au subliniat necesitatea ca A.I.E.A. să acorde prioritate în special asistenței tehnice, delegația Pakistanului prezentînd chiar un proiect de rezoluție care cerea înființarea unui fond special nuclear, care a fost transmis, spre studiu, Consiliului guvernatorilor.

Delegația română, în frunte cu acad. prof. Horia Hulubei, președintele Comitetului pentru Energia Nucleară, a arătat că A.I.E.A. are posibilitatea să devină un centru universal al colaborării internaționale în care să se unifice eforturile pentru o cît mai largă folosire pe plan mondial a energiei nucleare în scopuri pașnice și, prin activitatea ei, să contribuie la crearea unei atmosfere de încredere între state, atît de necesară lumii noastre.

Delegația română a menționat politica de sprijinire a activității Agenției în problemele de cooperare internațională în domeniul aplicațiilor pașnice ale energiei nucleare dusă de România, care a participat în ultimii ani la numeroase forme de activitate ale A.I.E.A. Printre acestea pot fi enumerate : încheierea, începînd din 1963, a 15 contracte de cercetare în domeniul nuclear, primirea de asistență tehnică, de burse speciale, efectuarea unui schimb regulat de informații și de documentație tehnico-științifică, participarea la simpozioane și la conferințe internaționale.

Dinu MĂRĂȘESCU
Constantin HARAGA

șantierele metroului din Budapesta

De la trimisul nostru
Ileana Nicolaescu

„Vă sfătuiesc să vizitați unul din șantierele metroului"... Îmi cercetez agenda. Programul de lucru pentru cele două săptămîni pe care le petrec în Republica Populară Ungară arată destul de încărcat. La sugestia amabilului meu confrate de la revista „Magyarorszag" rezerv totuși cîteva ore itinerarului budapestan subteran. Mai precis, metroului „mare". Vechiul metrou a devenit „cel mic", deși a împlinit de curînd venerabila vîrstă de 72 de ani. În 1896 inaugurarea lui a constituit o adevărată senzație. După Londra, orașul acesta de pe Dunăre a fost primul din Europa înzestrat cu un drum de fier subpămîntean. „Evenimentul" a atras sute de străini neîncrezători, dornici să verifice adevărul la fața locului.

...Metroul „mare"! Îmi rezervasem cîteva ore fără să știu că mă va întovărăși cu perseverență în perioada scurtei mele vizite în capitala Ungariei. Bulevardul Rakoszi, una din principalele artere comerciale ale orașului. Admir ornamentația somptuoasă a clădirilor (ce bogăție de nuanțe mi-ar oferi raza unui soare binevoitor), lanțul nesfîrșit al vitrinelor, fiecare aranjată cu un rafinament deosebit. „Pe aici va trece metroul". Intervenția inopinată a însoțitoarei mele mă deconcertează. „Cum ?" „Da... adică dedesubt... se lucrează la tuneluri". Fixez fără voie pavajul. Aici, la 30 de metri adîncime, se lucrează.

Pînă acum cheltuielile de construcție au atins suma de 4 miliarde de forinți și se prevede că în final se vor depăși 5 miliarde. Noul metrou are, în primul rînd, în vedere descongestionarea circulației extrem de intense în special pe principalele artere ale orașului. (Budapesta cuprinde aproape jumătate din capacitatea industrială a țării și o cincime din populația ei). Considerîndu-se numai două drumuri pentru un cetățean, tramvaiele și autobuzele Budapestei transportă zilnic patru milioane de pasageri. S-a calculat, de asemenea, că pe unul din cele mai mari bulevarde circulă într-o oră aproximativ 12 000 de cetățeni. În ceea ce privește metroul, un vagon — și vor fi șase — va putea transporta rapid și comod 170 de persoane. În 60 de minute, 60 de mii de călători vor putea ajunge la destinația dorită. Și nu mai puțin importantă este economisirea timpului, atît de prețios fiecărui om al muncii.

Pe directorul adjunct al întreprinderii de construcție a metroului, tovarășul Balogh Laszlo, îl găsesc la secția de mecanică și pregătire a producției.

— Lucrați pe șantier de la începutul construcției ?

— Nu, lucrările au început în anul 1950, s-au oprit în 1954 și au fost reluate în 1959. De fapt, încă în 1934 s-a propus în parlamentul maghiar să se înceapă construcția unei noi linii de metro. Un proiect adevărat a fost elaborat însă abia după eliberarea țării. S-au ivit numeroase discuții în privința direcției traseului : nord-sud sau est-vest. În cele din urmă, s-a opinat pentru ultimul, socotit de stringentă actualitate. Lung de 11 kilometri, acesta taie aproape în jumătate orașul unind cartierul Nord din Feher-ut, în continuă dezvoltare (o singură „fabrică de locuințe" construiește aici anual 2 000 de apartamente din plăci prefabricate) cu principalele centre aglome-

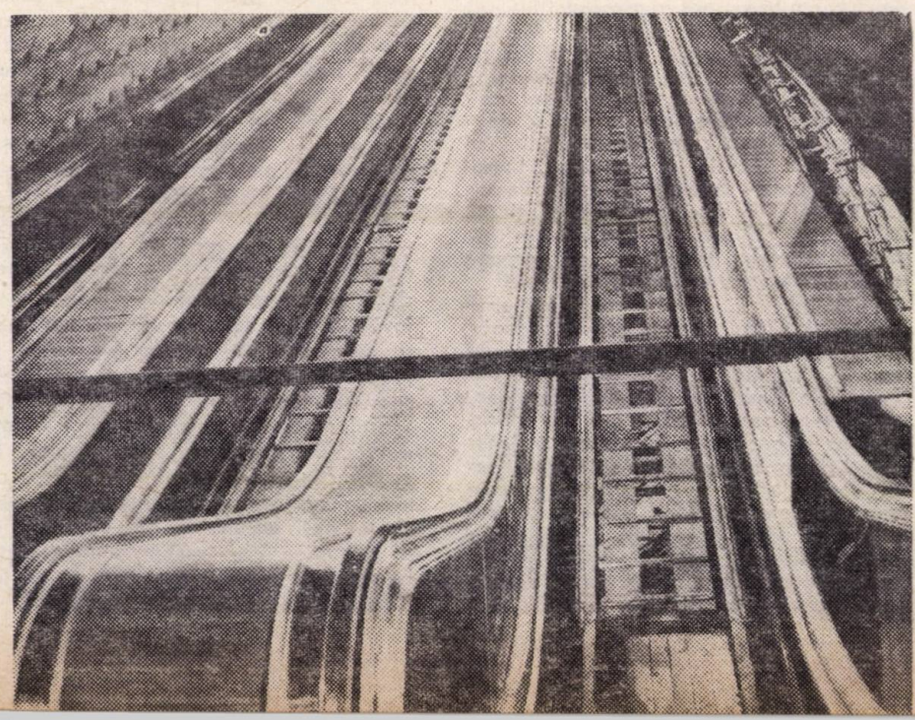

rate ale Pestei: gara de est, stadionul — cunoașteți capacitatea acestuia, 100 000 persoane —, piețele Blaha Luyza și Astoria, puncte de intersecție ale marilor bulevarde (de altfel, încă de cîțiva ani traversarea acestor piețe se face numai prin pasajele subterane). Privesc linia îngroșată pe hartă. Urmează stațiile Deak-ter și Kossuth-ter, ultima în apropierea parlamentului și a Galeriei Naționale. Mă gîndesc la numărul mare de turiști care vizitează zilnic aceste impresionante monumente de artă. O ușoară cotitură și... Dunărea. Traseul continuă însă imperturbabil. Numai că tunelul va coborî aici la 40 de metri sub albia fluviului. Iată-l, în sfîrșit, șerpuind victorios și subteran printre colinele Budei. Cealaltă linie, nord-sud, cu o lungime de 14 kilometri, se află actualmente în studiu. Realizarea sa constituie numai o problemă de timp și, bineînțeles, de investiții. Drumul îi este deschis. Obstacolele, care cîndva păreau de netrecut, au fost înlăturate.

— Vă referiți, probabil, la întreruperea lucrărilor în 1954 ?

— Da. S-a ridicat atunci problema apelor termale care ar fi putut invada tunelul. E adevărat că subsolul Budapestei conține zeci de asemenea izvoare. Pînza acestor ape se află însă la o adîncime de sute de metri. Nu ne-a fost ușor să învingem nici temerea unor eventuale deteriorări a clădirilor, unele cu o vechime de cîteva veacuri. Dar, după cum vedeți, toate s-au rezolvat cu bine. Acum muncim din răsputeri. Timpul nu ne îngăduie. Ne-am propus ca la 4 aprilie 1970, în cinstea celei de-a 25-a aniversări a eliberării țării, să punem în circulație prima parte a liniei de la Feher-ut la Deak-ter, adică aproape 7 kilometri, ultima parte rămînînd să fie terminată pînă în 1973. În afara celor 2 000 de muncitori permanenți ai șantierului, sînt antrenate în diferite operații de construcții sau finisare 31 de întreprinderi de specialitate. Se lucrează intens la instalarea scărilor rulante. Vor fi trei pentru fiecare stație. În acest domeniu, tehnicienii maghiari au elaborat un procedeu nou, practic. Scările sînt montate la suprafață într-un fel de dulap așezat pe piloni. Prin extragerea pămîntului de la bază, „dulapul" coboară singur la nivelul dorit. Se realizează astfel o însemnată reducere de timp și cheltuieli. Metoda noastră este bine apreciată și în străinătate. Chiar de curînd, de pildă, am găzduit o echipă de tehnicieni japonezi sosiți special pentru a se documenta în această problemă. La Feher-ut, stația de suprafață și începutul liniei metroului „mare", s-au și făcut primii pași... experimentali, cu un singur vagon.

— Ce sistem de construcție ați întrebuințat la metroul „mare"?

— Cel american cu trei tunele, folosit și în Uniunea Sovietică. Ni se pare cel mai practic. De altfel, acesta a fost adoptat și la noile linii ale metroului parizian.

Și stațiile ? Ele prezintă, după expresia tovarășului Balogh, un capitol din cele mai atrăgătoare. Cele 11 stații mari se prezintă, în album, strălucitoare, moderne, de o elegantă sobrietate, însoțite de explicații largi. Iluminație fluorescentă, plafonul de aluminium eloxat (luxo-flex), susținut de coloane zvelte de marmură colorată. Pentru fiecare stație, o altă culoare. Se importă special marmură roșie și neagră din U.R.S.S. și Italia. Marmura albă este folosită pentru pereții laterali. Cei mai buni decoratori maghiari au pregătit schițele mozaicurilor ornamentale.

Închei cu părere de rău interesanta convorbire cu tovarășul Balogh, mulțumindu-i pentru lămuririle date — împreună cu fotografiile ce îmi însoțesc reportajul — cu atîta solicitudine. În autobuz, caut un loc la fereastră. Străbat un cartier nou și cum nu prevăd alt prilej de a-l cerceta, caut să-i disting nu numai liniile generale, dar și fizionomia străzii, privită din mersul mașinii. Mă obsedează însă un afiș lipit pe colțul geamului. Parcă am cunoscut vagonul acesta creionat în galben. Exact. E metroul „mare" Se anunță deschiderea unor cursuri tehnice de 1-2 ani pentru pregătirea viitorilor conducători și dispeceri. Concurenților, între 21 și 30 de ani, le este necesară diploma de bacalaureat. Văzîndu-mă interesată în traducerea anunțului, călătoarea de lîngă mine adaugă cu satisfacție vădită : „S-au confecționat și modelele viitoarelor uniforme ale conducătorilor"...

...Plouă. Mă grăbesc spre hotel. În piața Blaha Luyza cobor prin pasajul subteran. La ieșire, trotuarul e aproape blocat de gardul înalt obișnuit șantierelor. Se lucrează. Bineînțeles, la metroul „mare".

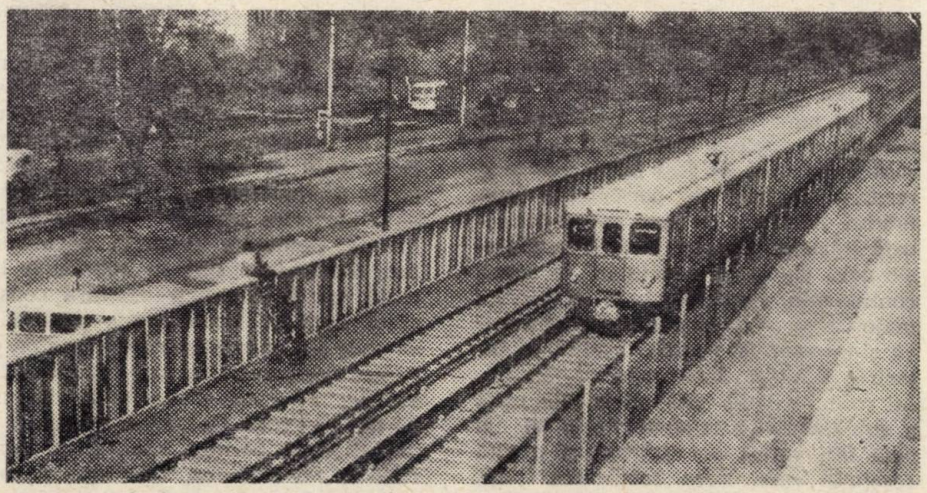

La Feher-ut, capătul liniei de metro și singura stație la suprafață, lucrările au fost terminate și se fac probele de circulație

◀ *Stațiile de metrou vor fi dotate cu scări rulante, așteptate cu nerăbdare, în special... de copiii Budapestei*

reflector

CANDIDAȚII ÎNFRÎNȚI AU DATORII...

„Cît costă să devii președinte al Statelor Unite ? Nu pot răspunde la această întrebare deoarece n-am fost niciodată ales. Vă pot spune însă cît costă să fii înfrînt în cursa prezidențială : 4 pînă la 5 milioane de dolari". Din această sumă, Eugene McCarthy mai datorează încă 2—300 000 dolari. O parte din bani vor fi acoperiți din fondurile celor care se vor strînge la adunările electorale în favoarea unor candidați pentru Congres, promotori ai unei politici față de Vietnam asemănătoare celei a lui McCarthy. El are intenția să ia cuvîntul la aceste mitinguri, deși contractul pe care l-a semnat pentru prezentarea campionatelor americane de base-ball în revista „Life" îi ocupă cea mai mare parte a timpului. O datorie mult mai mare : 3—3 500 000 de dolari a lăsat în urma sa Robert Kennedy. Cumnatul său, Stephen Smith, a luat inițiativa de a strînge de la prietenii politici ai senatorului asasinat suma necesară plătirii acestei restanțe a campaniei electorale.

...PERSPECTIVA UNOR NOI ÎNFRUNTĂRI

Este oare posibil ca, în 1970, Hubert Humphrey și Eugene McCarthy să se înfrunte din nou pe un teren electoral ? În orice caz, nu-i exclus. Dacă actualul vicepreședinte va fi înfrînt în alegerile prezidențiale, se presupune că în 1970 va încerca să dobîndească din nou un mandat de senator din partea statului său natal, Minnesota. Or, locul care va deveni disponibil în 1970 este cel al lui Eugene McCarthy care, se presupune, va încerca să-și reînnoiască mandatul.

...ȘI ANUMITE PLANURI

Guvernatorul statului New York, Nelson Rockefeller, ar accepta, într-o administrație Nixon, fie responsabilitatea Departamentului de Stat, fie pe aceea a Ministerului Apărării. Declarînd acest lucru într-un recent interviu, Rockefeller nu a exclus însă nici posibilitatea de a încerca să obțină pentru a patra oară un mandat de guvernator.

SUCCESORUL LUI DANIEL JOHNSON

Partidul Uniunea Națională s-a reunit miercurea trecută în clădirea parlamentului din Québec pentru a desemna pe succesorul provizoriu al defunctului Daniel Johnson. Alegerea s-a oprit, așa cum se prevăzuse, asupra ministrului justiției al provinciei Québec, Jean Jacques Bertrand, în vîrstă de 52 de ani. El va fi șef interimar al partidului și totodată prim-ministru al Québecului, pînă la convocarea, probabil peste 6 luni, a congresului extraordinar al partidului.

Jean Jacques Bertrand, bun prieten cu Daniel Johnson, a fost ales prima oară deputat al circumscripției Missisquoi în 1948. Ca și D. Johnson, J. J. Bertrand a devenit ministru în 1958. El s-a angajat să continue în linii mari politica lui D. Johnson.

La conferință : Barbara Castle, Roy Jenkins, George Brown și Wedgwood Benn

BLACKPOOL 1968

momente dificile la începutul unui an decisiv

„O trăsătură remarcabilă a conferințelor laburiste este aceea că desfășurarea lor nu corespunde așteptărilor" — spunea dna Jennie Lee, președinta partidului laburist, înainte de conferință. Pentru dna Lee au existat cu siguranță unele surprize ; este improbabil ca ea să se fi așteptat la invadarea sălii — în mijlocul cuvîntării sale prezidențiale, în prima zi — de către două grupuri protestatare distincte : mineri nemulțumiți de închiderea, în continuare a minelor nerentabile și, respectiv, biafrezi denunțînd livrările de armament către guvernul federal nigerian. Momentul sintetiza contestarea orientării guvernului atît în privința politicii economice cît și a unor atitudini din politica externă. Este ceea ce au făcut, în zilele următoare, delegații la a 67-a conferință laburistă, confirmînd de data aceasta așteptările observatorilor și temerile echipei guvernamentale.

Într-adevăr, caracteristica reuniunii de săptămîna trecută a partidului aflat la putere a fost deplina conformitate cu pronosticurile incomplet realizate în anii precedenți — care se refereau la numeroase înfruntări între conducerea laburistă și reprezentanții sindicatelor și organizațiilor din circumscripții. Așa cum era de așteptat, înfrîngerea de proporții în dezbaterea politicii economice nu a putut fi evitată nici prin elocvența lui Roy Jenkins — care a repurtat un anumit succes de stimă pentru claritatea expunerii și pentru sinceritatea, mai degrabă brutală, cu care a refuzat încă o dată să facă promisiuni — și nici prin aceea a Barbarei Castle — care a încercat să răspundă revendicărilor prin promisiuni de „participare" (această noțiune pare să fie la modă și în Anglia), invitînd sindicatele să participe la conturarea unei politici pentru vremea cînd actualul control asupra prețurilor și veniturilor nu va mai fi aplicat. Era insuccesul cel mai previzibil și dezbaterea pare să fi fost programată în prima zi a conferinței nu numai pentru a permite intervenția lui Roy Jenkins (așteptat în ziua următoare la Washington pentru o reuniune a F.M.I.), dar și pentru că se spera că ea va oferi o supapă suficientă nemulțumirilor și că următoarele zile vor decurge într-o atmosferă mai destinsă.

Nu a fost așa ; din nou profeții mai pesimiști au fost confirmați în așteptările lor, iar guvernul a trecut prin momente neplăcute. Este remarcabil faptul că urgența problemelor economice și sociale nu i-a făcut pe delegați să-și reducă exigența în examinarea politicii externe a guvernului. Așa a fost, de exemplu, atunci cînd mai multe rezoluții au adus în discuție probleme ale situației europene. Mai mult de 40 la sută din voturi au fost împotriva unei rezoluții propuse de conducerea partidului, rezoluție în care era dezaprobată intrarea trupelor străine în Cehoslovacia și, ca o concluzie, se cerea continuarea participării la N.A.T.O. ; majoritatea celor care au votat împotrivă și-au motivat poziția arătînd că întărirea N.A.T.O., instrument al războiului rece, nu li se pare concluzia justă a evenimentelor recente. Peste 40 la sută din voturi au sprijinit și o altă rezoluție care cerea retragerea din N.A.T.O. și, în general, abținerea de la orice acțiuni militare cu excepția acțiunilor aprobate de O.N.U. În sfîrșit, unei rezoluții cerînd reducerea neîntîrziată la jumătate a efectivelor britanice din R. F. a Germaniei nu i-au lipsit, pentru a fi aprobată, decît 163 000 de voturi dintr-un total de aproape 6 milioane. Toate acestea arată că o parte semnificativă a mișcării laburiste britanice consideră că este esențial să nu se facă pași înapoi pe calea destinderii în Europa și că politica blocurilor nu trebuie să fie reactualizată.

Alte două rezoluții au provocat jena cabinetului Wilson, aprobarea lor reprezentînd o dezavuare netă a politicii urmate pînă în prezent. Dacă vînzarea de arme către Nigeria va putea continua în ciuda votului de joia trecută, negocierile cu guvernul rebel de la Salisbury vor fi întrucîtva afectate de cererea expresă a majorității delegaților la conferință de a se „formula o nouă constituție rhodesiană al cărei text să nu fie prezentat pentru consultări guvernului rebel". Într-adevăr, la convorbirile de pe crucișătorul „Fearless" negociatorii britanici au, tocmai datorită rezoluției de la Blackpool, un spațiu de manevră limitat și Ian Smith (căruia dreapta din Frontul Rhodesian îi reproșează înclinarea spre compromis) are destule suspiciuni. Își va permite oare premierul Wilson să facă unele concesii, în contradicție cu intransigența manifestată de laburiști la conferința anuală ?

De fapt, întrebarea care se ridică în legătură cu noile convorbiri cu Smith, este valabilă și pentru întreaga orientare a politicii interne și externe a guvernului laburist. Cîtă vreme mai pot fi asumate riscurile unor măsuri nepopulare ? Și, în legătură cu conferința de la Blackpool, cîtă vreme mai pot fi ignorate sau sfidate deciziile pe care o majoritate a delegaților le adoptă, uneori ani la rînd ?

S-ar părea că principiul după care guvernul este acela care trebuie să guverneze va fi aplicat mai departe. Roy Jenkins a scăzut, din cei doi ani anunțați în primăvară, cele șase luni care au trecut și, fidel aritmeticii, a anunțat 18 luni de dificultăți ; Barbara Castle nu a anunțat nici o schimbare în politica de control a prețurilor și — mai ales — veniturilor ; Wilson a cerut ca „efortul să nu fie întrerupt la jumătate".

Dar premierul și colaboratorii săi nu au putut să nu observe eroziunea gravă provocată de indiferența la critici cu care au urmat unele măsuri impopulare. Fenomenul se constată la toate nivelurile. Simpatizanții laburiști stau acasă — și alegerile parțiale diminuează sistematic ponderea grupului parlamentar. Sindicatele sînt în rebeliune latentă, iar la reuniunea închisă consacrată situației financiare a partidului — unde s-a anunțat, nu surprinzător, că pentru fiecare liră a organizațiilor laburiste, aparatul conservator dispune de trei — Frank Cousins a remarcat că atunci cînd politica economică laburistă se va schimba, va crește și contribuția sindicatelor. În sfîrșit, la nivelul cel mai înalt se instalează o atmosferă de suspiciune, zvonurile referitoare la diverse comploturi împotriva liderului nu încetează de a fi o compo-

nentă a actualității. Despre ambițiile lui Roy Jenkins se vorbește de mult ; în ajunul conferinței de la Blackpool, deputatul laburist Norman Atkinson și-a impus prezența în prima pagină a ziarelor referindu-se la „mai multe ocazii în care Wilson a fost pus în minoritate în cabinet de un grup condus de (fostul ministru de finanțe) James Callaghan". Fostul ministru de externe Brown pare mai popular în partid de cînd nu mai face parte din guvern și este evident că situația îi convine.

În această situație, nici absența unui program mai constructiv și nici faptul că poziția liderului lor este încă și mai precară nu au determinat pînă în prezent reducerea avansului pe care, de la începutul anului, conservatorii îl înregistrează în sondajele de opinie publică. (Este totuși interesant de văzut ce va urma conferinței lor anuale care începe miercuri tot la Blackpool și care nu poate să nu scoată în evidență disensiunile din acest partid.) Cel mai pesimist pronostic l-a dat, în zilele congresului sindicatelor, Rey Gunter, fostul ministru al muncii, a cărui demisie a fost și ea efectul unor fricțiuni în cabinet ; vorbind unui ziarist, Gunter a apreciat că nici măcar o redresare economică, de natură să permită măsuri sociale generoase, nu ar reda alegătorilor încrederea în laburiști, deoarece amintirea „anilor grei" și acum promiși aproape ca o favoare, nu va dispare în fața unor succese în ultimul moment.

Există indicii că guvernul este conștient de acest pericol și încearcă să evite ireparabilul. Între aceste încercări se înscrie invitația, adresată sindicatelor de Barbara Castle, de a contribui la formularea politicii economice în etapa următoare. De asemenea, programul conținut de „manifestul la jumătatea mandatului" (redactat, cel puțin într-o primă formă de ministrul tehnologiei, Benn, și prezentat de George Brown), se referă la o redistribuire a veniturilor prin impozite care să permită măsuri sociale — este drept în deceniul următor. Să mai adăugăm că programul a fost prezentat ca un document susceptibil de îmbunătățiri și toată lumea a fost invitată să contribuie. Dar oricît de impresionantă ar fi această „participare" promisă pentru un viitor mai îndepărtat, guvernul nu poate fi scutit de opțiunea în fața căreia se va afla în toamna anului viitor, cînd politica de control a prețurilor și veniturilor va trebui repusă în discuție. Premierul a spus că „speră și intenționează" să renunțe la ea, dar „ar fi irresponsabil să se facă promisiuni încă de acum". Este însă improbabil ca această politică să devină mai populară în anul în care urmează ; abolirea ei ar fi condiția necesară, dacă nu întru totul suficientă, a infirmării pronosticurilor pesimiste ale lui Gunter. Așadar, momentul marilor hotărîri nu se situează în 1970, cînd guvernul își va pune problema datei alegerilor, ci în 1969, cînd va decide asupra politicii sale economice.

Mihai MATEI

Noi piese la dosarul PUEBLO

Marie — Claire Hermann

Echipajul de pe Pueblo, în fața ziariștilor, la conferința de presă. În primul plan, de la dreapta la stînga : comandantul navei, Lloyd M. Burcher, navigatorul E. Murphx, locotenentul Stephen Harris, specialist în misiunile de spionaj. În stînga, la masa presei, Marie-Claire Hermann (x), autoarea reportajului alăturat, pe care-l reproducem după „l'Humanité Dimanche"

Vă mai amintiți de „Pueblo", nava-spion înarmată americană, care a fost capturată la 23 ianuarie în apele teritoriale ale Republicii Populare Democrate Coreene, în timp ce îndeplinea misiuni de spionaj ?

Washingtonul a reacționat cu aroganță, cerînd înapoierea vasului și a echipajului, încercînd să intimideze guvernul R. P. D. Coreene prin trimiterea de vase de război gata să treacă la atac, printre care și port-avionul „Entreprise". Phenianul a răspuns că materialul găsit pe „Pueblo" dovedește clar natura misiunii pe care vasul o îndeplinea în apele coreene, că întreg echipajul a făcut mărturisiri și că acesta nu va fi eliberat decît în schimbul scuzelor oficiale ale Casei Albe.

Incidentul, care ar fi putut reaprinde războiul pe a 38-a paralelă, s-a încheiat printr-o situație penibilă pentru imperialismul american, care și-a retras vasele militare, mulțumindu-se cu publicarea cîtorva comunicate jenante. Cei 82 de oameni ai echipajului „Pueblo" au rămas în Republica Populară Democrată Coreeană, care și-a menținut ferm poziția.

■

Cu prilejul sărbătoririi celei de-a 20-a aniversări a Republicii Populare Democrate Coreene, la care au asistat numeroase delegații străine, ziariștilor li s-a propus o întrevedere cu marinarii de pe „Pueblo". Anunțarea acestei conferințe de presă a adus, cu promptitudine, la fața locului numeroși trimiși speciali ai ziarelor și agențiilor străine.

La 12 septembrie, o coloană de mașini pornea cu 80 de ziariști din lumea întreagă pentru a ajunge, după un număr de kilometri greu de evaluat, la o cotitură bruscă, unde un soldat arăta drumul. Mașinile s au aliniat într-un parking în fața unei clădiri noi cu două etaje, separată printr-un teren de sport de o clădire mai joasă cu un singur etaj mărginit de un lung balcon. Era locul ales pentru întîlnirea presei cu echipajul de pe „Pueblo".

Studiasem toți destul de atent interogatoriile, declarațiile membrilor echipajului, pentru a nu mai spera să aflăm mult mai mult. Ni se prezenta totuși ocazia de a găsi un răspuns la unele întrebări.

Comportarea echipajului de pe „Pueblo" punea într-adevăr multe probleme umane. Primul element de netăgăduit a fost mulțimea de dovezi care a căzut în mîinile autorităților nord-coreene o dată cu capturarea navei „Pueblo". Marinarii americani au recunoscut că, după ce inițial au încercat să-și nege activitatea, au trecut, apoi, la mărturisiri deoarece nu avuseseră timp să distrugă documentele. Firește, mai aveau posibilitatea să refuze a răspunde la interogatoriul de identitate și, în general, să refuze a vorbi... dar ei erau 82. Au fost tratați mai mult decît corect : asupra acestui punct sînt unanim de acord. Îi acuzau, însă, faptele și dovezile. Totuși, scuzele, pe care toți le-au exprimat cu prisosință, erau oare sincere ?

Timp de cinci ore, sub lumina flash-urilor, în uruitul camerelor de televiziune și film, al magnetofoanelor, în zumzetul traducătorilor de diferite limbi, i-am observat mai mult decît atent. În măsura în care îți poți forma o opinie într-un domeniu atît de di-

→

ficil, credem că am reuşit să distingem trei categorii : cei care cred că interesul lor nu poate fi decît servit de justele cereri ale R. P. D. Coreene, dar a căror căinţă nu merge mai departe de vîrful buzelor ; cei care ar spune orice numai să-şi revadă familiile şi a căror stare de spirit oscilează între tristeţe şi descurajare ; în sfîrşit, cei care au luat cunoştinţă în mod real de faptul că a veni să spionezi un popor curajos, paşnic şi muncitor, care nu ameninţă cu nimic S.U.A., este o treabă murdară de care trebuie să-ţi fie ruşine şi pe care nu poţi decît să regreţi că ai făcut-o.

De mai mult de opt luni, marinarii de pe „Pueblo" sînt în R. P. D. Coreeană. Ei au prezentat, în mai multe rînduri, scuzele publice care le-au fost cerute. Guvernul din Phenian s-a angajat să-i elibereze în schimbul recunoaşterii oficiale a faptelor şi al cererii de scuze de către S.U.A. Casa Albă s-a găsit în faţa unei alternative clare. Fie să-i abandoneze pe cei 82 de soldaţi care n-au făcut altceva decît să se supună ordinelor contra-amiralului Franck Johnson ; în acest caz, marinarii ştiu că procesul va avea loc şi că unii dintre ei riscă pedeapsa cu moartea, iar alţii grele pedepse cu închisoarea ; fie să se dea satisfacţie guvernului nord-coreean. Dar — dincolo de faptul că nu e niciodată plăcut pentru o ţară, al cărei orgoliu e fără margini, să recunoască faptul că a violat codul internaţional şi şi-a spionat vecinii cu scopul de a pregăti declanşarea unui nou război — mai există şi o complicaţie diplomatică : refuzul încăpăţînat al Washingtonului de a recunoaşte guvernul Republicii Populare Democrate Coreene. Actul oficial pe care le-ar reprezenta scuzele cerute ar fi primul pas spre o recunoaştere „de jure" a R. P. D. Coreene, idee pe care Washingtonul o respinge.

Pe „Pueblo", căpitanul, ofiţerii şi subofiţerii săi erau absolut la curent cu misiunea încredinţată locotenentului Harris şi celor 30 de oameni ai săi, recrutaţi în şcolile de spionaj din S.U.A. (dintre aceştia, cîţiva vorbeau limba coreeană) ; dar existau pe vas şi marinari, mecanici, care probabil nu înţelegeau mare lucru din operaţiile cu care se îndeletnicea „Pueblo".

Comandantul Lloyd Burcher a confirmat că la 5 ianuarie a primit instrucţiuni directe de la amiralul Franck Johnson ; el ne explică împrejurările în care a fost capturată nava „Pueblo" : „Eram în misiune de două ore şi jumătate, cînd patrulele nord-coreene au apărut şi ne-au somat să ne predăm. Am încercat să trec dincolo ; coreenii au procedat la cea de-a doua somaţie. Focul a fost deschis şi de o parte şi de cealaltă ; unul din oamenii mei a fost ucis şi mai mulţi răniţi. Am fost capturaţi la un punct situat destul de adînc în interiorul apelor teritoriale nord-coreene. Sîntem conştienţi că un astfel de spionaj este un fapt absolut inacceptabil pentru orice popor şi orice naţiune..."

Locotenentul Stephen Harris era ofiţerul de informaţii care conducea echipa de 30 de oameni specializaţi în spionaj ; el depindea direct de comandantul şef al Flotei Pacificului şi de Forţele navale ale S.U.A. în Japonia. El declară : „După capturarea noastră, mi-am dat seama cît de rău este ceea ce am făcut, căci e evident pentru lumea întreagă că Republica Populară Democrată Coreeană nu a avut niciodată intenţia de a ataca Statele Unite care se găsesc la mii de mile depărtare. Fiecare ţară are dreptul să-şi apere cu forţa armată apele sale teritoriale. «Pueblo» făcea spionaj, iar Republica Populară Democrată Coreeană şi-a exercitat acest drept capturînd-o. Cu siguranţă că S.U.A. nu ar fi procedat altfel într-o situaţie asemănătoare !" Mai mulţi ofiţeri şi subofiţeri elogiază tratamentul uman de care beneficiază şi corectitudinea autorităţilor nord-coreene.

Comandantul explică presei cît de dureroasă a fost pentru oamenii săi această detenţiune de opt luni şi consideră că guvernul S.U.A. este obligat moralmente să recunoască responsabilitatea pe care a asumat-o ordonînd misiunea navei „Pueblo". Au fost amintite în cîteva rînduri „raţiunile politice" pe care Administraţia Johnson le-ar putea invoca pentru a întîrzia demersurile cerute de R. P. D. Coreeană, dar tocmai pentru că spionajul este foarte sever judecat în America, ei consideră inadmisibil ca propriul lor guvern să-i abandoneze într-o astfel de situaţie. Îşi expun în termeni simpli cazurile lor individuale : soţia, copiii, mama, logodnica îi aşteaptă şi întreprind mereu demersuri zadarnice. Într-o atmosferă încărcată, comandantul face — la sfîrşitul a cinci ore de interviu — o declaraţie patetică : „Dacă guvernul nostru — care are deplina responsabilitate a ordinelor date soldaţilor şi marinarilor săi, aceştia neavînd altă vină decît de a le fi îndeplinit — îi abandonează, atunci procesul va avea loc şi va aduce pentru cîţiva dintre noi pedeapsa capitală, iar pentru alţii o lungă detenţiune. În calitate de comandant am cea mai mare parte de responsabilitate în actele imputate echipajului «Pueblo» ; mulţi din oamenii mei au însă 20 de ani şi n-au cunoscut încă viaţa ; ei nu pot fi pedepsiţi pentru partea lor de responsabilitate care, pentru mulţi, e foarte mică... Guvernul nostru trebuie să pună capăt cît mai repede unei situaţii care este dramatică pentru mulţi dintre noi şi familiile noastre".

Există un cod al onoarei, un respect al oamenilor, al demnităţii şi al vieţii lor, pe care cei de la Washington îl ignoră. Aceasta e concluzia la care am ajuns la capătul acestor penibile lungi cinci ore.

Am putut vizita camerele în care trăiesc aceşti oameni, sălile de mese unde mănîncă, i-am văzut în cadrul unde locuiesc. Le-ar fi fost foarte uşor să ia pe unul dintre noi de o parte şi să renege ceea ce spuseseră, invocînd constrîngerea... Nici unul n-a făcut-o. Era în ochii lor privirea celor care se simt părăsiţi în voia soartei şi cînd maşinile au pornit din nou pe drumul mărginit de cîmpuri de orez, simţeam în noi un profund dezgust pentru oamenii care-i trimiseseră în misiunea de spionaj.

reflector

„MAGDALA" — SUPREMAŢIE EFEMERĂ

De curînd, a plecat în prima sa cursă cel mai mare petrolier din lume, „Magdala", de construcţie franceză.

Cîteva date asupra acestui gigant plutitor, produs al constructorilor de la Saint Nazaire, vor completa imaginea din fotografia alăturată. Vasul măsoară 325 m în lungime şi poate transporta 250 000 tone încărcătură. Întregul personal de deservire numără doar 27 de oameni, dintre care 10 ofiţeri, 11 mateloţi şi 6 oameni din serviciul de administraţie. Încărcătura pe care o aduce la fiecare călătorie din golful Persic în Europa ar fi suficientă acoperirii necesarului de combustibil pentru un avion „Caravelle" care ar efectua de 30 de ori înconjurul lumii, plus 360 000 butelii de aragaz, consumul zilnic de motorină al Pieţei comune, plinul a 1 500 000 de automobile de 7 CP, importante cantităţi de gazolină şi alte subproduse, toate la un loc. Durata umplerii cisternelor este de numai 20 de ore, iar viteza de navigaţie 17 noduri (31 km/h). Vasul, echipat cu două turbine (28 000 CP), are o elice unică de 8,80 m în diametru.

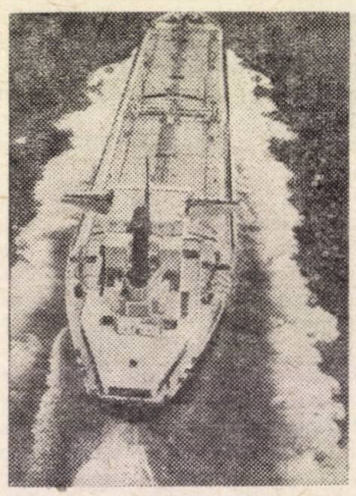

Construcţia petrolierului a durat aproape doi ani şi a costat 7 miliarde de franci. Se consideră, însă, că aceste cheltuieli vor fi relativ repede amortizate datorită uriaşei capacităţi a cisternelor, cheltuielilor de întreţinere reduse, precum şi gradului ridicat de automatizare. Costul pentru transportul unei tone de petrol este de numai 13 franci, faţă de 22 de franci cît costă pe un petrolier mijlociu. Şi aceasta, în ciuda faptului că „Magdala", neputînd trece prin Canalul de Suez, datorită pescajului său mare (19 m), este obligat să ocolească pe la Capul Bunei Speranţe şi deci să-şi dubleze ruta.

Petrolierul „Magdala", această veritabilă uzină ultramodernă, deţine astăzi supremaţia în lume. Dar această supremaţie este efemeră. De curînd, la Yokosuka, a fost lansat la apă un petrolier japonez de 312 000 tone, cu o lungime de aproape 350 m. În Franţa este în studiu construcţia unui petrolier de 500 000 de tone, în Japonia se preconizează unul de 800 000 de tone, iar specialiştii norvegieni prezic o navă de 1 300 000 de tone !

Proiecte de dinamizare a economiei

Viena. Aspect din sala congresului Partidului social-democrat austriac

De la trimisul nostru la Viena, Radu Vasiliu

Toamna s-a instalat din Tirol pînă la Viena, învăluind într-o lumină precrepusculară pădurile presărate cu pete arămii, satele și burgurile patinate, care dau Austriei un aer de statornicie, dacă nu de încremenire, dezmințit însă ici și colo de prezența construcțiilor noi — hale industriale sau clădiri de locuit.

Pe Ring, palele vîntului îți așternt în cale frunze veștede, semne tot mai numeroase ale toamnei. Priveliștea îți ia ochii și te-ar ispiti să uiți zvonul și preocupările Vienei moderne, dacă privirea nu ți s-ar opri deodată asupra unei foi de hîrtie tipărită, lipită pe geamul vitrinei pe lîngă care treceai. Nu e o reclamă, ci un manifest adevărat, deși „sui generis". Sui generis deoarece cuprinsul lui nu se referă la vreo arzătoare problemă politică în legătură cu care cetățenii sînt chemați la o mare adunare unde tribunii vor rosti discursuri pasionate. Modestul „manifest", semnat de persoane mai mult sau mai puțin notorii, atrage atenția celui care îl citește asupra necesității de a se lua măsuri urgente pentru dezvoltarea activității industriale și a comerțului exterior al Austriei. Lectura lui te introduce dintr-o dată în miezul preocupărilor autumnale ale cercurilor politice și de afaceri austriece.

O dezbatere mai veche, dar intensificată cu ocazia recentului congres al partidului social-democrat, se desfășoară actualmente în jurul perspectivelor și opțiunilor economice ale țării. Pentru aproape toată lumea, un lucru este cert : economia austriacă are nevoie de un „nou val de industrializare". Cercetările și analizele efectuate, ca și rezultatele activității în industrie, comerț și alte ramuri, o atestă. Prin ce mijloace, cu ce metode ?

Răspunsul la această întrebare naște o controversă care, după unele păreri, ar fi mai mult verbală decît de esență. Pentru socialiști, soluția n-ar putea fi alta decît adoptarea unei politici analoge celei practicate de social-democrația suedeză. Noul val de industrializare trebuie să se realizeze, după părerea lor, paralel cu creșterea standardului de viață al cetățenilor și cu ameliorări de ordin social.

Pentru populiști, partid de guvernămînt, acțiunea trebuie dusă pînă la capăt, utilizîndu-se, cu o digitație cît mai dibace, pîrghiile clasice ale economiei de piață și stimulii puși la dispoziție de stat. Dar, după cum rezultă din măsurile recente, conjugate cu noul buget al țării, corecturi apreciabile trebuie aduse raportului dintre consum și producție. Un deficit bugetar de 9 miliarde șilingi, dezechilibrul balanței de plăți, imperativul creșterii investițiilor tocmai în vederea transpunerii în viață a noului val de industrializare au determinat laolaltă sporirea unor impozite și taxe.

În ultimă instanță, după cum ne relatau unii interlocutori austrieci, problema este cea a amplificării surselor de dezvoltare. Sînt trebuincioase capitaluri. În unele sectoare, industrializarea este considerată insuficient de competitivă, aspect care explică apariția manifestului despre care pomeneam la începutul acestei corespondențe. Structurile industriei, cu tot saltul pe care economia Austriei l-a realizat în perioada postbelică, nu sînt încă adaptate la condițiile concurențiale impuse de piața occidentală, către care ar dori să îndrepte în primul rînd economia acel curent de opinie reprezentat de oameni de afaceri și de diverse grupări politice.

Din păcate, ni se sublinia, problema mijloacelor financiare continuă să fie, cel puțin parțial, deschisă, întrucît marii posesori de capitaluri din străinătate se arată deocamdată rezervați. Or, pentru ca resursele proprii să fie mobilizate, întrunirea unui număr de condiții este necesară, dintre care cea mai puțin ispititoare nu este numai politica de austeritate. Rezervele de creștere economică, împuținate pretutindeni în Occident de cîtva timp, rămîn, în etapa actuală, schimburile, buna administrare a veniturilor, dezvoltarea cercetării științifice și tehnologice. „Anschluss-ul" cu economia vest-europeană, cum este denumită aci operația de întrepătrundere despre care pomeneam înainte, ridică însă nu numai probleme de politică economică, dar și de politică propriu-zisă.

Mai există o rezervă, concentrarea, asupra căreia s-ar fi oprit studiul unor specialiști americani. Aceștia ar preconiza mărirea gradului de concentrare a întreprinderilor, ca una din metodele fundamentale ale procesului de restructurare industrială. Este interesant de notat că, potrivit unor statistici, marea producție (unități cu mai mult de 500 muncitori) deține încă un loc relativ mic în ansamblul produsului național brut. Un puternic sector industrial de tip (impropriu numit totuși) artizanal face problema restructurării deosebit de spinoasă. La aceasta se adaugă faptul că o bună parte din marile întreprinderi sînt administrate de stat, ceea ce naște alte controverse, unii fiind de părere (ce-i drept, cu moderație) că sectorul respectiv trăiește prea mult din subvențiile bugetului. Cu toate că și guvernamentalii, și opoziția, și oamenii de afaceri reclamă mai multe investiții, unele păreri exprimate în presa vieneză consideră că fondurile de stat atribuite în noul buget s-ar fi micșorat. Pe de altă parte, Institutul de Cercetări Economice anunță recent, prin glasul directorului său, că în prima jumătate a acestui an s-a investit cu 2 la sută mai puțin decît în perioada corespunzătoare a anului trecut.

Semnele unei dileme par să se contureze în acest domeniu, în măsura în care părțile antrenate în dezbateri nu sînt de acord cînd este vorba de fermitatea procedeelor : o reconversiune energică — chiar dacă efectele dureroase se vor transforma într-o operație chirurgicală — sau una „au ralenti", care să-i amortizeze efectele.

Apariția toamnei, sezonul reluării activității și al relansărilor în economiile occidentale, a adus pe primul plan al actualității austriece preocupările pentru conjunctură, cu atît mai mult cu cît, după cum am văzut, elementele care ascut problemele par să se fi acumulat în proporție serioasă. O statistică dată recent publicității indică încetinirea ritmului de creștere a produsului național brut în ultimii trei ani, iar prevederile de viitor sînt foarte circumspecte.

Nevoia de dinamizare își exercită presiunea tot mai insistent. În pofida controverselor, acordul asupra esenței există : viziunea de perspectivă a participanților la dezbatere sortește demolării, în orice caz și indiferent de tactică, redutele structurilor încă neadaptate economiei moderne.

Viena, 9 octombrie

Arma încercată a comuniștilor

În numărul său din 7 octombrie, ziarul „Pravda" publică un editorial pe marginea comunicatului Comisiei pregătitoare a Consfătuirii internaționale a partidelor comuniste și muncitorești, ale cărei lucrări au avut loc recent la Budapesta. „Un ecou larg, viu — se spune în articol — au stîrnit în întreaga lume rezultatele ședinței grupului de lucru și Comisiei pentru pregătirea Consfătuirii internaționale a partidelor comuniste și muncitorești. După cum rezultă din comunicatul dat publicității, la aceste ședințe au luat parte reprezentanți a 58 de partide comuniste și muncitorești. Într-o atmosferă liberă, tovărășească, a avut loc discutarea problemelor legate de Consfătuirea internațională a partidelor frățești. La ședința reprezentanților mișcării comuniste internaționale a fost discutată numai problema privind consfătuirea. Participanții la Comisia pregătitoare au confirmat în unanimitate necesitatea consfătuirii în scopul realizării sarcinilor luptei împotriva imperialismului în etapa contemporană și pentru unitatea de acțiune a partidelor comuniste și muncitorești, a tuturor forțelor antiimperialiste".

„Participanții la întîlnirea de la Budapesta — se spune în continuare în articol — au demonstrat o dată mai mult că partidele comuniste și muncitorești sînt conștiente de răspunderea lor în fața popoarelor, înțeleg necesitatea vitală a întăririi unității rîndurilor lor, ale tuturor forțelor antiimperialiste în lupta împotriva imperialismului, împotriva politicii lui agresive". „Experiența îndelungată a luptei de clasă i-a învățat pe comuniști că vor îndeplini cu atît mai mult succes rolul de avangardă politică a maselor populare, cu cît vor strînge mai tare rîndurile lor pe baza încercată, verificată de viață, a marxism-leninismului, a internaționalismului proletar", scrie „Pravda". „Participanții la Comisia de pregătire, relevă articolul, au considerat util să se analizeze din nou problema privind data convocării Consfătuirii internaționale și pregătirea ei viitoare, să desfășoare în această problemă consultări cu comitetele lor centrale și să convoace sesiunea următoare a Comisiei de pregătire, la 17 noiembrie, la Budapesta".

După ce arată că hotărîrea partidelor comuniste participante la lucrările de la Budapesta de a convoca o nouă consfătuire, de a o pregăti în modul cel mai bun, constituie o mărturie a dorinței lor de unitate pe baza marxism-leninismului, „Pravda" scrie: „Unitatea a fost întotdeauna arma puternică a comuniștilor, a tuturor revoluționarilor în lupta împotriva imperialismului și reacțiunii, pentru realizarea idealurilor superioare ale mișcării muncitorești... Unitatea de acțiune a comuniștilor pe arena internațională va permite să se realizeze mai bine și mai rapid posibilitățile acumulate de toate detașamentele revoluționare pentru ofensiva împotriva imperialismului. O asemenea unitate de acțiune va permite să se dea riposta cea mai eficientă încercărilor forțelor reacționare de a frîna procesul revoluționar".

În interesul unității

În legătură cu lucrările Comisiei pregătitoare de la Budapesta, Enrico Berlinguer a făcut ziarului „L'Unità" o declarație în care subliniază: „Considerăm în ansamblu just și cu spirit de răspundere acordul încheiat la Budapesta în urma unor convorbiri complexe și dificile dintre reprezentanții tuturor partidelor sosite la această întrunire. După cum se știe, acordul prevede, pe lîngă reconfirmarea de principiu a necesității unei conferințe internaționale a partidelor comuniste și muncitorești, suspendarea temporară a lucrărilor sale pregătitoare cu scopul de a se permite conducerilor și comitetelor centrale ale partidelor interesate, înainte de apropiata întîlnire de la 17 noiembrie, să reexamineze problemele referitoare la perioada în care va putea fi convocată conferința și felul în care va fi pregătită aceasta.

Aceste concluzii corespund, în esență, pozițiilor și propunerilor pe care le-a prezentat și partidul nostru, fapt care reflectă condițiile actuale existente în relațiile dintre partide și, după părerea noastră, sînt în interesul întregii mișcări muncitorești și comuniste internaționale.

În ceea ce ne privește, linia noastră de conduită s-a inspirat din două necesități fundamentale. Înainte de toate, noi credem că trebuie înlăturată cît mai curînd posibil situația anormală creată în Cehoslovacia de prezența trupelor celor cinci țări și de limitarea impusă exercitării depline a suveranității și autonomiei organelor cehoslovace de stat și de partid. Aceasta este poziția care am prezentat-o și la Budapesta în cadrul întîlnirilor și convorbirilor pe care le-am avut cu reprezentanții altor partide.

În același timp, este necesar să acționăm pentru a evita ca divergențele apărute în mișcarea noastră să devină mai profunde. Este vorba de a afirma un sistem de relații între partide care să permită, chiar și treptat, înlăturarea acestor divergențe și care, în orice caz, să nu împiedice unitatea de acțiune comună și totdeauna indispensabilă împotriva imperialismului în vederea acelor obiective de luptă care pot și trebuie să fie comune".

În continuare, Enrico Berlinguer a spus: „Întîlnirile și convorbirile pe care le-am avut la Budapesta cu reprezentanții celorlalte partide ne-au confirmat că această sarcină nu este simplă, ea cere o muncă dificilă și complexă și, din această cauză, lăsînd la o parte situația actuală existentă în Cehoslovacia, noi am susținut că sînt necesare examinarea ulterioară și noi consultări asupra problemelor legate de convocarea și pregătirea conferinței.

Această poziție a noastră nu are nimic de a face cu o atitudine de dezangajare și de izolare. Dimpotrivă: noi ne propunem să intensificăm întreaga noastră activitate internațională, participînd cu maximă angajare la dezbaterea problemelor politice și ideologice apărute în mișcarea noastră și dezvoltînd contactele noastre, fără nici o excepție, cu toate partidele comuniste și muncitorești și cu celelalte forțe progresiste și revoluționare. Am acționat întotdeauna și continuăm să acționăm pentru solidaritatea internațională, respectînd deplin autonomia fiecărui partid.

Organelor conducătoare ale partidului nostru le revine sarcina de a aprecia concluziile întîlnirii de la Budapesta și actuala situație și de a defini linia și direcțiile activității noastre ulterioare internaționale".

Blagoi Popov

Vasil Tanev

Gheorghi Dimitrov rostind ultimul cuvint în apărare

pe urmele istoriei

Procesul incendierii Reichstagului

Ion Babici
doctor în istorie

Cu cîteva luni în urmă, am cunoscut pe unul dintre acuzaţii în procesul incendierii Reichstagului, Blagoi Popov, vechi militant revoluţionar bulgar, care a încetat din viaţă zilele trecute. Relatările sale şi consultarea unor documente ale vremii ne-au prilejuit rememorarea cîtorva momente ale mascaradei judiciare de acum 35 de ani : procesul de la Leipzig.

Seara zilei de 27 februarie 1933 a oferit berlinezilor un spectacol violent. În Königsplatz ardea Reichstagul. Sub privirile mirate, înspăimîntate, ale populaţiei, flăcările mistuiau năpraznic totul. Incendiatorii, cîţiva membri ai batalioanelor de asalt (S.A.), aleşi cu grijă de către căpeteniile celui de-al III-lea Reich, au dispărut la sfîrşit — conform planului stabilit — în cel mai desăvîrşit secret.

Locotenentul Lateit şi inspectorul Scranowitz care au sosit la faţa locului, însoţiţi de poliţişti, n-au descoperit în incinta parlamentului decît un tînăr pe jumătate dezbrăcat, cu părul răvăşit, plin de sudoare. Cu o privire stranie, acesta a ridicat mîinile şi s-a predat poliţiştilor în sala Bismarck, fiind dus imediat la prefectura poliţiei din Alexanderplatz. Tînărul — un om descompus şi declasat, despre care în mod tendenţios s-a spus că era membru al partidului comunist, împlinise în ianuarie 24 de ani şi se numea Marinus Van der Lübbe, fiind de origine olandez.

Din momentul în care izbucnise focul, posturile de radio hitleriste difuzară vestea că Reichstagul ar fi fost incendiat de comunişti. Înainte chiar de a se face ancheta, oficialităţile fasciste ştiau „exact" că „vinovaţii" erau doar comuniştii. Afişe mari cu litere de o şchioapă anunţau că pe capul complicilor lui Van der Lübbe se oferea un premiu de 20 000 de mărci.

Incendierea clădirii parlamentului a reprezentat semnalul pentru dezlănţuirea unei represiuni sălbatice împotriva tuturor elementelor democratice din Germania şi, în primul rînd, împotriva comuniştilor. Preşedintele grupului parlamentar comunist, Ernst Torgler, s-a prezentat, din proprie iniţiativă, a doua zi, la poliţie pentru explicaţii şi a fost arestat sub acuzaţia de complicitate la incendierea Reichstagului. În aceeaşi zi, s-au emis aşa-zisele „legi excepţionale" în scopul asigurării „securităţii poporului şi statului". Decretul draconic prin care erau anulate drepturile constituţionale fundamentale a fost semnat de preşedintele von Hindenburg şi contrasemnat de cancelarul Hitler, de ministrul de interne, Frick, şi de ministrul de justiţie, dr. Gürtner.

La 9 martie 1933, ca urmare a unui denunţ provocator, poliţia a organizat o descindere la restaurantul „Bayernhof" de pe Potsdamerstrasse pentru arestarea unor străini „suspecţi". În local luau masa trei revoluţionari bulgari, aflaţi la acea dată în Germania : Gheorghi Dimitrov, conducător al Partidului Comunist Bulgar, militant de seamă al mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale, Blagoi Popov şi Vasil Tanev, activişti ai Partidului Comunist Bulgar.

„Era pe la orele 11 — îşi amintea Blagoi Popov. Servisem tustrei masa, achitasem nota de plată şi ne îndreptam spre ieşire, cînd am fost reţinuţi de către poliţie. În cursul cercetărilor, am aflat că motivul formal al arestării noastre a fost declaraţia făcută de chelnerul Helmer, membru al partidului nazist, care a spus că ne-ar fi văzut împreună cu Van der Lübbe, pe care nici nu-l cunoşteam. La proces, poliţiştii au susţinut această versiune. Gheorghi Dimitrov se afla în momentul incendierii Reichstagului la München. Vasil Tanev, care sosise în capitala Germaniei de cîteva zile şi nu ştia nemţeşte, a vizionat în acea seară împreună cu mine un film. Cu toate că n-aveam nici unul vreo legătură cu incendierea parlamentului german, am fost întemniţaţi şi incluşi pe lista «complicilor» lui Van der Lübbe. Astfel am ajuns să figurăm ca acuzaţi în procesul de la Leipzig. Am stat închişi mai întîi la prefectura poliţiei din Berlin, fiind transferaţi, după 28 martie 1933, la închisoarea preventivă Moabit din acelaşi oraş, unde am rămas în celule separate pînă la deschiderea procesului. Izolaţi de lumea exterioară, am fost ţinuţi zi şi noapte în lanţuri, torturaţi şi maltrataţi, în scopul frîngerii puterii de rezistenţă".

Provocarea hitleriştilor şi toate actele lor barbare au stîrnit o puternică indignare în rîndurile opiniei publice mondiale. Milioane de oameni cinstiţi din toate ţările şi-au exprimat, sub variate forme, solidaritatea militantă cu cei arestaţi, cerînd eliberarea lor grabnică din închisoare. Alături de muncitori, s-au ridicat în apărarea victime-

→

lor terorii fasciste, intelectuali, țărani, bărbați și femei, vîrstnici și tineri, oameni de diferite convingeri politice, ideologice și filozofice. Intelectuali de prestigiu ca Romain Rolland, Henri Barbusse, André Malraux, Heinrich Mann, Petre Constantinescu-Iași și mulți alții au susținut ferm nevinovăția revoluționarilor întemnițați.

La Paris, s-a format o Comisie internațională de anchetă asupra incendierii Reichstagului, alcătuită din juriști de mare prestigiu. Rezultatele cercetărilor Comisiei au fost publicate în mai multe limbi, inclusiv în românește, sub titlul : „Cartea brună despre incendierea Reichstagului și teroarea hitleristă". Datele și faptele prezentate în „Cartea brună" dovedeau completa nevinovăție a acuzaților. Cartea înfățișa un tablou veridic al terorii din Germania și sublinia că adevărații incendiatori ai parlamentului erau naziștii. Documentele editate au dat Comisiei posibilitate să organizeze între 14 și 20 septembrie 1933, la Londra, un contraproces. Comisia internațională de la Londra avea în frunte pe cunoscutul avocat englez Denis Nowel Pritt, consilier al Coroanei, și era formată din Gaston Bergery (Franța), Branting (Suedia), Moro-Giafferi (Franța), Arthur Hays (S.U.A.), Pierre Vermeulen (Belgia) și alții.

La sfîrșitul dezbaterilor, a reieșit clar că Marinus Van der Lübbe făcea parte dintre incendiatori, dar că nu fusese decît un instrument al fasciștilor. Comisia a stabilit netemeinicia învinuirilor aduse lui Dimitrov, Popov, Tanev și Torgler, arătînd că principalul criminal era însuși Göring. Însărcinatul cu afaceri ad-interim al României la Londra scria, la 21 septembrie 1933, în raportul adresat ministrului afacerilor externe, Nicolae Titulescu : „Concluziile Comisiei de anchetă a incendierii Reichstagului au fost împărtășite publicului aseară". Referindu-se la constatările Comisiei, expuse de D. N. Pritt, raportul sublinia : „Argumentele au făcut impresiune față de asistență".

La vasta mișcare de solidaritate internațională cu acuzații din procesul de la Leipzig și-au adus contribuția activă masele populare, cercurile largi democratice și progresiste din România.

În timpul desfășurării procesului, la 1 octombrie 1933, C.C. al P.C.R. a trimis lui Gh. Dimitrov un înflăcărat salut în care erau exprimate cele mai sincere sentimente de solidaritate ale proletariatului român. În salut se spunea printre altele : „Comitetul Central al Partidului Comunist din România, în numele partidului comunist care duce munca sa revoluționară în condițiile unei terori sîngeroase, în numele maselor muncitoare din România și al eroicilor muncitori ceferiști, care cu sacrificiul vieții lor luptă contra exploatării și terorii dictaturii burghezo-moșierești din România — îți trimite, tovarășe Dimitrov, ție și celorlalți tovarăși arestați, un călduros salut revoluționar și asigurarea solidarității în lupta pe care tu în special o duci la bara celei mai odioase justiții de clasă, contra fascismului". („Scînteia", nr. 14 din noiembrie 1933).

În fața Legației și a consulatelor germane din București și Cluj au avut loc nenumărate manifestații de simpatie cu revoluționarii întemnițați. La chemarea Partidului Comunist Român, docherii din porturile Constanța, Galați, Brăila etc. au refuzat să încarce și să descarce vapoarele aflate sub pavilion hitlerist, cerînd eliberarea imediată a celor arestați. În ajunul procesului, Comitetul național antifascist a dat publicității un document „pentru demascarea adevăraților incendiatori ai Reichstagului", în care se arăta : „Comitetul național antifascist, luînd cunoștință de fixarea din partea guvernului hitlerist a procesului așa-zișilor incendiatori ai Reichstagului, fiind în posesia documentelor care dovedesc această monstruoasă și ridicolă înscenare, se alătură protestelor hotărîte exprimate în toată lumea prin zecile de mii de intelectuali și milioanele de muncitori de toate convingerile politice (...), cere punerea în libertate imediată a celor implicați pe nedrept în proces".

„După îndelungate cercetări — povestea cu emoție Blagoi Popov — la 21 septembrie 1933 a început procesul în fața Secției a IV-a penale a Curții Supreme a Reichului, care-și avea sediul la Palatul Justiției din Leipzig. Timp de șase luni, fasciștii au ticluit acuzații după acuzații împotriva noastră, au pregătit martori mincinoși și provocatori. Cu toate acestea, dezbaterile aveau să-i scape președintelui, dr. Bünger, de sub control, datorită intervențiilor curajoase ale lui Dimitrov, tribunalul fiind nevoit să solicite în aceste condiții sprijinul nemijlocit al lui Göring și Goebbels. Totul a fost, însă, în zadar. Calomnia fascistă despre incendierea clădirii parlamentului de către comuniști se spulberase. După pronunțarea verdictului, însuși un om politic burghez cum era Chamberlain a arătat că eram nevinovați și, ca atare, trebuia să fim eliberați".

La muzeul „Gheorghi Dimitrov", inaugurat în iunie 1952 în clădirea fostei Curți de Justiție din Leipzig, se păstrează discuri cu înregistrarea desfășurării ședințelor și dosarele voluminoase ale stenogramelor procesului. La 4 noiembrie 1933 a fost audiat ca „martor" însuși Göring. Conform planurilor inspiratorilor procesului, audierea lui Göring trebuia să marcheze o dată memorabilă : triumful versiunii oficiale a hitleriștilor potrivit căreia Reichstagul ar fi fost incendiat de comuniști. Ziua de 4 noiembrie 1933 a constituit, într-adevăr, un eveniment de seamă în desfășurarea procesului : comuniștii, prin glasul lui Dimitrov, au demascat încă o dată fascismul, demonstrînd falsitatea acuzațiilor ce le erau aduse.

După lungi dezbateri, în decembrie 1933 au început rechizitoriul procurorului general, dr. Werner, și pledoariile avocaților fasciști numiți din oficiu. La 16 decembrie 1933, Gheorghi Dimitrov rostește ultimul său cuvînt la proces, scoțind în evidență că „legenda potrivit căreia incendierea Reichstagului ar fi opera comuniștilor a căzut cu totul". Blagoi Popov își amintea că a spus în aceeași zi : „Nu sînt nici un fel de provocator și n-am nimic comun cu incendierea Reichstagului. Cer să fiu eliberat". O declarație asemănătoare a făcut și Vasil Tanev.

În timpul procesului, pe toate meridianele globului pămîntesc, milioane de oameni cinstiți și-au ridicat glasul în apărarea celor judecați. La Moscova, Paris, Londra, Sofia și în alte orașe din diferite țări ale lumii, oamenii muncii și-au exprimat solidaritatea cu revoluționarii implicați în proces. Valul crescînd de proteste a străbătut lumea întreagă ajungînd pînă la porțile Curții de Justiție din Leipzig, proteste cărora li s-au alăturat și forțele democratice și patriotice din România, a reprezentat unul din asprele rechizitorii pe care opinia publică mondială le-a rostit împotriva hitleriștilor.

Verdictul tribunalului, rostit la 23 decembrie 1933, a reliefat nevinovăția acuzaților ; el s-a încheiat cu achitarea lui Dimitrov, Popov, Tanev și Torgler. Sentința de achitare a constituit o puternică lovitură pentru dictatura fascistă din Germania și pentru reacțiunea din lumea întreagă. Olandezul Marinus Van der Lübbe a fost condamnat la moarte și executat în ianuarie 1934 de către naziști, în curtea închisorii din Leipzig.

Deși achitați, revoluționarii au continuat să fie ținuți întemnițați încă două luni. Sub presiunea uriașei mișcări antifasciste internaționale, hitleriștii au fost nevoiți în cele din urmă să pună în libertate, la 27 februarie 1934, pe Dimitrov, Popov și Tanev. Referindu-se la mișcarea de solidaritate internațională cu comuniștii judecați la Leipzig, Blagoi Popov a ținut să sublinieze : „Deși eram izolați, la proces ne-am putut da seama că opinia publică mondială se afla alături de noi. Din răspunsurile pe care naziștii încercau să le dea «Cărții brune» și presei internaționale, ne-am întărit convingerea că nu eram singuri, ceea ce a reprezentat un puternic stimulent în lupta dusă împotriva fascismului. Sub presiunea maselor largi populare din lumea întreagă, hitleriștii au fost siliți să permită în timpul procesului ca Dimitrov să fie vizitat de mama sa — Parascheva, V. Tanev de către soția sa, Ecaterina, iar eu de către tatăl meu, Simeon".

Noi probe, ulterioare procesului de la Leipzig, au confirmat în mod convingător că adevărații incendiatori ai parlamentului au fost naziștii. După suprimarea lui Röhm, șeful statului major al S.A., la 30 iunie 1934, șoferul acestuia, Kruse, a scăpat fugind peste hotare de unde a trimis președintelui Reichului, mareșalul von Hindenburg, o scrisoare în care arăta că incendierea Reichstagului a fost înfăptuită de un grup S.A., oameni de încredere ai lui Röhm, din inițiativa lui Göring și Goebbels. La începutul lui decembrie 1934, presa din Franța a publicat unele documente trimise de către Karl Ernst, șeful secției de asalt Berlin-Brandenburg, care a participat nemijlocit la incendierea parlamentului. Materialele apărute confirmă participarea conducătorilor hitleriști la provocarea din 27 februarie 1933. La procesul de la Nürnberg, al principalilor criminali de război naziști, au fost scoase la iveală noi mărturii despre incendierea Reichstagului. Astfel, generalul hitlerist Franz Halder a declarat că, în 1942, Göring i-a mărturisit că a participat personal la incendierea parlamentului german.

■

Convorbirea pe care am avut-o cu Blagoi Popov ne-a prilejuit cunoașterea unor aspecte inedite ale marelui proces de la Leipzig, episod dramatic din analele istoriei universale contemporane.

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

METODELE CAMPANIEI ELECTORALE

CAMPANIILE POLITICE americane încep prea devreme şi se repetă prea des, dar cel puţin un lucru se poate spune în apărarea lor : se încheie la data prevăzută.

Să facem o trecere în revistă la jumătatea campaniei electorale. Începînd de la 1 septembrie, cele mai importante realizări ale principalilor candidaţi la preşedinţie au fost :

Richard Nixon a reuşit să-l fure Administraţiei pe Walter Lippmann.

Vicepreşedintele Humphrey a reuşit să-l smulgă pe George Ball de la O.N.U.

Au fost şi alte realizări, de mai mică amploare, ca, de pildă, progresele lente în educarea guvernatorului Spiro T. Agnew în ce priveşte sensibilităţile diferitelor grupuri naţionale din Statele Unite. Dar oricît ar fi ele de meritorii, aceste progrese nu zdruncină convingerea de multă vreme înrădăcinată că, oricum, campania va dura prea mult.

Cîndva — în zilele inocente de astă primăvară, cînd Eugene McCarthy era candidat nu ziarist sportiv — mulţi dintre noi, cei care avem acces în coloanele presei, am afirmat că anul 1968 va fi un an destul de dur pentru sistemul nostru politic. Cu obstrucţionişti şi asasini, cu specialiştii în confruntări şi ignoranţii dreptei lui Wallace, existau suficiente justificări pentru temerile cu care a început anul.

Încrederea în procesele şi instituţiile de elaborare democratică a hotărîrilor a fost zdruncinată. Ca urmare, omul care va prelua puterea la Washington în ianuarie va avea o sarcină mai grea decît predecesorul său. Problemele sale nu pot fi decît complicate de scăderea permanentă a nivelului limbajului politic şi al dezbaterii publice. Golirea sistematică de sens şi conţinut a cuvintelor este o formă de „subversiune" nepreväzută de lege. Dar politicienii nu sînt singurii vinovaţi. O naţiune care s-a obişnuit să asculte ştiri despre lupte grele în „zona demilitarizată" sau despre persoane rănite în cadrul unei „demonstraţii neviolente" se află departe pe calea pierderii raţiunii. Excesele retorice sînt acceptate drept o parte firească a oricărei campanii, dar anul acesta candidaţii au fost deosebit de darnici în folosirea resurselor limbii. Cuvintele „lege", „ordine" şi „pace", de pildă, sînt fundamentale în vocabularul cetăţenilor dintr-o ţară democratică. Dar aceste cuvinte au fost golite de sens, treptat, pe măsură ce li s-a adăugat un conţinut emotiv mai mare.

Pentru Nixon şi pentru Wallace, cuvintele „lege şi ordine" spuse dintr-o suflare nu reprezintă decît o măciucă de folosit împotriva opoziţiei, un trăgaci pentru dezlănţuirea emoţiilor ascultătorilor. Presa poartă şi ea o parte din vină, întrucît încurajează folosirea cuvintelor ca arme. Ziariştii, inclusiv autorul articolului de faţă, ascultă cuvintele înfocate şi frazele mînioase şi le reproduc ; cei ce întocmesc titlurile au, de asemenea, o slăbiciune pentru aceste cuvinte. Este demn de remarcat că dintre candidaţi, cel care a muncit serios pentru a defini termenii dezbaterii şi pentru a goli aceste cuvinte de încărcătura lor emoţională, senatorul Edmund S. Muskie, este omul căruia i-a fost cel mai greu să pătrundă în presă şi în emisiunile de televiziune de noapte.

Toate acestea pot constitui un simptom al epocii în care emoţia şi „afectul" trec înaintea definiţiei şi a conţinutului. Desigur, emisiunea publicitară a lui Nixon — în care se aude glasul său liniştit pe fundalul montajului despre răscoalele din Statele Unite şi despre războiul din Vietnam — este un exemplu clasic de suprapunere a „imaginii" peste „conţinut". Autorul articolului de faţă nu a întîlnit încă pe nimeni care să-şi poată reaminti ce a spus glasul lui Nixon ; tot ce ştiu oamenii este că situaţia este groaznică şi că el pare să promită o schimbare.

Toate aceste mijloace folosite sînt foarte abile şi eficiente. A le critica înseamnă, probabil, să te situezi împotriva curentului. Dar experienţa americană în domeniul autoguvernării a fost lansată într-o societate în care anumite noţiuni abstracte erau bine însuşite. Dacă ele nu ar fi făcut parte din vocabularul oricărui om, nu s-ar fi putut încerca niciodată sistemul autoguvernării. Jefferson putea spera să fie înţeles atunci cînd scria : „Considerăm de la sine înţelese următoarele adevăruri : că toţi oamenii se nasc egali ; că sînt înzestraţi de creatorul lor cu anumite drepturi inalienabile ; că printre acestea se află viaţa, libertatea şi urmărirea fericirii". Noţiunile din această declaraţie nu pot fi percepute în mod vizual ; ele trebuie să fie definite.

Atunci însă cînd cuvintele îşi pierd înţelesul, cînd mijlocul de comunicare copleşeşte mesajul, s-ar putea ca un sistem de guvernămînt ca al nostru să nu mai fie aplicabil.

David S. BRODER

Capsula Apollo, care va fi lansată de la Cap Kennedy spre a face înconjurul Pămîntului de 11 ori, cu 3 oameni la bord. Conform prevederilor N.A.S.A., capsula trebuie recuperată după o amerizare lentă. Operaţia se încadrează în programul de pregătire a zborului spre Lună

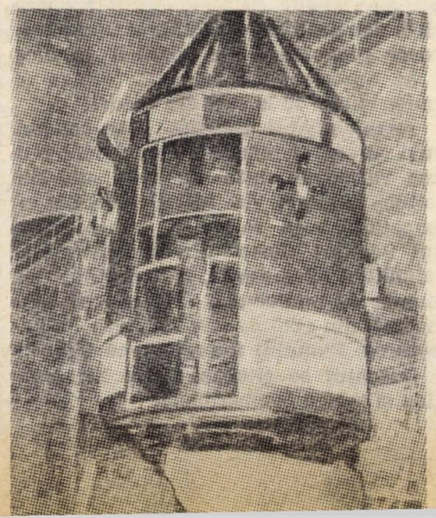

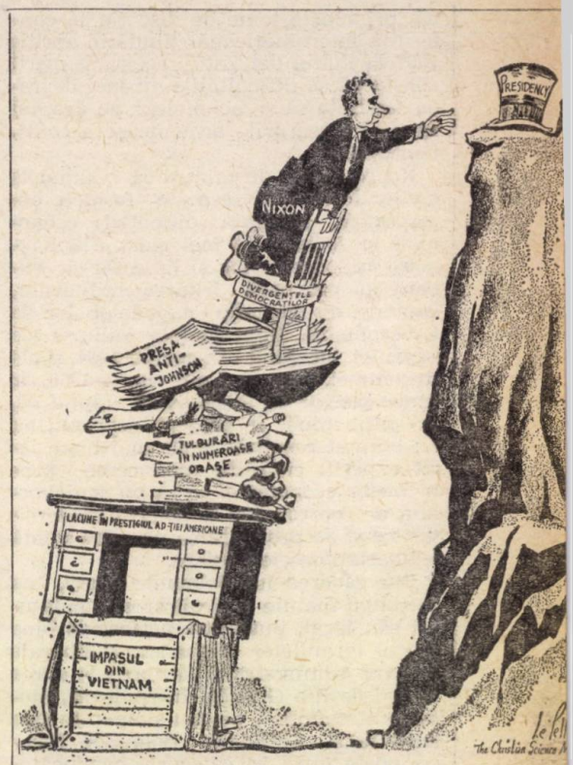

Piedestalul electoral al lui Nixon
(Din **The Christian Science Moni**

Le Monde
PARIS

GLASUL MILITARILOR

PUCIUL MILITAR de la Lima, care în noaptea de 2 spre 3 octombrie a izgonit de la putere pe preşedintele constituţional, Fernando Belaunde Terry, nu a surprins decît pe optimiştii care, uneori, scot încă în evidenţă excelentele buletine de sănătate ale Alianţei pentru progres şi ale colaborării crescînde dintre naţiunile democratice din emisfera occidentală.

În realitate — şi experţii O.N.U. sînt de acord cu acest lucru — planul Alianţei pentru progres, lansat de preşedintele Kennedy cu scopul de a lichida subdezvoltarea din America, este un eşec. Cele cîteva milioane de dolari, deseori greşit împărţiţi, şi creditele acordate de organismele bancare specializate nu pot compensa groaznicele hemoragii de devize provocate de scăderea preţurilor produselor de bază.

Beneficiile obţinute de societăţile străine sînt cu totul disproporţionate cu cele cîteva avantaje obţinute de guvernele care luptă cu disperare împotriva inflaţiei, evaziunii capitalurilor naţionale şi a creşterii continue a datoriei lor externe. Cît despre colaborarea economică şi despre viitoarea Piaţă comu-

→

nă, principale teme de discuție la conferința interamericană ținută în aprilie 1967 la Punta del Este, aceiași experți consideră că dificultățile au mai degrabă tendința să se acumuleze pe drumul greu al integrării armonioase a continentului.

Nu este deci de mirare că regimurile civile, dornice să respecte formele democratice, înfruntă dificultăți economice și sociale tot mai mari. Slăbiciunea mijloacelor lor și lipsa lor de experiență provoacă iritarea militarilor, convinși de meritele metodelor lor de guvernămînt. Experiențele militare ale Braziliei, începînd din aprilie 1964, și ale Argentinei, începînd din iunie 1966, ar tinde desigur să dovedească faptul că, cel puțin pînă în prezent, generalii nu au obținut rezultate mult mai bune decît experții civili în conducerea problemelor economice, ca să nu mai vorbim de represiunea împotriva universitarilor și de desființarea prea frecventă a libertăților elementare.

Dar căderea lui Belaunde Terry, cu zece luni înainte de expirarea mandatului său legal, ilustrează perfect de bine eșecul formulelor reformiste și liberale pe care Administrația Kennedy le dorea la sud de Rio Grande. Într-adevăr, moderat și cunoscut pentru simpatiile sale americane, Fernando Belaunde Terry nu poate intra în categoria conducătorilor „subversivi" definită de ultima conferință a șefilor de stat-major întruniți la Rio de Janeiro. De fapt, glasul legiunilor se ridică tot mai puternic în America Latină, și adevărata solidaritate interamericană se exercită pentru moment în special între conducătorii militari. Lovitura de stat de la Lima constituie un avertisment serios pentru țări ca Venezuela, Columbia și chiar Chile, unde experiențe reformiste, inspirate de liberalism sau de democrația-creștină, se străduiesc să supraviețuiască. Iar Mexicul, a cărui stabilitate politică stîrnea admirația vecinilor săi, oferă la rîndul lui imaginea unei țări cuprinse de ample manifestații studențești.

Desigur, motivările militarilor nu sînt totdeauna simple. La fiecare lovitură de stat, și este cazul și la Lima, regăsim voința declarată de a lupta împotriva „corupției regimurilor civile" și de a „apăra suveranitatea națională împotriva poftelor străine". Dar, pînă în prezent, legile sociologiei, ale economiei și ale politicii s-au unit pentru a transforma pe militari în apărătorii și giranții unei ordini pe care pretind s-o modifice.

Vie Nuove
MILANO

CINCI CURENTE

ÎNTRE 23 și 27 OCTOMBRIE va avea loc la Roma Congresul național al Partidului Socialist-Unit, prima întrunire de acest fel de la nașterea partidului, în octombrie 1966, prin fuzionarea P.S.I. și a P.S.D.I. Pentru prima oară în istoria mișcării socialiste italiene, se asistă la o întrecere între cinci curente în cadrul aceluiași partid. Cele cinci curente în competiție sînt: „Revoluție și unitate socialistă" (sub conducerea lui De Martino), „Autonomie socialistă" (Mancini), „Reînnoire socialistă" (Tanassi), „Stînga socialistă" (Lombardi și Santi), „Angajamentul socialist" (Giolitti).

Revoluție și unitate socialistă. În jurul fostului secretariat al P.S.I. — actualul cosecretariat al P.S.U. — s-a strîns o bună parte din vechea majoritate autonomistă, care, sub conducerea lui Nenni, dusese P.S.I. la desfacerea vechilor alianțe și la intrarea în guvernul de centru-stînga. Cei mai de seamă reprezentanți ai acestei orientări sînt Bertoldi, Jacometti, Mosca, (secretar al confederației sindicale C.G.I.L.), Arfé (directorul ziarului „Avanti!"), foștii miniștri Mariotti și Pieraccini. Partizanii lui De Martino speră să cucerească majoritatea voturilor (cel puțin 35 la sută).

Lui De Martino i se datorește faptul că P.S.U. a ieșit din componența guvernului în ajunul alegerilor din 19 mai. Totuși, curentul demartinian nu este aprioric împotriva unei participări la guvern, considerînd că formula de centru-stînga ar mai avea unele posibilități de a asuma funcția reformatoare pe care nu a fost în stare să o îndeplinească în trecut. În același timp însă, preconizează ca P.S.U. să se arate mai puțin concesiv față de democrații-creștini, pentru a păstra legături cu clasa muncitoare și a fi prezent în mișcările populare, să nu se grăbească să rupă raporturile cu comuniștii, mai cu seamă în consiliile comunale și provinciale unde nu se poate realiza o majoritate de centru-stînga, dar există una de stînga.

Autonomie socialistă. Acest curent consideră perspectiva reintrării în guvern drept principalul ei atu. Și aceasta cu atît mai mult cu cît se bizuie și pe Nenni. Vechiul lider și-a asumat formal o poziție imparțială, rezultată din însăși funcția de președinte al partidului. În realitate însă, el s-a afiliat lui Mancini. Curentul mancinian n-a prezentat o moțiune proprie, limitîndu-se să adere, printr-un scurt document, la apelul prin care, la 24 iulie, Nenni elabora cu abilitate o adevărată platformă politică a dreptei socialiste. Pe de o parte, se recunoștea gravitatea insuccesului electoral, pe de alta, se nega că acesta ar influența linia strategică și tactică a partidului. Pe de o parte, se recunoștea că socialiștii au plătit un preț serios pentru aspectele cele mai negative ale politicii guvernului Moro-Nenni (pensiile, afacerea Sifar, studenții), pe de alta, se susținea că s-a evitat cel puțin ceva și mai rău. Pe această bază, Nenni critică ieșirea P.S.U. din coaliție și propune un nou centru-stînga care să înfăptuiască reformele rămase nerealizate. Curentul lui Mancini speră să poată obține măcar 30 la sută și să submineze astfel pozițiile lui De Martino.

Reînnoire socialistă. În jurul lui Tanassi s-a grupat majoritatea vechiului trunchi social-democrat. Se acordă acestui curent mai puțin de 20 la sută. Dacă se observă că, datorită acordurilor încheiate în momentul fuziunii, foștii reprezentanți ai P.S.D.I. participă pe bază paritară la activitatea tuturor instanțelor partidului — dețin, deci, același număr de membri în conducere, în Comitetul central, în secretariatele federale — se înțelege ce drastică redimensionare vor suferi social-democrații fideli lui Tanassi după apropiatul Congres.

Grupul Tanassi se caracterizează prin anticomunismul său furios și prin americanism.

Stînga socialistă. E singura aripă a P.S.U. care consideră improprie orice ipoteză de relansare a centrului-stînga și iluzoriu gîndul că democrații-creștini ar putea admite un P.S.U. slăbit de hemoragia electorală. Curentul de stînga propune, așadar, ieșirea din guvern și dezvoltarea unei strategii a reformelor, care să nu se epuizeze într-un abstract model elaborat la cel mai înalt nivel, ci să se asocieze presiunilor și mișcării forțelor sociale, să se traducă nu numai prin modificarea dreptului de proprietate și a repartiției veniturilor între clase, ci și prin cucerirea unor noi poziții. Stînga socialistă își pune și problema unei restructurări complexe a stîngii italiene printr-o dezbatere critică, dar pozitivă, cu P.C.I. și unele sectoare progresiste ale mișcării catolice.

Se apreciază că aripa de stînga ar putea cuceri 10 la sută din voturi.

Angajamentul socialist. Este cel mai mic curent al mișcării. În cel mai bun caz va putea obține 2—3 la sută din voturi. Alături de fostul ministru al bugetului s-au regrupat: neo-socialistul Scalfari (fostul director al săptămînalului „Espresso"), unii deputați, un număr de intelectuali printre care tehnocrați din echipa care lucrează la elaborarea Planului împreună cu Giolitti.

Curentul se situează între De Martino și stînga lombardiană.

În basilica din Québec, Canada, au avut loc funeraliile lui Daniel Johnson, fost prim-ministru al provinciei canadiene Québec

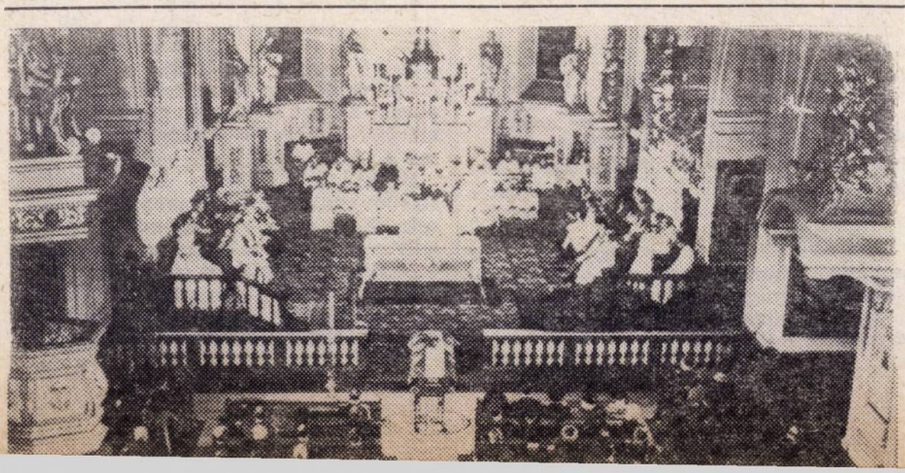

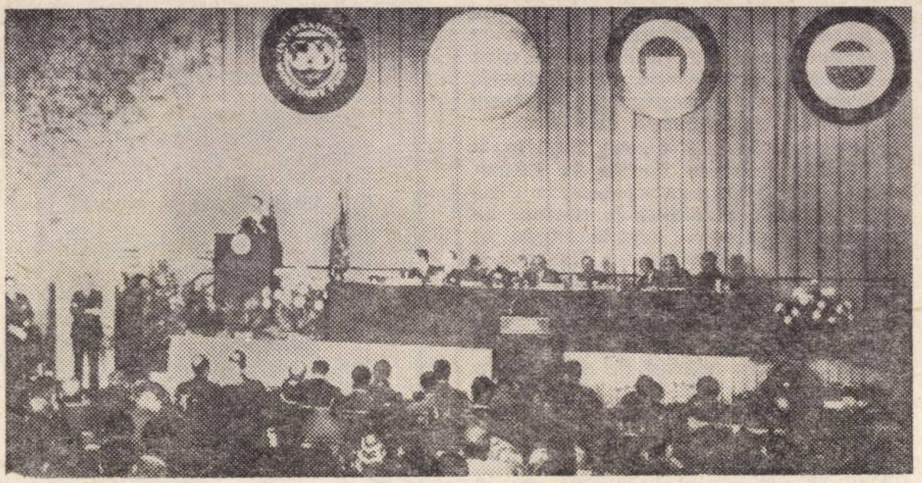

La New York a avut loc adunarea generală anuală a guvernatorilor Fondului Monetar Internațional și a Băncii Mondiale. Sesiunea aceasta se bucură de o atenție specială ca urmare a presiunilor exercitate pe piața financiară internațională asupra principalelor monede de schimb, dolarul și lira sterlină

EUROPE SUD-EST
ATENA

ÎN SPRIJINUL COLABORĂRII BALCANICE

ÎN AFARA factorilor politici și ideologici, a fluctuațiilor temporare decurgînd din anumite tactici sau unele evenimente, relațiile dintre popoarele aceleiași regiuni nu pot scăpa de imperative decurgînd din factori geopolitici, din interese superioare și permanente, din vocații istorice.

Țările balcanice nu fac excepție de la această regulă generală și relațiile dintre ele, în ciuda curbei sinuoase a evoluțiilor politice, rămîn totuși condiționate de anumite constante pe care ele nu pot să le nesocotească sau să le subestimeze. Pe lîngă o voință de pace comună tuturor popoarelor din această regiune, care a fost atît de multă vreme chinuită și sfîșiată dar care, din fericire, a încetat să fie „butoiul cu pulbere al Europei", necesitatea de a asigura un minimum de colaborare sinceră și loială se impune din ce în mai mult ca o mișcare ireversibilă. În epoca grupărilor economice regionale, ca Benelux, sau cea a țărilor scandinave, de pildă, țările balcanice ar putea să elaboreze un proces constructiv de colaborare pașnică și încrezătoare.

Adresîndu-se ziariștilor străini, ministrul afacerilor externe al Greciei, Panaiotis Pipinelis, într-o interesantă expunere asupra politicii externe a Greciei, a subliniat un element care a reținut atenția: „Profundele schimbări de structură economică și socială, care sînt în curs în toate țările din estul Europei, sînt de bun augur în această privință, de vreme ce coincid în mod inevitabil cu un sentiment mai puternic al independenței naționale din partea acestor țări.

Firește, Grecia nu are de exprimat nici o părere în această privință. Ea urmărește însă evenimentele cu un interes explicabil, fiind gata ca la primul moment favorabil să dea o contribuție utilă la elaborarea unui nou statut al relațiilor dintre statele balcanice. Într-adevăr, este clar că lăsînd deoparte angajamentele asumate pe plan internațional — care nu pot fi puse cîtuși de puțin sub semnul întrebării — există un amplu teren pe care ar putea avea loc o colaborare efectivă între țările balcanice pentru punerea în valoare a intereselor lor comune. S-ar putea elabora un cod care să definească mai clar îndatoririle fiecărei țări. El ar putea să definească în mod special regulile care trebuie să fie urmate în ce privește neintervenția în treburile interne și consultarea între guverne ori de cîte ori este vorba de interese comune. Acest cod ar fi desigur foarte util și ar deschide calea unei colaborări și mai active între țările balcanice.

Firește, pentru ca asemenea inițiative să fie utile, momentul lansării lor trebuie să fie ales cu foarte multă atenție. Aceasta implică, printre altele, reglementarea prietenească a problemelor existente, în special cu Turcia, a cărei contribuție ar fi, desigur, de cea mai mare importanță. În urma îmbunătățirii simțitoare a relațiilor acestei țări cu celelalte țări balcanice și în special cu Grecia, se poate spera că acest moment este mai apropiat decît ne închipuiam în urmă cu numai cîteva luni".

...Ideea unei colaborări balcanice mai concrete se dovedește a fi mai vie ca oricînd.

→

reflector

LA WASHINGTON SE SPUNE CĂ...

● Persoane informate afirmă că George Wallace i-a telefonat lui J. Edgar Hoover și i-a oferit candidatura la vicepreședințe pe lista electorală a partidului independent american condus de el. Hoover, fostul director al F.B.I. azi în vîrstă de 70 de ani, a respins-o categoric.

● Unii din adepții lui Hubert Humphrey afirmă că există un fond de 700 000 dolari, stringent necesar pentru campania sa electorală, depozitat în seiful Comitetului Național Democrat, și care nu poate fi scos decît cu aprobarea lui Lyndon Johnson. Adepții lui Humphrey afirmă că președintele refuză să elibereze banii, pentru a-l împiedica pe Humphrey să se abată prea mult de la linia Administrației cu privire la Vietnam. Fondul a fost adunat în urmă cu patru ani cu ajutorul reclamelor plasate de diferite firme într-o publicație a partidului democrat. Urmarea a fost o controversă atît de puternică încît partidul a stabilit că banii pot fi folosiți numai pentru scopuri „nepartizane", de pildă, campanii pentru a-i determina pe alegători să participe la vot. Adepții lui Humphrey afirmă că tocmai în acest scop este necesar acum fondul.

● Bookmakerii din Las Vegas primesc pariuri la cota 2 la 1 pentru Richard Nixon în întrecerea sa cu Humphrey. Ei afirmă că pînă la începutul lunii noiembrie, cota lui Nixon se va ridica la 10 la 1.

(După **Newsweek**)

PORTUGALIA SUB O NOUĂ ADMINISTRAȚIE

„Fidelitatea față de doctrina predată în mod strălucit de dr. Salazar nu trebuie să fie considerată drept un atașament încăpățînat pentru formula sau soluțiile pe care le-a adoptat el vreodată". Aceste cuvinte relativ promițătoare ale prof. Marcello Caetano, noul prim-ministru al Portugaliei, vor fi ascultate cu plăcere de acei ce speră într-o reformă. Dar asigurările date de el — de pildă că nu va extinde „toleranța" la comuniști, și nu va schimba politica față de Africa — vor fi ascultate cu multă atenție de cealaltă parte. Este clar că sarcina de a succeda vechiului său prieten creează dr-ului Caetano unele din dificultățile de care s-a lovit Hubert Humphrey.

Dacă dorește o reformă, prima preocupare a dr-ului Caetano este probabil cum anume s-o înfăptuiască fără să răstoarne întregul edificiu al regimului. Reformele progresiste nu sînt un lucru usor sub o dictatură, așa cum a constatat și generalul Franco — în special dacă ea se află în război. Și Portugalia duce trei războaie separate în Africa — situație excepțională în care dr. Caetano cere „sacrificii din partea tuturor, inclusiv renunțarea la anumite libertăți a căror restabilire este dorită". Dificultatea sa este că diferitele și grelele probleme ale Portugaliei sînt interdependente. Stagnarea economică datorită căreia ea a rămas cea mai săracă țară din Europa se datorește în bună parte războaielor africane. Dar liberalizarea în Africa nu poate fi despărțită de liberalizarea pe plan intern.

(După **The Guardian**)

Nu trebuie uitat că prima conferință balcanică organizată sub auspiciile Ligii Națiunilor s-a deschis la Atena în 1930. La conferință, toate problemele interesînd țările balcanice au fost studiate într-un spirit de sinceră înțelegere și de bunăvoință reciprocă. Eleftherios Venizelos, pe atunci președintele Consiliului de Miniștri al Greciei, a salutat cu o deosebită satisfacție această conferință, subliniind cît de atașat este guvernul său ideii de apărare și consolidare a păcii. Grecia nu și-a schimbat poziția, iar azi, ca și în trecut, este dispusă să depună toate eforturile pentru a preciza o colaborare corespunzînd intereselor comune.

În momentul în care această relansare începe să se precizeze în mod foarte favorabil, esențialul este să nu se încerce să se meargă prea repede sau prea departe.

Grecia rămîne ceea ce este. Ea nu așteaptă nici o evoluție internă în țările vecine, nici modificarea angajamentelor luate pe plan internațional. Se cere doar ca reciprocitatea să fie adevărată și ca relațiile între țările balcanice avînd regimuri politice diferite să nu depindă, așa cum, din păcate, a fost uneori cazul, de condiții prea ideologice sau prea subiective. Fiecare trebuie să fie stăpîn în casa lui. Există multe posibilități care, treptat, ar trebui să concretizeze, în numeroase domenii, o colaborare balcanică despre care se poate spune că pînă acum a bătut prea mult pasul pe loc. În acest scop, trebuie să se precizeze ceea ce este posibil și ceea ce este de dorit imediat, evitînd ceea ce poate să dezbine sau să depindă de opțiuni generale care nu corespund cîtuși de puțin realităților regionale și naționale.

În ultimii ani, ideea colaborării balcanice cîștigă neîncetat teren. Momentul de față pare propice unor realizări, desigur, limitate, dar care pot crea condiții favorabile pentru rezultate mai ample.

Mary MARINI

jeune afrique

NIGERIA: IMPLICAȚIILE CONFLICTULUI

ABA, OWERRI (căzut la 16 septembrie), pista de la Obilagu... „Peticul biafrez" se reduce. Locuitorii ibo, care constituie masa populației biafreze, se înapoiază deja în număr mare în satele lor, ocupate de trupele nigeriene. E iminent momentul în care armata federală va pătrunde în zona unde continuă să fie masată o populație îngrozită.

Războiul se apropie de sfîrșit. El nu se va încheia, probabil, complet în octombrie, deoarece biafrezii mai au încă arme iar soldații lor sînt la fel de hotărâți să lupte. Ostilitățile vor dura în mod cert pînă la sfîrșitul anului. Dacă atunci va începe o acțiune de partizani, se poate pune la îndoială eficacitatea ei, ținînd seama de condițiile în care s-ar desfășura : aprovizionare nesigură, zonă de acțiune suprapopulată, mijloace de comunicații aproape inexistente.

Un guvern în exil — care, după toate probabilitățile, s-ar instala la Libreville — ar întîmpina numeroase dificultăți pentru a rămîne în contact cu combatanții și ar fi repede expus să treacă drept reprezentantul unei cauze pierdute. De altfel, mulți biafrezi resping energic această eventualitate. Numai o politică pe termen lung ar avea vreo semnificație. Îmbinînd acțiunea de partizani cu refuzul de a colabora al locuitorilor ibo readuși cu forța în Nigeria, ea ar sili, poate, un viitor guvern de la Lagos să admită că locuitorii ibo apără o cauză justă.

Dar ar trebui, de asemenea, ca la Lagos să intervină o schimbare, care actualmente pare exclusă din diferite motive politice. Peste 15 luni de război civil pledează în favoarea unui guvern central puternic, astfel încît principiul unei „confederații", sugerat de generalul de Gaulle, după președintele Senghor, printre alții, ca o ieșire posibilă, lipsește cu totul din măsurile luate în considerare la Lagos. S-ar părea chiar că urmează să fie menținut un regim militar timp de încă minimum 5 ani, exceptînd însă cazul în care puternica presiune exercitată de grupurile politice în favoarea unui guvern civil nu va spulbera aceste pronosticuri. Presiunea este cu atît mai demnă de a fi luată în considerare cu cît mulți militari, începînd cu generalul Gowon însuși, doresc să se înapoieze în cazărmi.

Se ia, totuși, în considerare, încă de pe acum, „o nouă politică pentru o nouă Nigerie", iar guvernul federal urmărește elaborarea unei constituții asemănătoare celei ghaneze, care ar permite revenirea la un guvern civil de îndată ce s-ar proclama încetarea războiului.

Venirea la putere a generalului Gowon, originar dintr-un grup etnic puțin numeros, a prevestit sfîrșitul hegemoniei de care se bucurau principalele trei populații : yoruba, haussa și ibo. Membrii acestui ultim trib par deja ținuți în frîu. Dar locuitorii yoruba și haussa ar putea să se unească împotriva minorităților care reprezintă, împreună, 40 la sută din populație și 50 la sută din forțele armate. Înființarea statelor a întărit poziția minorităților chiar dacă, profitînd de război, locuitorii yoruba, uniți în jurul șefului Awolowo, și rămășițele partidului haussa-fulani care conducea întreaga regiune de nord, fac bloc în jurul generalului Gowon. Dar, după terminarea războiului, s-ar putea produce alianța elementelor conservatoare din fosta provincie de nord și din partidul lui Awolowo. Din punct de vedere al organizării politice, principalele populații care dețineau puterea în vechile provincii ar trebui, prin însuși acest fapt, să fie favorabile unei soluții confederale (de altfel, în secret, ele s-au arătat ostile înființării de state). Cît despre locuitorii ibo, șeful Awolowo este instrumentul visat al unei operațiuni de seducție, care ar urmări să-i readucă în sînul vieții politice nigeriene.

Marcelo CAETANO

primul ministru al Portugaliei

Boala gravă a lui Salazar a adus în prim planul vieții politice portugheze pe profesorul Marcelo Caetano, specialist în drept administrativ și jurist recunoscut, pe care amiralul Americo Thomas l-a numit, conform prevederilor constituționale, în postul de primministru al Portugaliei.

Născut în 1906, Caetano e legat de regimul lui Salazar încă din tinerețe cînd, student fiind, scria la ziarul „A Voz" și participa la diferite mișcări de extremă dreaptă.

Înalt, cu o figură severă, exprimîndu-se în cuvinte căutate și prudente, Marcelo Caetano este remarcat de Salazar în 1929. Din acest an începe ascensiunea sa politică. Profesor de drept la Universitatea din Lisabona între 1933—1940, el este ales în 1936 în Consiliul Imperial Colonial, în 1941 este trimisul special al Portugaliei în Brazilia, apoi ministru al Coloniilor (între 1944—1947). În 1947 părăsește guvernul pentru a prelua direcția Mișcării Uniunea Națională a lui Salazar, singurul partid politic autorizat.

Datorită lucrărilor sale în domeniul dreptului administrativ, fiscal și corporatist, este considerat teoreticianul sistemului corporatist inițiat de Salazar, care reglementa raporturile economice și sociale între diferitele „grupe de interese" din țară.

Între 1949—1955 ocupă postul de președinte al Camerei corporatiste, iar între 1955—1958 este numit ministru al președinției și considerat omul nr. 2 și moștenitorul oficial al regimului. În 1959 părăsește din nou guvernul, de astă dată pentru a-și exprima dezacordul în legătură cu un discurs al lui Salazar în care răzbăteau accente monarhiste, și ocupă postul de rector al Universității din Lisabona, unde își începuse cariera de profesor. În 1962, în urma unei intervenții a forțelor de poliție împotriva studenților, Marcelo Caetano demisionează.

Avansarea lui Caetano pe scena politică portugheză întrunește sufragiile armatei și bisericii, care văd în el garanția perpetuării „salazarismului fără Salazar". Moștenirea lăsată de Salazar înseamnă însă și o grea sarcină pentru premierul Caetano. În primul său discurs ca președinte al Consiliului, Marcelo Caetano a spus : „Preocuparea mea este de a asigura continuitatea. Dar această continuitate implică o idee de mișcare, de actualizare... Continuarea liniilor majore ale politicii portugheze și a principiilor constituționale ale statului nu va împiedica deci guvernul să procedeze, de cîte ori va considera oportun, la reformele ce vor fi necesare..."

A. M.